EXAMEN

AD USUM

CLERI,

IN GRATIAM PRAECIPUE SACERDOTUM

SACRA EXERCITIA OBEUNTIUM.

CONCINNAVIT

P. JOS. DEHARBE, S. J.

RECOGNOVIT, AUXIT ET DENUO EDIDIT

P. JOSEPHUS SCHNEIDER, S. J.

»Quid prosunt lecta et intellecta, nisi temetipsum legas et intelligas? Da ergo operam internae lectioni, ut legas, inspicias et cognoscas te ipsum.«
(*S. Bernard. medit. c.* 17.)

Editio quarta.

Cum Superiorum facultate.

MDCCCLXXV.

Ratisbonae, Neo Eboraci & Cincinnatii.

Sumtibus et Typis Fr. Pustet, Typogr. Apost.

Pretium: 1 Mark 80 Pfenn.

EXAMEN

AD USUM

CLERI,

IN GRATIAM PRAECIPUE SACERDOTUM

SACRA EXERCITIA OBEUNTIUM.

CONCINNAVIT

P. JOS. DEHARBE, S. J.

RECOGNOVIT, AUXIT ET DENUO EDIDIT

P. JOSEPHUS SCHNEIDER, S. J.

»Quid prosunt lecta et intellecta, nisi temetipsum legas et intelligas? Da ergo operam internae lectioni, ut legas, inspicias et cognoscas te ipsum.«
(S. Bernard. medit. c. 17)

Editio quarta.

Cum Superiorum facultate.

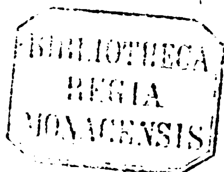
Ratisbonae, Neo-Eboraci & Cincinnatii.

Sumptibus et Typis Friderici Pustet, Typogr. Apost.

1875.

Imprimatur.

Ratisbonae, die 15. Decembris 1874.

J. M. Reger,
Vicar. in Spirit. Gen.

Pio Lectori.

Revocatur jam passim per sacros Germaniae Antistites pia consuetudo, ut Clerus, aliquot dies a curarum strepitu secedens, in orationem ac spirituales exercitationes incumbat. Quo certe ad sacerdotalis ordinis sanctimoniam instaurandam efficacius quid inveniri vix potest. Testante enim *diuturna experientia, compertum est, ad retinendam conservandamque sacerdotalis Ordinis dignitatem et sanctimoniam maxime conducere, ut ecclesiastici viri spiritualibus exercitiis aliquando vacent, quibus quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergitur, ecclesiasticus spiritus reparatur, mentis acies ad divinarum rerum contemplationem extollitur, recte sancteque vivendi norma vel instituitur vel confirmatur.*« (Ex Epist. encyclica S. C. C. d. d. 1. Febr. 1710.) Ut autem optatus ille fructus percipiatur, necesse est inprimis, ut qui exercitia facit, intimas suae conscientiae latebras diligentissime exploret, cognoscat quae sibi sint de-

flenda et reformanda, totiusque vitae rationem a se repetat. Verissimum enim est effatum S. Bernardi: *Notitia peccati initium est salutis.* (Medit. c. 11.) Eum in usum hoc tibi, Frater carissime, contexere volui Examen, illi haud absimile, quod in Belgio eundem in finem luce donatum est.*) Nec satis esse duxi, singula, in quae fortassis prolapsus es, peccata tibi in mentem revocare, sed suggerendum etiam, quo tibi jam figendi sint gressus, quae tibi aemulanda virtutum ornamenta. Ideo praeter verba sacrae Scripturae saepius adducuntur Synodorum statuta et SS. Patrum sensa. His enim non incitamenta solum, sed optima quoque norma continetur vitam traducendi piam et ecclesiastico viro dignam. Eo quidem licentiae devenerant multa nostri aevi ingenia, ut ordinationes Superiorum gravissimas et Conciliorum sanctissima Decreta vix non omnia, ceu exoleta, respuerent. Verum saniores jam mentes fieri coeperunt. Te certe, qui sanctitatis studio ad divina contemplanda secedis, ita animo comparatum esse arbitror, ut quae sacri Canones Clero praescribunt, et ipse studiose servare et ab omnibus servari exoptes. Quis enim cum S. Bernardo non ingemiscat ac sese ipse incuset, quod illa clericalis honestatis eximia forma cerna-

*) Examen cleri, Bruxellis 1838, ex typis Viduae Vanderborght.

tur adhuc in *libris*, sed parum in *viris*, tametsi de justo scriptum est, *quia lex Dei ejus in corde ipsius et non in codice?* (Praef. ad vit. Malach.) Praeclarissimae sunt Ecclesiae leges; quid vero prosunt, si flocci fiant, nisi ut poenam augeant sempiternam? Lugemus omnes grassantem per vulgus exitialem vitiorum luem. *Medicamentum quidem salutare*, vir nobis inclamat summe venerandus, *compositum ac paratum jam diu habemus: verum si morbum debet expellere, sumendum est, ac per venas in omne corpus diffundendum. Poculo hoc salutis nos primum inebriemur, carissimi, et vivae atque loquentes leges simus; et norma quasi quaedam ac regula, ad quam aliorum actiones et studia dirigantur: atque ita sibi unusquisque persuadeat, nihil e Christianae Reipublicae commodo ac dignitate successurum, nisi quantum in se sit, studiose praestiterit. (Ragazzoni*, in orat. habita in Sess. ult. Conc. Trident.)

Utere ergo, mi frater, hoc qualicunque libello, ut, in secessu exercitiis spiritualibus vacanti, sit tibi instar speculi, quo faciem animae tuae probe inspicias. Nec verecundare agnoscere, quam longe a praescripta tibi sanctitatis lege recesseris, quo facilius per sinceram gravium noxarum omnium confessionem animi pacem ac serenitatem recuperes. Peractis

vero exercitiis, libellum noli penitus abjicere. Nam divina illa sensa, secessus tempore concepta, brevi eheu evanescent, nisi quotidie animum pia meditatione stimules et accendas, non ea tamen meditatione, quae mentem inflet, sed quae salutariter deprimat. Sollicitus ergo sis, ut munia et officia tua saepissime tecum reputes, et severam a te rationem exigas, tum confusione plenus tuam miseriam agnosces, Deique misericordiam enixe implorabis. Quod ut studiose facias, hortantem ausculta eximium vitae spiritualis Doctorem, S. Bernardum (Medit. c. 5.): »Integritatis tuae curiosus explorator vitam tuam »in quotidiana disscussione examina. Attende di»ligenter, quantum proficias, vel quantum deficias: »qualis sis in moribus, et qualis in effectibus; quam »similis sis Deo, vel quam dissimilis; quam prope »vel quam longe, non locorum intervallis, sed mo»rum affectibus. Stude cognoscere te, quia multo »melior et laudabilior es, si te cognoscis, quam si, »te neglecto, cognosceres cursum siderum, vires her»barum, complexiones hominum, naturas animalium »et haberes omnium coelestium et terrestrium scien»tiam. Redde ergo te tibi, et si non semper vel »saepe, saltem interdum. Rege tuos affectus, dirige »actus, corrige gressus. In te nihil remaneat in»disciplinatum: pone omnes transgressiones tuas »ante oculos tuos. Statue te ante te tanquam ante

»alium et sic temetipsum plange. Plora iniquitates »et peccata, quibus Deum offendisti; indica ei mi»serias tuas, ostende illi malitiam adversariorum tu»orum. Cumque coram eo in lacrymis te macera»veris, precor te, ut memor sis mei« — mei utique, qui te doceo nec facio

minimus in Christo confrater

I. D.

Addenda ex voto Censoris Ratisbonensis.

Pag. 8. in linea 7. post verbum *Pontifici* inserenda sunt verba: *infallibili Magistro.*

» 35. in fine notae adjiciatur: item S. *Liguorii* Erklärung der Psalmen, Regensburg 1860.

» 47. in linea 5. legatur: Patronum S. Ecclesiae, patronum vitae interioris.

» 69. in linea 23. post verbum *moralem* in parenthesi ponatur: *praesertim ex* S. *Alphonso haustam.*

EXAMEN
AD USUM CLERI.

Animo sursum elevato, coram Deo, supremo Judice, te siste suadente S. Ignatio [in libello Exercitiorum additione IIa, in fine primae hebdomadae] sicut mortis reus quispiam, ferreis ligatus compedibus, duci ad tribunal solet, humiliterque gratiam postula, ut omnia tua peccata omnesque defectus tuos cognoscere, detestari et emendare valeas. Deinde singula hujus examinis puncta attente percurrens, sincere de unoquoque ab anima tua rationem exige. Cum vero omnem miseriam tuam ob oculos tuos posueris, dolenter coram immensa Dei bonitate et de gravioribus etiam coram sacerdote in confessione sacramentali te accusa, emendationem ex animo pollicere, divinumque auxilium instanter efflagita *)

*) Quodsi hoc libello pro meditatione uti, ac idcirco singulis punctis diutius cogitatione inhaerere volueris, poteris insuper considerare: 1) quam *mala* sint peccata ea, quae in quovis fere puncto hujus Examinis designantur, et quam *juste prohibita*; quem in finem perpendes textus appositos e Conciliis et sanctis Patribus; 2) *quantum noceant,* si non fugiantur; 3) quaenam *salutis viae ineundae,* ut omne deinceps peccatum fu-

Expedit autem, antequam singula peccata discutias et in poenitentiae sacramento aperias, generatim expendere et dicere, quae fuerit tua vocatio et vita, et an praeteritae confessiones validae fuerint nec ne, ut confessarius animae tuae statum illico agnoscens facilius te juvare possit.

Quae fuit tua vocatio?

Quid censes de statu sacerdotali, quem S. Ambrosius nominat deificam professionem, (de dignit. sacerd. c. 2.) *quem S. Augustinus admirans exclamat: O veneranda Sacerdotum dignitas, in quorum manibus velut in utero Virginis Filius Dei incarnatur!?* (Conc. 2. in Ps. 37.)

An saepe mente revolvis Sacerdotis officia et dignitatem, et quae ab eo bona aut mala proveniant?

Hoc enim omnibus fere saeculis compertum fuit, pro sacerdotum vita benedictionem aut maledictionem a Deo in populum procedere. (Synodus Osnabrugens. anni 1628.) Ingreditur hostis et inimicus

---

gias. Insistendum vero est in hujusmodi exercitio non tam aridae perscrutationi quam affectibus. Ingemisce, luge, pro peccatis expavesce et deprecare, confitere te vilissimum peccatorem, indignum pane, quo vesceris, aëre, quem respiras. Spem tamen noli abjicere, sed fidenter ad Jesum, cruci affixum, te converte, divino sanguine te immerge, vulneribus absconde, ad Matrem misericordiae supplex confuge, omnes denique coeli incolas propitios tibi redde. *Curre per singulos,* inquit S. Bernardus, (Meditat. c. 4.) *supplica singulis, et simul omnibus clama et dic: Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei. Recipite fugitivum vestrum, sed fratruelem, sed consanguineum in sanguine Redemptoris.*

per portas Jerusalem propter peccata Prophetarum et iniquitates sacerdotum ejus. (Thren. 4, 12. 13.)

Quibus rationibus permotus statum sacerdotalem elegisti? an studio divinae gloriae fratrumque salutis, an potius ex ambitione, cupiditate, spe commodioris vitae, aut inordinata affectione erga consanguineos?

Anne caeco impetu, sine praevia inquisitione utrum a Deo vocatus, utrum par sis ferendo oneri, necne, ad sacros ordines transiliisti?

Ante juxta consilium Salvatoris sedisse debueras, ante aestimasse opus, metiri vires, ponderrasse sapientiam, merita comparasse, sumtus computasse virtutum (S. Bernard. l. 2. de consider. c. 6.)

Quae fuit tua ad sacerdotium praeparatio? quale studium extirpandi vitiosos habitus et acquirendi idoneam et sufficientem virtutem ac doctrinam?

Vae ministris infidelibus, qui necdum reconciliati reconciliationis alienae negotia quasi homines, qui justitiam fecerint, apprehendunt! Vae filiis irae, qui se ministros gratiae profitentur. Vae filiis irae, qui pacificorum sibi usurpare gradus et nomina non verentur. Vae filiis irae qui fideles sese mediatores pacis, ut peccata populi comedant, mentiuntur. Vae, qui ambulantes in carne, Deo placere non possunt, et placare velle praesumunt! (S. Bernard. de convers. ad cleric. c. 19.)

An mundo saltem corde, nulli censurae lethalique culpae obnoxius, sacros ordines suscepisti? An prioris vitae maculas condigna poenitentia elueras? Tune forsitan unus illorum, quos denotat S. Bernardus: Ingrediuntur cum hac macula tabernaculum Dei viventis; inhabitant cum hac macula templum, sanctum Domini polluentes? (loc. cit. c. 20.)

An solemnia primae tuae Missae non profanasti comessationibus, choreis, lusibus aut alio strepitoso apparatu?

Extat hac de re canon synodi Ratisbonensis an. 1512, obsoletus quidem sed testis pristinae disciplinae. Eo vetatur „districtissime, in virtute obe„dientiae et sub poena suspensionis mulctaque viginti „florenorum, ne occasione primae Missae neosacerdos, „cujuscumque status, conditionis aut dignitatis existat, „ultra decem personas virilis sexus duntaxat (inter „quos sibi etiam ad altare ministrantes comprehen„duntur) in prandio et in coena secum habeat invi„tatas, neque choreas duci aut canere cantilenas „permittat.“ Idem habet Synodus Bamberg. anni 1491.

An aestimas vocationem sanctissimam, et pro illius singulari beneficio grates Deo rependis? —

Audite, filii Levi: num parum vobis est, quod separavit vos Deus ab omni populo, et junxit sibi, ut serviretis ei in cultu Tabernaculi? (Num. 16, 8. 9.)

Si fors in clericatum irrepsisti non vocatus; an serio studes praeteritam culpam poenitentia diluere, et eo ferventius omnia salutis subsidia adhibere? —

Quae fuit tua vita?

Qualem hucusque duxisti vitam? an ambulasti digne vocatione tua adeo sancta?

An exemplum fuisti fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate? (I. Tim. 4, 12.)

Quis te spiritus animavit? Christine spiritus, an spiritus hujus mundi? —

Si quis autem spiritum Christi non habet, hic non cst ejus. (Rom. 8, 9.) Quicumque enim spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei. (Rom. 8, 14.) Quicumque voluerit amicus esse saeculi hujus, inimicus Dei constituitur. (Jac. 4, 4.)

Quorumnam exemplo vitam moresque tuos conformasti? piorumne sacerdotum, quorum conversatio in coelis est? an potius tepidorum atque mundanorum, qui ambulant viam spatiosam perditionis?

Annon vitam traxisti mollem, otiosam, inertem, a lege evangelica reprobatàm? Vel an desudasti quidem sed stulto labore, unice honori plausibusque humanis inhians, ut te feriat illud Prophetae: Seminasti multum, et intulisti parum . . .; et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum?

Si, uti coepisti, vivere pergas; poternisne quondam cum S. Paulo laetabundus dicere: Bonum certamen certavi, cursum consummavi . . . in reliquo reposita est mihi corona justitiae? (2. Tim 4, 7.)

Qualem hactenus egisti poenitentiam? an saltem serio de ea cogitasti — voluisti — coepisti?

Tota enim christiana vita, asserente S. Synodo Tridentina, perpetua poenitentia esse debet. (Sess. 14. de extrem. unct.)

Inprimis disquire, quales fuerint tuae sacramentales peccatorum confessiones; et quem ex iis fructum retuleris.

An per eas tibi comparasti divitias justitiae? an potius, quod Deus avertat! secundum duritiam tuam et impoenitens cor thesaurizasti tibi iram in die irae et revelationis justi judicii Dei? (Rom. 2, 5.)

Vide igitur, utrum semper omnia candide et aperte confessus sis.

An fors leviora diligentius enumerans, praeteriisti omnino, aut obiter duntaxat attigisti pravissimas consuetudines, sacrilegia, damnabiles tui muneris negligentias? —

O Poenitentes, non poenitentes, sed illusores excolantes culicem, camelum autem glutientes. (S. August.)

An omni confessioni sincerum animi dolorem ac emendationis propositum praemisisti?

Annon tempus, quod fereventiori praeparationi et gratiarum actioni impendendum erat, inanibus confabulationibus, fors compotationibus consumsisti?

* * *

Scrutare jam accuratius intimas cordis latebras. Reduc in mentem annos pristinos: Recogitabo

tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae. (Isai. 38, 15.) Considera, quae sint obligationes tuae erga Deum, erga teipsum, erga proximum, et quaenam speciatim pastoris animarum. Inquire in omnia tua opera, verba, cogitationes et omissiones — qui fueris — qui sis — qualis deinceps esse velis.

Quodsi te reum inveneris; geme, luge, ad poenitentiae lavacrum confestim accurre: Exitus aquarum deducant oculi mei. Operiat confusio faciem meam. Deficiat in dolore vita mea, et anni mei in gemitibus.

I. Qualis fuisti ratione Dei?

Examina, qua fidelitate observes ea, quae spectant ad Dei servitium. 1) Quae tua fides, spes, charitas? 2) Qua ratione opera pietatis, sacrificium Missae, recitationem breviarii, meditationem, lectionem etc. obire soles?

1. Fides.

An Deo saepe gratias agis pro inaestimabili dono fidei?

An in captivitatem redigis tuum intellectum in obsequium fidei, firmissime et absque ulla haesitatione credendo, quaecumque per Ecclesiam credenda proponuntur?

Dico enim per gratiam, quae data est mihi, omnibus qui sunt inter vos: non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. (Rom. 12, 3.)

An Ecclesiam, optimam Matrem, filiali pietate

*ac reverentia prosequeris? zelas illius honorem? servas praecepta? damnas quod illa damnat?**) —

Credamus, fratres, quantum quisque amat ecclesiam Christi, tantum habet Spiritum sanctum. (S. August. tract. 32. in Joan.)

An debitam summo Pontifici venerationem et omnimodam obedientiam, sine qua religio catholica stare nequit, in te foves, atque aliis sedulo inspirare soles?

An nunquam Romanae Sedi detrahis, detrahendo Romanae curiae? —

An orta fors controversia, cum S. *Hieronymo clamitas: Si quis cathedrae Petri jungitur, meus est?* (Epist 16. ad Damas.)

An damnare vel carpere audes, quae sancta Mater Ecclesia probat sua praxi, aut Romana Sedes suo judicio confirmat, ex gr.: pias congregationes et sodalitates — consuetas toti Ecclesiae devotiones, peregrinationes, et benedictiones — usum numismatum, rosariorum etc., quibus Pontifex indulgentias applicare solet, et reliqua hujusmodi pietatis ac devotionis nostrae adminicula? —

Si quid universa per orbem frequentat

---

*) Inter regulas, quas S. Ignatius in aureo libello Exercitiorum servandas tradit, ut semper cum Ecclesia orthodoxa sentiamus, decima tertia ita effertur: „Denique ut ipsi Ecclesiae catholicae omnino unanimes conformesque simus, si quid, „quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse definierit, „debemus itidem quod nigrum sit, pronuntiare. Indubitate „namque credendum est, eundem esse Domini nostri Jesu „Christi et Ecclesiae orthodoxae, sponsae ejus, spiritum, per „quem gubernamur ac dirigimur ad salutem: neque alium „esse Deum, qui olim tradidit Decalogi praecepta, et qui nunc „temporis sanctam nostram Matrem, Ecclesiam, instruit atque „regit."

Ecclesia, quin ita faciendum sit, disputare intolerantissimae insaniae est. (S. August. ep. 54.) Ecclesia Dei multa tolerat, et tamen quae sunt contra fidem vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit. (Idem ep, 55, alias 119.) Oportet nos tanquam membra inhaerere capiti nostro, Romano Pontifici, et throno apóstolico; ex quo nostrum est quaerere, quid credendum, quid sentiendum, et quid tenendum sit. (S. Cyrillus Alexandr. in thesauris l. I. c. 21. n. 4.)

Annon foves opiniones suspectas, temerarias, male sonantes, quae potius perniciosum genium hujus seculi, quam Ecclesiae sensum et spiritum redolent?

O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates. (1. Tim. 6, 20.) Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci, (Hebr. 13, 9.) *)

*) Recole nonnumquam Constitutionem Pii VI. *Auctorem fidei* contra Synodum Pistoriensem, qua damnantur plures propositiones, quas tamen hodie nonnulli recinere audent, non attendentes, se ita contradicere toti Ecclesiae, quae Pontificis Constitutionem reverenter accepit. Damnatur inter alias Propositio 40. asserens, *indulgentiam aliud non esse, quam remissionem partis ejus poenitentiae, quae per canones statuta erat peccanti;* item Prop. 42. et 43., quibus invehitur in *thesaurum meritorum Christi et Sanctorum, unde Papa dat indulgentias, et in tabellas indulgentiarum, altaria privilegiata etc.* Damnatur quoque Prop 62. et 63., quibus *devotio erga sacratissimum cor Jesu rejicitur.* — Prop. 65., qua *spiritualia exercitia vel missiones* exploduntur. — Prop. 66., qua agitur *de usu vulgaris linguae in liturgicas preces inducendae.* — Prop. 64., qua ut superstitiosus notatur *Ecclesiae mos recitandi determinatum numerum precum et piarum salutationum.* — Prop. 76., qua rejiciuntur *in doctrinam scholasticam privatorum vitia, qui abuti ea potuerunt, aut abusi sunt.* — Eadem Constitu-

„Absit, ut quis specioso scientiae titulo eam, quae vera est scientia, contemnens, in periculum incurratsemper discendi et nunquam ad veritatis cognitionem perveniendi. Quod ne fiat, sanctorum Patrum et Ecclesiae Doctorum vestigia premant, Ecclesiae sensum quam arctissime complectantur, sententiam quamcunque ecclesiastica auctoritate reprobatam etiam sibi reprobandam ducant, atque judicio de quacunque doctrina a supremo controversiarum arbitro, summo Pontifice, lato ex animo adhaereant. Caveant simul, ne, quod vehementer reprobamus, post decreta a sancta sede emissa, nova effugia novasque ad obtegendam inobedientiam cavillationes, presbyteris indignas, excogitare sibi praesumant, sed judicio apostolico pure et sincere se subjiciant, prae oculis habentes regulam illam cuilibet viro catholico sanctam: Roma locuta est, causa finita est. Atque hanc in omnibus Ecclesiae sensum amplectendi promptitudinem etiam in alumnorum animis excitare ac fovere, studeant praeserventque eosdem a tetra illa carpendi et vilipendi, quod priora protulerunt saecula, libidine, quae saepe ignorantiae majus quam immodestiae est documentum. Dum vero, quae priorum saeculorum ingenia summo labore parique saepe felicitate nobis pepererunt, sua facere, excolere et provehere student,

---

tione pontificia male etiam notantur, qui Ecclesiae disciplinam, reservationem casuum, frequentem peccatorum venialium confessionem, statum regularem vel monasticum etc. reprehendunt et calumniantur. — Videant quoque qui *lectionem S. Scripturae* laïcis sine discrimine commendandam, et vix non obtrudendam existimant, Propositionem 67. et in Clementis XI. Constitutione *Unigenitus* Propositiones 79. usque ad 86.

simul etiam quae nostrorum temporum exigant errores, ut iisdem occuratur, attendant. Bene actum erit de scientia catholica et de singulorum eruditione ac profectu, si qui sacras scientias colunt priorum saeculorum labores non evertere, sed excolere et provehere student.“ (Conc. provinc. Colon. a. 1860. p. 2. c. 26.)

„E fontibus puris illam, qua gregem pascunt, hauriant doctrinam. Sanctorum Patrum et Ecclesiae Doctorum libris, quantum per tempus licebit, et imprimis Catechismo Romano legendis sint addicti, magnamque iis exhibeant reverentiam. Inter dogmata et opiniones probe discernant, et etiam in illis, quae ab Ecclesia conceptis verbis definita non sunt, Ecclesiae tamen sensum, ubi de illo constare videbitur, arctissime complecti satagant. Neque tum solum, si anathematis poena intentetur, sententiam aliquam ecclesiastica auctoritae proscriptam et sibi aversandam ducant; major enim quum in quolibet catholico, tum in Ecclesiae potissimum ministro jure merito exigitur animi promptitudo. Sanctissimi Patris nostri Pii IX. monitis obsecuti caveant, ne qua in re violent sanam loquendi formam, memoresque sint eorum, quae gravissime monuit Augustinus: „Nobis ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quae his significantur, impiam gignat opinionem.“ Etiam a doctrina praestantiorum theologorum communi non facile declinent. Cur enim nostris temporibus nonnulli in tot lapsi sunt errores, nisi quia communem theologorum doctrinam aut non noverunt, aut temere deserendam duxerunt?“ (Conc. provinc. Colon. a. 1860. p. 1. c. 8.)

An vitas lectionem librorum haereseos aut impietatis veneno infectorum, quos Ecclesia adeo semper abhorruit, ut nullo non tempore severissimis poenis interdixerit? Quia tanta nunc est eorum copia; credisne, minus esse periculum perversionis? —

Haec mea sublimior interiorque philosophia, scire Jesum et hunc crucifixum.. (S. Bernard. serm. 43. in cantic.)

Quodsi facultatem habeas libros prohibitos retinendi; an praecaves, ne post tuum obitum publica venditione vel alia ratione ad eos deveniant, qui iis abuti vel perverti possint?

An caves a colloquiis, consortio et ab omni consuetudine, qua fides tua amitti aut minui, aut qua scandalum apud fideles oriri potest? —

Synodus Pragens. an. 1605 hortatur suae aetatis clericos, „ne cum haereticis et praesertim cum haere- „ticorum ministris, qui praedicantes dicuntur, fre- „quentem consuetudinem habeant, neve cum eis „cibum sumant: hujusmodi enim familiaritates laicis „praesertim rudioribus absque scandalo esse non „possunt."

Annon ignave taces, annuis vel arrides, ubi oblatrantes novatores intrepide redarguere deberes?

Qui me erubuerit et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua. (Luc. 9, 26.)

Estne fides tua viva, an mortua?

Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? . . . Et daemones credunt, et contremiscunt. (Jac. 2, 14. 19.) Quid respondebis

cum in divino judicio tibi dicetur: En haec credidisti et tamen sic vixisti. — *Justus meus ex fide vivit.* (Hebr. 10, 38.) *Vivisne vita fidei? Estne fides norma tuarum actionum et consiliorum, lux in dubiis et perplexitatibus? — Judicasne de rebus secundum lumina fidei, an secundum dictamina mundi? Quid censes de contemptu mundi, de fuga honoris, de paupertate, persecutionibus, abnegatione sui etc.? Potesne dicere cum Apostolo: In fide vivo Filii Dei?* (Galat. 2, 20.) *Domine, adauge nobis fidem.* (Luc. 17, 5.)

2. Spes.

Quaenam est spes tua?

Confidisne unice in Deo? an contra in hominibus, in sapientia mundana, in bonis fluxis?

Clamasne in angustiis et tribulationibus: Mihi autem adhaerere Deo bonum est; ponere in Domino Deo spem meam? (Ps. 72, 28.)

Estne spes tua fortis, magnanima, inconcussa? Credisne, omnia te posse in eo, qui te confortat?

Nil omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quam quod omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. (S. Bernard. in Cantic. serm. 85. n. 5.)

An, si labor tuus non illico fructificat, mox abjecto animo, omnia deseris? —

Tanto plus sperandum in Deo, quanto res magis videntur desperatae: ubi deficiunt humana, ibi praesto sunt auxilia divina. (S. Ignat. scintil. sive apophtegm. sacr.)

An, ut molestiis et vexationibus te subtrahas, taces ubi loqui, cedis ubi reniti oporteret?

Qui multum metuit homines, grande aliquid pro Deo nunquam conficiet. (S. Ignat. loc. cit.)

An conscius pravitatis tuae et insitae tibi fragilitatis vix non desperas, te posse vitam ducere puram et sanctam? —

Ergo tu non poteris, quod isti et istae? An vero isti et istae in semetipsis possunt, ac non in Domino Deo suo? Projice te in eum, noli metuere; non se subtrahet, ut cadas. Projice te securus, excipiet te, et sanabit te. (S. August. confess. l. 8.)

An etiam aliis misericordiam Domini praedicas, neque ulli unquam peccatori, quantumvis perverso, spem adimis?

An vero falsa spe delusus, abuteris Dei misericordia, donec veneris in profundum, et non sit, qui eripiat? —

Sperant ut peccent ... Dinumerari non possunt, quantos haec inanis spei umbra deceperit. (S. August.)

An in omnibus, quae tibi agenda sunt, sequeris auream regulam S. Ignatii (loc. cit.): Sic Deo fide, quasi rerum successus omnis a te, nihil a Deo penderet; ita tamen iis operam omnem admove, quasi tu nihil, Deus omnia solus sit facturus? id est: Spes non minuat tuam diligentiam, neque diligentia spem.

3. Charitas.

Amasne vere Deum? amasne toto corde? —

Proba cor tuum — interroga opera tua. Vide, num respondere possis: Etiam, Domine, tu scis quia amo te? (Joan. 21. 16.) Sine charitate sacerdos dici potes; esse non potes. (Petr. Blessens. tract. de charit. c .1.)

Fugisne sollicite, quaecumque Deo displicent? nec modo gravia, nec modo quae in oculos hominum incurrunt; sed etiam levia, et quorum Deus solus testis est? —

Qui timet (quanto magis, qui amat) Deum, nihil negligit. (Eccl. 7, 19.)

An ad Deum feruntur affectus tui et desideria tua?

Deumne in singulis tuis actionibus honorare et laudare intendis, ac ideo saepius per diem renovas bonam intentionem?

An adversa, injurias et opprobria patienter imo libenter sustines ex amore Domini pro te crucifixi?

Nihil suavius est, quam amare Deum, sed ita, ut ex amore illius multa patiaris. (S. Ignt. scint. sive apophtegm.)

An amor divinus te stimulat, ut grandia pro Deo indesinenter et opereris et patiaris, non exhorrens sudorem et contradictiones? —

Amor operatur magna, et reputat parva; operatur multa, et reputat breve. (ap. S. Thom. Aquin.)

An curas servire et placere divinae Bonitati propter seipsam et propter charitatem et eximia beneficia, quibus praevenit nos, potius quam ob timorem poenarum vel spem praemiorum, quamvis hinc etiam juvari debeas?

An contendis te exuere, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum universum in ipsarum Creatorem conferas, eum in omnibus creaturis amando, et omnes in eo, juxta sanctissimam ac divinam ipsius voluntatem?

Domine! minus te amat, qui aliud praeter te amat, quod propter te non amat. (S. August. confess. 10 c. 29.) Sero te amavi, pulchritudo tam antiqua et tam nova, sero te amavi! vae tempori illi quando non amavi te! (Idem Solil.

4. Oratio.

Quale tibi studium orationis?

An libenter, devote, assidue cum Deo conversaris? an contra orationem negligis, vilipendis? eos, qui orationi dediti sunt, male sugillas? —

Animalis homo non percipit ea, quae sunt spiritus Dei: stultitia enim est illi, et non potest intelligere. (1, Cor. 2, 14.)

Audi S. Chrysostomum, qui profecto sensum Dei habet: „Cum videro quempiam non amantem „orandi studium, nec hujus rei fervida vehementique „cura teneri, continuo mihi palam est, eum nihil „egregiae dotis possidere. . . . Et quisquis non orat „Deum, nec divino colloquio cupit assidue frui, is „mortuus est, et vita carens, expersque sanae mentis; „nam hoc ipsum est evidentissimum argumentum „amentiae, non intelligere magnitudinem hujus honoris, „nec amare deprecandi studium.“ (Homil. I. de precatione.)

An oratio tua est humilis, fervens, fiducia plena, ex intimo cordis affectu et indefessa? —

Vult enim Deus rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci. Esto igitur in precibus importunus. (S. Gregorius.)

Annon ob ariditatem despondes animum? annon ob consolationem superbis?

Nonnulli se periisse putant, quando sensibili consolatione privantur; et rursum se sanctos Deoque acceptissimos esse credunt, quando illam accipiunt: sed falluntur et errant. (Lud. Blosius in institut. spirit.)

An ad exemplum omnium Sanctorum tibi familiaris est creber Dei intuitus, creber ad Deum recursus, crebra amoris jacula?

Ille beate vivit, qui quoad fieri potest, et in Deo mentem, et Deum in mente versat assidue. (S. Ignat. scintil.) Ubicumque ergo fueris, intra temetipsum ora, aut aliquid salutare in animo tuo versa. (S. Bernard. medit. c. 6.)

An contra totus effusus es ad exteriora? non te colligis, non redis ad cor? non tibi invigilas? Num mens tua similis molendino, quod velociter volvitur, et nihil respuit, sed quidquid imponitur, molit? (Ibid. c. 9.)

Ut fias homo orationis, ama solitudinem, et mortifica inordinatas passiones. (Vide Imitat. Christi l. 1. c. 11. et 20.)

5. Sacrificium Missae.

„Quodsi necessario fatemur, nullum aliud opus „adeo sanctum ac divinum a Christi fidelibus tractari

„posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium . . .
„satis etiam apparet, omnem operam et diligentiam „in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest, „interiori cordis munditia et puritate, atque exteriori „devotionis ac pietatis specie peragatur.“ (Concil. Trident. sess. 22. de sacrif. Missae.)

„Cum igitur nihil sit majus, nihil salutarius, nihil sanctius, nihil divinius incruento Missae sacrificio, quo idem corpus, idem sanguis, idem Deus et Dominus Noster Jesus Christus Deo pro omnium salute in altari per sacerdotes offertur et immolatur, idcirco sancta Mater Ecclesia tanto divini sui sponsi ditata thesauro, nunquam destitit, omnem curam, operam diligentiamque in id conferre, ut tam tremendum mysterium a sacerdotibus quanta maxima fieri posset interiori cordis munditia ac puritate perageretur debitoque sacrarum caeremoniarum ac rituum apparatu, cultuque celebraretur, ut ipsius mysterii magnitudo et majestas vel externa quoque specie magis eluceat, et fideles ad rerum divinarum, quae in tam admirabili ac venerando Sacrificio occultae continentur, contemplationem excitentur.“ (SS. D. N. Pius P. P. IX. in Epistola Encyclica Amantissimi Redemptoris d. d. 3. Maii 1858.)

Quae tua in celebrando cordis munditia et puritas? an mundus es ab omni peccato, non solum mortali, sed etiam, ut par est, veniali deliberato, atque ab omni affectu erga peccatum qualecumque?

Quo non oportet esse puriorem tali fruentem sacrificio? quo solari radio non splendidiorem manum, carnem hanc dividentem? es, quod igne spirituali repletur?

linguam, quae tremendo nimis sanguine rubescit? (S. Chrysost. hom. 60. ad pop. Antioch.)

An quia contritus tibi videris, negligis fortasse confessionem peccati etiam lethalis?

„Nullus sibi conscius mortalis peccati, quan-„tumvis sibi contritus videatur, absque praemissa „sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedat. Quod etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex „officio incubuerit celebrare, haec sancta Synodus „perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit „copia confessoris." (Conc. Trident. Sess. 13. de Euchar. cap. 7.)

Non censetur deesse copia confessarii, si absit is cui soles aut cupis confiteri, vel cui devotius aut utilius confiteris; sed debet abesse quilibet approbatus.

Synodus Provincialis Salisburg. an. 1569 decernit, ut „sacerdos, qui repertus fuerit mortaliter „Deum offendisse et proximum scandalizasse, et ni-„hilominus absque sacramentali confessione Missam „celebrasse, tamquam haereticus omnibus spoliatus „beneficiis, si quae habet, acerrime puniatur: nam qui „tale scelus audent perpetrare, profecto ab infectione „haeresis alieni esse non possunt; praesertim qui „in eodem scelere non erubescunt perseverare."

O sacerdos, qui debes offere! noli prius temetipsum maligno spiritu victimam immolare. (S. Petr. Damian.)

Quodsi necessitate urgente, post commissum lethale peccatum, absque praevia confessione celebraveris, an saltem postea quam primum confessus es, quemadmodum Synodus Trident. ibidem stricte praecipit? —

Vide hac de re propositiones 38. et 39. ab Alexandro VII. damnatas. — Illa autem particula quamprimum non intelligitur: quum sacerdos „suo tempore“ confitebitur. (Conc. prov. Colon. a. 1860. p. 112.)

Accedisne ad altare ex motivo saltem pio et supernaturali? — non ex arida et insipida consuetudine? non quaestus causa?

„Quamvis enim, ex Apostoli sententia (1. Cor. „9.) natura et divina lex jubeat, ut, qui altari servit, „ex altari vivat; tamen quaestus et lucri causa ad ‚altare accedere, maximum sacrilegium est.“ (Catech. Rom. p. 2. c. 7. q. 4.)

An ad SS. Missae sacrificium per aliquod temporis spatium ferventer te praeparas, in tam alti mysterii meditatione toto animo defixus? — (Synod. Augustana an. 1610.)

„Cum celebrandi tempus imminet, colligant se „sacerdotes ab omni animi distractione, et gratiam „tremendum illud mysterium digne peragendi a Deo „implorent, curentque, ut ex precibus canonicis saltem „Matutinum cum Laudibus absolverint, quemadmodum „etiam rubricae Missalis romani praescribunt.“

Cum sacerdos fuerit totus alteratus et divinus effectus, ita ut nihil videat nisi Deum, tunc accedat. (S. Bonavent.)

An induens sacra paramenta devote recitas praescriptas preces? an ideo curas, silentium in sacristia servari?

„Dum sacerdos Sacrum facturus in sacrario in„duitur, nemo ibi confabulari praesumat, unde ipsius

„devotio interturbetur." (Synod. Trevirens. tit. de Missa an. 1549.)

Extatne etiam in sacristia pelvis cum aqua, et imago Crucifixi, ut celebraturus manus laves, et priusquam ad altare egrediaris, calicem manu tenens, profunda capitis inclinatione facias cruci reverentiam?

An ad altare procedis et ab eo recedis, quemadmodum rubricae Missalis praescribunt, capite cooperto, oculis demissis, incessu gravi, erecto corpore?

An fortasse supra calicem defers clavem tabernaculi birretum, strophiolum aut perspicillum etc., quod non licet.

Non licet deferre supra calicem clavem tabernaculi, perspicilla, sudarium, nec quidquam aliud, tam eundo, quam redeundo ab altari. (S. R. C. 1. Sept. 1703.)

Quae tua est pietas et devotio? An numquam celebras Missam cum quadam negligentia aut irreverentia? Nescis, maledictum in sacris litteris eum vocari, qui facit opus Dei negligenter! Nescis, irreverentiam in S. Missa ab impietate vix sejunctam esse posse? (Trident. sess. 22. de celebr. Missae.)

An omnem motum et actionem ita moderaris, ut non minus aliorum aedificationi quam propriae devotioni serviat?

An vitas omnem indecorum et absurdum capitis, oris et reliqui corporis motum? (Synod. August. an. 1610.)

An accurate facis genuflexiones et signa crucis, nec praecipitanter, nec affectate?)*

An singula verba distincte pronuntias, alia voce elata, non tamen ita ut ceteri, eodem tempore celebrantes, perturbentur, alia secreto?

An ita lente, ut non pergas, nisi finita a ministrante tota phrasi: et vicissim an curas, ut hic non incipiat, nisi finita tua?

„Illud certissimum est, non deesse, qui Sacrum „negligentissime faciunt, verba cum festinatione pro„ferentes, intempestive, quae agenda sunt properan„tes . . . Ad altare tam exiguo tempore, adeoque „tam incomposite detinentur, ut nullam animo reli„gionem, nullam verbis ac precibus, quae ad sacri„ficium pertinent, attentionem habere procul dubio „videantur. Sacerdotibus ejusmodi illud aptissime con„venire potest, quod olim Tertullianus, cum diversam „rem pertractaret, postulavit: Sacrificat, an in„sultat!" (Benedict. XIV. de sacrif. Missae.)

Vel an Missam dicis adeo lente, ut semihoram multum excedas, cum taedio audientium?

An verba consecrationis profers interruptim, vel tono nimis alto?

An praescriptas in Missali romano ceremonias ad unguem servas, neque ullas alias adhibes? (Synod. August. an. 1610.)

---

*) Ad formandam genuflexionem, corpore et capite erectis et absque ulla eorum contorsione seu inflexione, genu dextrum demittitur usque ad terram; idque juxta talum pedis sinistri. (Romsée. Praxis celebrandi Missam, part. I. cap. I. art. XV. § 2. edit. Hazè 1854.)

An ea de causa rubricas interdum legis, adhibito etiam, si opus sit, auctore interprete?)*

An orationes ad incensum sub Missa solemni praescriptas memoria tenes et recitas?

*Annon uteris solo vino in secunda ablutione, qui mos in aliquibus locis per abusum irrepsit? **)*

An etiam pro rei gravitate attendis, ut vinum in sacrificio Missae sit genuinum et purum?

Monet Synodus August. an. 1610 non expedire illud ex publicis cauponis afferri, imo non licet, illud a quolibet mercatore emere ob periculum corruptionis.

An in colligendis fragmentis SS. Hostiae aut purificando s. ciborio ea diligentia usus es, quae decet sacerdotem, qui in minima particula consecrata Christum vere et integre praesentem credit?

*An numquam celebras sine veste clericali, veste saltem nigra et longa? an semper servas colorem, quem rubricae praescribunt!***)*

---

*) S. Pius V. in bulla, quae posita est in principio Missalis, ait: *Mandantes et districte praecipientes in virtute sanctae obedientiae, ut Missam juxta ritum, modum et normam, quae per Missale hoc a nobis nunc traditur, decantent ac legant.* „Unde communis omnium sententia docet, inquit Benedictus XIV., (de sacrif. Missae Sect. 2. §. 102.) rubricas Missae esse leges praeceptivas, quae obligant sub mortali, nisi excuset invincibilis imprudentia aut parvitas materiae.“ Non te pudeat addiscere, quanquam provectioris forte sis aetatis. *Ad discendum quod opus est*, scribit S. Augustin. ep. 166., *nulla mihi aetas sera videri potest: quia etsi senes magis deceat docere, quam discere, magis tamen decet discere, quam ignorare.*

**) Vino solo in digitis abluendis uti non licet absque indulto Pontificis, non obstante quacunque contraria consuetudine, quam abusum esse patet, quia contra mandatum Rubricae.

***) „Recitantes officium de Martyre, et celebrantes in Ecclesiis, ubi dicitur de Confessore, petitur, utrum debeant se

An dicta Missa, mox divino hospiti dorsum obvertens discêdis, neque curas cum eo paulisper conversari?

Nullum certe pietatis sensum habere convincitur, qui non libenter cum Deo manet. (Cardin. Bona de sacrif. Missae c. 6.)

Tam cito fastidis Deum! O probrum! o dedecus sacerdotis christiani! Ingratitudo ventus urens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiae et fluenta gratiae. (S. Bernard. serm. 51 in Cant.)

An memor accepti beneficii curas per diem, piis affectibus crebrisque aspirationibus divino Salvatori te unire?

Esse sine Jesu gravis est infernus; esse cum Jesu, dulcis paradisus. (Imitat. Christi l. 2. c. 8.)

O Jesu mi dulcissime!
Spes suspirantis animae,
Te quaerunt piae lacrymae,
Et clamor mentis intimae.

Quocumque loco fuero;
Mecum Jesu, desidero:
Quam laetus cum invenero!
Quam felix cum tenuero!
(S. Bernard.) **)

An unquam ausus es Missam dicere, non stricte servato a media nocte jejunio?

Annon vereris inter divina mysteria tabacum sumere, aut ansam dare, ut sacrum corporale eo pulvere indecenter conspergatur, aut guttis foede maculetur?

---

conformare in colore illis Ecclesiis, etiamsi nulla ibi sit solemnitas? — Respondetur *affirmative* etiam quoad Missam, quae non poterit celebrari de Confessore, si color fuerit rubeus.“ (S. Congreg. Rituum 7. Maj. an. 1746.)

**) Juvat hic ex. gr. hujusmodi aspirationes aliquas notare e libello Card. Bona de sacrif. Missae: „Bone Jesu! quan-

Notanda hic veniunt verba Synodi Eichstettens. an. 1700: „Indigna prorsus res est, et sacer„dotem deturpans tam frequens haustus tabaci e fi„stula, unde tales ita immoderate huic potui vacantes, „stomachose foetent, ut honesti viri, cum talibus sacer„dotibus tractantes, merito inde horrorem concipiant; „nedum quod sacra paramenta foetore suo repleant „et contaminent."

Examina te ergo, utrum non etiam immodice et intempestive tabaco utaris?

An audes sine legitima dispensatione bis aut, quod multo intolerabilius est, ter in die celebrare?

Romana sedes facultatem bis in die celebrandi non solet dare ipsis missionariis, nisi apposita conditione, ut facultate hac nullatenus uti liceat, nisi rarissime et ex gravissimis et urgentissimis causis, in quo graviter tam Superiorum quam ipsorum missionariorum conscientia oneratur.

Si parochus es, an diebus dominicis et festis (etiam pro foro abrogatis) Missam parochianis applicas?

Proderit etiam hac de re populum aliquoties admonere, quo ferventius Missae parochiali assistat.

An Missas ex justitia celebrandas ultra licitum tempus non differs, aut plane omittis?)*

---

donam mihi totique mundo mortuus ero, ut in te solo vivam, et tu vivas in me? — O, si semper te amarem, te semper possiderem, a te nunquam discederem, in te prorsus converterer! — Quid mihi est in coelo, et a te quid volui super terram! — Refice, Domine, esurientem animam meam, accende frigidatem meam igne amoris tui" etc.

*) Censent plerique Theologi, esse graviter illicitum, Missas ex justitia celebrandas, differre ultra duos menses, nisi

An tabellam sive librum habes, ubi omnes hae Missae accurate notatae cernuntur, ne memoria excidant?

An juxta Superiorum praescripta aut dioeceseos statuta curas, ut peregrinus vel ignotus sacerdos, nonnisi litteris debite exhibitis, Sacrum celebret neque Missarum stipendia accipiat?

Honestati contrarium et a sanctorum Patrum insti„tutionibus alienum semper fuit, ut inconsultis Epis„copis vel eorum Vicariis, clerici peregrini, qui se „presbyteros asserunt, ad divina peragenda admit„tantur." (Conc. prov. Benevent. a. 1693. tit. 8. cap. 1. in Collectione Lacensi tom. I. pag. 31.)

6. Officia divina.

An ecclesiam ingrederis modeste ac reverenter non concitatiori gressu, non circumvagando oculis, aut garriendo?

Cum ad orandum sive psallendum ecclesiam intraveris, fluctuantium cogitationum tumultus exterius relinque, curamque exteriorum penitus obliviscere, ut soli Deo possis vacare. (S. Bernard. medit, c. 6.)

An officia divina eadem semper hora fixa, et populo commoda, inchoas?

An in sacris officiis, in administratione Sacramentorum, in processionibus, in exsequiis, in vesperis etc. pie, reverenter ac religiose te geris?

---

fieret de consensu stipendium dantis, aut etiam, si Missa sit dicenda pro defuncto, differre per integrum mensem aut, si sit pro urgente necessitate, differre, donec causa sive necessitas non amplius existat.

Non ades oscitans aut incompositus, non oculis vagis, animo dissipato?

An verba et caeremonias non indecenter praecipitas?

Denique an nullam das ansam, ut fides in populo minuatur per tuam vel aeditui, ministrorum et aliorum, qui ecclesiae deserviunt, irreverentiam?

Pavete ad sanctuarium meum. Ego Dominus. (Levit. 26.)

An pro officii ratione sedes, stas, genua flectis, caput aperis et inclinas! accurate demum omnia observas, quae praescripta sunt? an nihil pro libitu addis vel omittis? non sequeris abusum pro legitimo usu?

Quae in sacra Scriptura levitis et sacerdotibus veteris Testamenti praecipiuntur, etiam ea, quae levia videri possunt, fere semper sub poena mortis intimantur: adeo nihil contemnendum, quod pertinet ad Dei cultum.

An oras junctis devote manibus ante pectus, idque etiam alios, praesertim pueros doces?

An orando non pigrius sedes, vel cubitis nixus cubas, protenso in scamnum indecenter corpore?

*An quoties ante SS. Sacramentum transis, reverenter decentique modo usque ad pavimentum genuflexionem facis?**)

Quomodo curas recitari a populo rosarium vel alias preces?

---

*) Utroque genu sunt faciendae genuflexiones a transeuntibus ante Sanctissimum patenter expositum, etiamsi in pixide sive ciborio expositum sit. (S. R. C.)

An omnes graviter recitant, et distincte et quasi una voce cum decenti pausa? nemo ceteris citius aut lentius?

An in Missis solemnibus cantum partim omitis propria auctoritate? *)

An festinanter vel truncando cantas, idque a cantoribus fieri sinis?

An vocis modulatio potius vanitatem quam devotionem redolet?

„Psalmi in Ecclesia non cursim et excelsis atque „inordinatis seu intemperatis vocibus, sed plane et „dilucide et cum compunctione cordis recitentur: ut „et recitantium mentes illorum dulcedine pascantur, „et audientium aures illorum pronuntiatione demul„ceantur.“ (Conc. Aquisgran. an. 816.)

An dum ore psallis, laudas Deum corde et opere?

Fratres, inquit S. Augustin., non tantum ad sonum attendite, eum laudatis; sed totum Deum toti laudate; cantet vox, cantet vita, cantent facta.

An cantus et musica est gravis, devota et religionis sanctitate ac majestate digna?

Monet Synodus August. an. 1610, „ut vitetur „quaevis levis modulatio, et quidquid pietati exci„tandae et fovendae non conducit.“ Etiam Synodus Monasteriens. an. 1655 et Vratislaviens. an. 1446 et plures aliae proscribunt „omnes melodias,

*) Brevitatis causa nihil est omittendum vel abbreviandum, sed Missa cantanda semper est prout jacet in Missali. (Conc. prov. Colon. a 1860. pag. 100.)

„quae sapiunt levitatem vel nugas saculares.“ Praescribit quoque Synodus August., ut in Missa tempore elevationis non cantetur, sed „altum ab omnibus ser„vetur silentium; elevato autem calice, si musice „cantandum sit, id devote et submissa voce fiat.“

Caeremoniale Episcoporum lib. II. cap. 8. n. 70 et 71 haec praescribit: „Chorus prosequitur cantum usque ad Benedictus, qui venit etc. exclusive. Tunc silet chorus et cum aliis adorat. Organum vero, si habetur, cum omni tunc melodia et gravitate pulsandum est. Elevato Sacramento chorus prosequitur cantum Benedictus qui venit etc.“

An in omnibus sacris functionibus talari, uti decet, veste es indutus?

An officia celebras, non temporali emolumento sed charitate religionisque cultu inductus?

Voluntarie sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est. (Ps. 53.)

Estne tibi etiam curae, ut quicunque in ecclesia vel ad aram ministrant, sint reverentes, decenter vestiti atque bene instructi, ne verba sacra detruncent, aut devotionem celebrantis et fidelium turbent?

An pro viribus impedis vana colloquia, deambulationes, garritum et omnem irreverentiam in ecclesia, etiam strepitum et clamores circa ecclesiam, ut domus Dei vere domus orationis esse videatur ac dici possit? (Conc. Trident. sess. 22.)

An venditores, lusores, animalia et alia, quae locum sacrum dedecent, a coemeterio conaris arcere? An in eo Crux erecta conspicitur?

An pro viribus prohibes, ne quis canem secum in ecclesiam introducat?

An sollicite curas munditiem, nitorem, et ornatum domus Dei, ut vere dicere possis: „Domine, dilexi decorem domus tuae?

Noverat hoc apprime Nepotianus, de quo scribit S. Hieronym. (ep. ad Heliodor.): „Erat „sollicitus, si niteret altare, si parietes absque fu„ligine, si pavimenta tersa . . . si sacrarium mun„dum, si vasa luculenta; et in omnes caeremonias „pia solicitudo disposita. Non minus, non majus negli„gebat officium. Ubicunque eum quaereres, in eccle„sia invenires. Basilicas ecclesiae diversis floribus „et arborum comis vitiumque pampinis adumbravit; „ut, quidquid placebat in ecclesia tam dispositione „quam visu, presbyteri laborem et studium testaretur.“

An suo tempore ecclesia verritur, lavatur, dealbatur, ornatur? an omnia in ea rite ordinata?

Nihil magis ornat ecclesiam quam rerum omnium ordo. (Conc. Rothomag. an. 1581.)

An debite curas, ut ornamenta non sint lacera, illuvie et crassitie sordida? — ut altarium canones non sint cerae maculis et indecoro pulvere oppleti et longo contactu sordidati? — ut tabulae, imagines, nimia vetustate aut sordibus deletae, restaurentur, parum decentes removeantur?

An attendis, ut diebus festivis altare splendidius niteat, et solemniori pompa divinum officium celebretur?

Maxime sacerdoti hoc convenit, ornare Dei templum decore congruo, ut etiam hoc

cultu aula Domini resplendeat. (S. Ambros. l. 2. offic. c. 21.)

7. Horae canonicae.

An Breviarii recitationem consideras ut orationem Ecclesiae, quam ejus nomine pro toto christiano orbe facere debes?

Pro universo terrarum orbe legatus intercedit apud Deum sacerdos. (S. Chrysost. de sacerd. c. 6.) „Presbyterorum officium „in orando Deum pro totius Ecclesiae et populi chri„stiani prosperitate situm est.“ (Synod. Colon.) Ut clerici horas canonicas recitarent „religiosissimi legumlatores suis suaserunt sanctionibus, dicentes, clericos ea re maxime constitui, ut suis precibus benevolentiam Dei clementissimi rebuspublicis acquirant.“ (Prov. Synod. Salisburg. an. 1569.)

An Breviarii recitationem consideras quoque ut praeceptum Ecclesiae, quod sub peccato mortali te obligat?

„Districte praecipientes in virtute obedientiae, ut divinum officium diurnum pariter et nocturnum, quantum eis Deus dederit, studiose celebrent et devote.“ (Conc. Lateran. oecumen. sub Innoc. III.) „Ad canonicas horas recitandas se sub peccati mortalis reatu omnino adstrictos scire debent quicumque beneficiati et omnes in sacris ordinibus constituti.“ (Synod. Pragens. an. 1605.) „Districte sub excommunicationis poena“ praecepit Synodus Bamberg. an. 1491, Breviarium recitare „non transcurrendo, syncopando, sed rite et devote.“ Synod. Prov. Salisburg. an. 1569 eum, qui Breviarium recitare neg-

ligit, „vult primo admonitione privata per suum corripi Superiorem; ad quam si se non emendaverit, publice perpetuae suspensionis poena populo denuntietur. Quam contemnens, si ab ipsa publicatione intra mensis spatium ad cor non redierit, exinde contra talem ad perpetuam suspensionem ministerii sacerdotalis sententialiter et summarie procedatur.“ Synodus Constant. an. 1606 inter alia haec habet: „Parochi et alii clerici, Constantiam ob negotia venientes, diligenter examinentur de modo ac ratione horarum canonicarum et an de praesenti Breviarium secum habeant: et si quos deprehenderint, qui vel Breviarium secum non sumpserunt, vel horas secundum rubricas Breviarii recitare non possunt, eos severissime mulcta pecuniaria, piis locis applicanda, carcere aut privatione pro qualitate delicti puniant.“

Cui haec non sufficiunt, adeat ipse decreta et canones Conciliorum tum veterum tum recentium; nullum certe reperiet, quod clericis, in majore ordine constitutis, potestatem faciat Breviarium pro libitu vel commoditate recitandi, certe nullum, quod recitationem solummodo consulat, non vero praecipiat.*)

---

*) Quod si negari nullo modo potest, omnes clericos, beneficiatos, aut majoribus ordinibus insignitos, jam ab antiquissimo aevo per universam Ecclesiam horarum canonicarum lege obstrictos esse; si quidem inumeri canones id invicte testantur, ac de Oriente etiam Benedict. XIV. in Constit. ad missionarios apud Cophtos § 43. Tom. I. ejus Bullarii, quis sine insigni temeritate eam legem contemnere aut irritam dicere audeat? Quam nobis legitimam citabunt auctoritatem, quae legem hanc abrogavit? An contrariam forsitan consuetudinem? Aliquorum ergo praevaricatio vim habebit convellendi legem? Annon *consuetudo, quae canonicis obviat institutis, nullius debet esse momenti?* (Innoc. III. c. 3 de

An omisisti recitationem Breviarii ob nauseam et ariditatem spiritus, ut licitum nonnulli putant per gravissimum sane errorem?

Si aridus es, accende in te ignem orationis.

An omisisti praetexens, te alia longe utiliora recitare aut meditari?

Stulte egisti .... Melior est enim obedientia, quam victimae ... Quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare, et quasi scelus idololatriae nolle acquiescere. (1 Reg. 13, 13. et 15, 22.)

An omisisti aut omnino aut ex parte ob aliam levem causam?

„Clerici itinerantes aut ii, qui levi aliquo morbo corripiuntur, non aestiment se ab horarum recitatione immunes.“ (Synod. Constant. an. 1609.)

Vide, annon tenearis ad restitutionem ob Breviarii omissionem?

„Quilibet habens beneficium cum cura vel sine cura, si intra sex ab obtento beneficio menses divinum officium, cessante omni legitimo impedimento, non dixerit, beneficii fructus non faciat suos pro rata omissionis et temporis; sed illos tamquam injuste acceptos, vel in fabricas beneficii, vel in pauperum eleemosynas erogare teneatur.“(Conc. Later. V. sub Leone X. Vide etiam bullam Pii V.)*)

---

consuet.) Annon juxta effatum S. Thomae: *Si adhuc maneat ratio eadem, propter quam prima lex utilis erat, non consuetudo legem, sed lex consuetudinem vincit?* (1. 2. quaest. 97. art. 3.) Quis vero dicet, non amplius stare rationem, propter quam horae canonicae recitentur? cessasse hodie necessitatem orandi pro totius Ecclesiae et populi christiani prosperitate?

*) Attendendum tamen in statuenda restitutione, utrum

An recitas Breviarium l o c o *et* t e m p o r e *congruo? annon omnia simul et semel, quo citius te expedias? non sub noctem somno jam gravis?*

*Annon absque legitima causa differs Matutinum et Laudes usque post Missam.**)

An recitas secundum modum et ordinem ab Ecclesia praescriptum?

An recitas r e v e r e n t e r — *decenti corporis situ — non leviter interrumpendo — non deproperando? Vel an sufficit tibi, preces has horarias utcumque permurmurasse?*

„O ingens perversitas multorum clericorum! Producitur somnus, producitur mensa, producuntur recreationes, producuntur confabulationes, lusus, nugae nugarum: solius supremae Majestatis cultus summa, qua potest, celeritate deproperatur, luride absolvitur." (K u g l e r de spiritu Eccl.)

An recitas a t t e n t e?

Quid enim est, voce psallere, mente autem domum aut forum circumire, nisi homines fallere et Deum irridere? (Synod. T r e v i r.)

An recitas d e v o t e?

S i o r a t p s a l m u s, o r a t e; s i g e m i t, g e m i t e; s i g r a t u l a t u r, g a u d e t e; s i s p e r a t, s p e r a t e; s i t i m e t, t i m e t e. (S. A u g u s t. in Ps. 30.)

---

reditus beneficii sint pingues an tenues, utrum alia onera ei annexa sint multa et gravia necne, utrum mala an bona fide omissio facta sit.

*) B e n e d i c t u s XIV. censet, perdifficile posse excusari a peccato veniali, qui sine legitima causa celebrat, non recitatis Matutino et Laudibus: imo vix a mortali, qui nulla causa urgente, id perpetuo faceret, quasi animo statuisset, illud nunquam servare. (De Sacrif. Missae Comment. Sect. 2. § 102.)

Ante orationem praepara animam tuam, ne sis, quasi homo tentans Deum. (Eccli. 18, 23.) Proderit ante quamlibet horam, iterum mentem colligere, sibique cogitatione praefigere peculiarem intentionem aut aliquam impetrandam gratiam. Post orationem autem, inquit S. Carolus Borrom. (Concil. Mediol. IV.) „si quid aut negligentia, aut alia culpa commiseris, paululum colligens te, veniam a Deo pete.“ Monet quoque idem S. Carolus, ut quisque sacerdos in psalmorum, canticorum et hymnorum intelligentiam opportuno tempore studiose incumbat;*) atque ita, facile intelligens, quod recitat, devotius orabit.

8. Meditatio.

Quomodo dilexi legem tuam, Domine! tota die meditatio mea est. (Ps. 118.)

An quotidie mane aliquod tempus piae meditationi impendis?

An in ea diligenter observas annotationes pro meditatione bene perficienda?

Ejusdmodi sunt: praelegere meditationem vespere; mane surgendo mox meditationis materiam in mentem revocare; praemittere meditationi orationem praeparatoriam et praeludia; concludere per affectuosa colloquia cum divino Salvatore, B. Virgine etc. (Vide meditandi methodum ad calcem hujus libelli.)

S. Franciscus Xaverius singulis mensibus vitam Jesu Christi in meditatione percurrebat.

An in Christum praecipue considerationis ob-

---

*) Commendari in hunc finem potest R. P. Cartier Psalmodiae ecclesiasticae dilucidatio, Ratisbonae 1871.

tutus figis, mores ejus observas, eloquia meditaris? (S. Laur. Just.)

Aut an speras, te posse, quod nullus unquam Sanctorum potuit, assequi perfectionem, quin mediteris?

Verissimum est effatum spiritualis magistri Gersonii: Absque meditationis exercitio, nullus secluso miraculo Dei speciali, ad rectissimam religionis christianae normam pertingit. Nam haec est, ait S. Bernardus, quae mentem purificat, regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat. (de Consider. l. 1. c. 7.)

Quodsi in negotio salutis lentum, socordem et fastidiosum te sentis; si quoties surgis, iterum cadis, annon exinde, quod meditationem negligis?

Utinam nec pejus quid tibi contingat! Scisne, ajebat S. Bernardus ad Eugenium Papam, quo paulatim venturus sis, si meditandi studium remittas? Eo, quo tu non vis. Quaeris, quo? Ad cor durum, quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur ... En quo trahere te habent hae occupationes maledictae. Si tamen pergis, ut coepisti, ita dare te totum illis, nil tui tibi relinquens. (Ibid. c. 2.)

An serio perpendis, ab omnibus viris sanctis valde commendari sacerdotibus quotidianum meditationis pensum?

(Vide e. g. S. Gregorii M. reg. past. P. 2. c. 11.; Monitiones S. Caroli Borrom. ad Cler. et Sacerd.; S. Alphonsum de Liguorio etc.)

P. Mag. Avila, vir sanctitate et eruditione clarus, sacerdotio haud idoneum ducebat, qui meditationi deditus non erat. „Eos tantum et re et nomine clericos reputamus, qui legem Dei die noctuque meditantur, ac vitam agunt sacerdotio dignam.“ (Synod Colon. an. 1536.)

Putasne fortisan, te meditando tempus perdere?

Imo, respondet S. Bernardus, tam pio tamque utili otio nullam in vita operam dare, nonne vitam perdere est? (Ibid. c. 8.)

An nescire te dices meditandi artem?

Ergo meditando disce. Fabricando fabri fimus. Consule artis peritos. Pete a Deo gratiam Si melius non potes; saltem pium librum sume, lege, singulis sententiis legendo inhaere, tibi applica, ingemisce, fac propositum et postula gratiam. Quod tuum est, fac, reliqua spera a Deo.*)

---

*) Meditationis libri praeter Scripturam sacram tibi esse possunt e. gr. *Clericus instructus*, auctore *Beuvelet*. August. Vindel. an. 1761. *Lancicius* Betrachtungen für alle Tage, Paderborn 1861. — *Medaille*, Kurze Betrachtungen, Paderborn 1857. — *Boppert*, Scutum fidei, Friburgi Brisgoviae. — *Del Monte*, (vel potius *Vincenzo Tranquilli*), Worte Jesu an das Herz des Priesters. Sulzbach bei Seidel. — *Tanner*, Bildung des Geistlichen, Einsiedlen. — *S. Liguori*, Betrachtungen, Regensburg bei Manz. — *Ludwig de Ponte*, S. J. Betrachtungen, daselbst. — *Busaeus*, Enchiridion piarum meditationum, Moguntiae 1606. — *Chaignon*, Betrachtungen für Priester, Trier 1867 u. Brixen 1872. — *Segneri*, Manna animae, Dilingae 1699 et Meditationes selectae et succintae, Ratisbonae 1874. — *Kroust*, Meditationes de praecipuis fidei mysteriis ad usum Clericorum, Ratisbonae 1846. — *Abelly*, Krone des christlichen Jahres, Betrachtungen, Regensburg 1864. — P. *Schmid*, Manresa oder die geistlichen Uebungen des hl. Ignatius, Regensburg bei Pustet. — (P. *Fava*,) Anleitung zu den

Neque te eximas a meditatione ob defectum temporis. Nam »si te subtraxeris a superfluis locutionibus et otiosis circuitionibus, necnon a novitatibus et rumoribus audiendis, invenies tempus sufficiens et aptum pro bonis meditationibus insistendis.« (de Imitat. Christi lib. I. c. 22.)

Firmiter tecum statue, te non solum quotidie per breve saltem tempus velle meditationi incumbere, sed quolibet etiam mense diem aliquam seligere internae recollectionis aut ad mortem praeparationis, et quolibet anno per aliquot dies spiritualibus exercitiis in pio secessu vacare. O dies piae solitudinis nunquam satis aestimandi, quibus promisit Spiritus sanctus se ad cor fidelis animae locuturum! O dies totius vitae diebus praestantiores et commendabiliores, ad salutem operandam efficaciores, quosque totius vitae tuae fuisse dies forte aliquando exoptabis. In illa pia solitudine confessioni extraordinariae operam da, et ordinatum vitae genus aut suscipe, aut susceptum renova.

---

geistl. Uebungen, Regensb. bei Manz 1855. — Betrachtungen über das Leben und die Geheimnisse Jesu Christi nach der Anweisung des hl. *Ignatius*; aus dem Französischen übersetzt von *Perrot*, Einsiedeln 1841. — *Avanzin*, Leben und Lehre unseres Herrn Jesu Christi. — Idem latine edit. a Westhoff. *Bellecii*, Exercitia S. Ign. edit. ab eod. — Priester und Welt, Regensburg 1844. — *Crasset*, S. J., Der Christ in der Einsamkeit. Wien. — *Nepveu*, S. J.. Wegweiser zum Himmel. Wien bei Grund. — *Boissieu*, S. J. Betrachtungen über das hl. Evangelium Jesu Christi auf alle Tage des Kirchenjahres, München bei Lentner. — *Girandeau*, Das betrachtete Evangelium, Regensburg. — Neuer Monat Mariae von *L. Debussi*, Aachen bei Cremer. — *Vercruysse*, Neue pract. Betrachtungen, Paderborn 1869. — *Neuville*, Lehrschule d. wahren Tugend u. Frömmigkeit, Landshut 1834. — *Schloer*, Geistesübungen, Gratz, 1840. Der Kleriker in der Einsamk. Gratz 1844. u. Betrachtungen für Priester.

9. Examen conscientiae.

„Animus quotidie ad rationem reddendam est vocandus. Utor potestate hac, et quotidie apud me causam dico. Totum diem mecum scrutor, facta et dicta mea remetior, nihil mihi abscondo, nihil transeo.“ (Ita Seneca l. 3. de ira.) Quid tu, Sacerdos Dei altissimi?

An quotidie id non obiter, sed diligenter praestas?

Qam methodum tenes in examine generali? an 1°) gratias agis Deo? 2°) petis lumen? 3°) discutis mentem? 4°) doles? 5°) proponis?

Num etiam quotidie, uti consulunt asceseos magistri, examen particulare de uno aliquo vitio aut virtute instituis, ut illud exstirpes, hanc acquiras? Quodnam est illud vitium, quae virtus?

Si omni anno unum vitium exstirparemus, cito viri perfecti efficeremur. (Imit. Christi L. 1. c. 11.)

Exstirpandum est inprimis illud vitium, vel ille defectus, qui prae aliis te infestat, id est, a quo tanquam radice alii progerminant, et qui tibi frequentiorem confessionis sacramentalis materiam praebet, etiam ille, qui proximos notabilius offendit, eisque damno aut scandalo est.

Ad eum scopum praxis est utilissima: mane firmum animi propositum concipere, vitium illud particulare per totum diem sedulo vitandi; dein sub meridiem et vesperi sese examinare, propositum renovare, lapsuumque numerum in peculiari libello notare; denique comparare interdum diem cum die, hebdomadam cum hebdomada, ut videatur, num ille numerus mi-

nuatur an augeatur; atque etiam, si lapsus frequentiores fuerint, sibi ipsi poenitentiam injungere. — Disquire, num haec omnia hactenus observaveris, et quomodo ea deinceps observare velis.

Quales facis preces vespertinas et quas a tuis domesticis fieri curas?

De S. Francisco Salesio legitur in ejus vita: Vespere peracta lectione spirituali, conveniebant domestici, ut litaniarum recitationi interessent; tum instituebatur examen conscientiae, quo primus ipse palam defungebatur.

10. Confessio frequens.

Quoties peccata tua confiteris?

S. Carolus Borrom. sacerdotibus sequentem regulam dabat: Singulis saltem hebdomadis, atque adeo saepius, et omnino semper, cum peccati mortalis conscii estis, confiteamini" (Concil. IV. Mediol. P. 3.) Ipse S. Carolus quotidie confessione sacramentali ad Sacrum faciendum se parabat. Concilia atque Statuta dioecesana Germaniae frequenter sacerdotes hortantur, ut regulariter octavo quoque die peccata confiteantur, nunquam vero ultra quindenam differant. Ita Constitutiones et Decreta Ratisbon. an. 1588: »Sacerdotes quo purius ad divinam rem faciendam accedant, singulis hebdomadis, ubi copiam confessarii habere poterunt, vel saltem et ad minimum decimo quinto die peccata sua confiteantur, nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.«

An saltem confiteris, quoties praescribunt constitutiones tuae dioeceseos?

Quomodo confiteris? an obiter, sine sensu, sine emendatione. ex mera consuetudine?

„Si negligenter agimus, ipsa nobis medicamenta convertuntur in vulnera; et inde habebimus judicium unde poteramus habere remedium." (S. August.)

Si peccatum mortale confitendum habes, dicisne etiam, quoties in peccato Missam celebraveris, confitentes audieris, vel alia Sacramenta confeceris? Dicisne quamdiu ex tua culpâ confessionem distuleris, cum Tridentinum praecipiat, ut si quis, necessitate urgente, sine praevia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. (Vide supra pag. 17. de sacrif. Missae.)

An in spiritu fidei confessarium, ut Jesum ipsum, adis?

An serio te praeparas ad absolutionis gratiam recipiendam?

An confessione peracta, aliquandiu remanes in gratiarum actione, vel an mox cum confessario sermonem misces?

Quomodo poenitentiam a confessario injunctam persolvis?

An in singulis confessionibus ferventer proponis vitare peccatum illud, etiamsi veniale non excederet, quod aliorum peccatorum fons est et origo?

Annon quaeris confessarium tibi nimis facilem, qui nec interrogat, nec stimulat, nec dirigit? fortassis talem, qui eodem morbo ac tu laborat, qui proin ulcus tangere non audet?

De his ait divinus magister: Caecus, si

caeco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt. (Matth. 15.)

„Summa vigilantia acerrimaque in omnes partes circumspectione operam dato, ut aliquem tibi virum invenias, quem in omnibus deinceps delectae vitae studiis certissimum ducem sequaris.“ (S. Basil. serm. de abn. rer.) Hunc ergo, ubi inveneris, in directorem spiritualem tibi adscisce, eum in omnibus, quae spectant ad animam tuam, candide consule, eique humiliter obedi, ut effugias insidias satanae transfigurantis se in angelum lucis.

11. Lectio pia.

Omnis profectus ex lectione et meditatione procedit. (S. Isidor l. 3. de summo bon. c. 8.)

An soles quotidie lectionem ex pio libro instituere, inprimis e S. Scriptura, quae a S. Ambrosio liber sacerdotalis nominatur?

An in legendis libris piis utilitatem quaeris, non dictionis elegantiam?

An ita libenter devotos et simplices libros legis, sicut altos et profundos? (Imit. Christi l. 1. c. 5.)

An avidus ab uno ad alterum volas, quin rumines, quin ad te reflectas et pios affectus concipias?

Habent in epulis suis et animi quandam luxuriem, si ultra modum in eas, et voraciter irruant. (S. August. de beata vita. n. 1.)

An tibi familiaris est pius libellus de Imitatione Christi, quem ab omni aevo viri sanctissimi in deliciis habuere?

An sedulo curas, e libris asceticis acquirere scientiam Sanctorum, tum tibi tum aliis maxime necessariam?

Absque ea ceterae scientiae plerumque non aedificant sed inflant.

Quales tibi ascetas in lectionem seligis?

Praestat sane inchoare non ab illis, qui altiora et recondita speculantur, cum a multis ea perperam intelligantur, sed potius ab iis, qui viam perfectionis docent intellectu facilem, omnibus perviam, illusionibus minus obnoxiam*)

An afficeris erga vitas Sanctorum, quae ad virtutem adipiscendam tantos animos addunt?

*) Eo nomine imprimis veniunt: *Scupuli* Pugna spiritualis. Opusculum hoc magni faciebat S. Franc. Sales. *Alph. Rodriguez*, S. J., Uebung der Vollkommenheit, Regensburg oder Mainz. Opus eximimium, quod deberet esse lectionis quotidianae ad aquirendam solidam et practicam scientiam asceseos. Opera *S. Alph. de Liguorio*, — *S. Francisci Salesii*, maxime Philothea et Theotimus oder von der Liebe Gottes, Regensburg 1822. — *Ludw. Blosii*, — *Lud. Granatensis*, inprimis: Die Lenkerin der Sünder, et Gedenkbuch des christlichen Lebens. Aachen. — *Saint-Jüre*, von der Erkenntniss und Liebe Jesu Christi, Landshut, et Jesus der Gekreuzigte, das Buch der Auserwählten, Regensburg. 1871. — *de Ponte*, der geistliche Führer, Sulzbach 1841. — *Leguay*, Weg der wahren Tugend, Mainz; *Grundkötter*, Anleitung zur christlichen Vollkommenheit, Regensburg 1867; *Surin*, das geistliche Leben, Regensburg 1863 et Geistlicher Katechismus. — *Lombez*, über den Seelenfrieden, Regensb. 1861. — *Arnoudt*, Nachahmung des hl. Herzens Jesu. Paderborn, 1870. — *Hausen*, der wahre und sichere Weg zur christlichen Vollkommenheit, Einsiedeln. — *Rogacci*, das Eine Nothwendige, Regensburg 1857. — *Lehen*, Ueber den innern Frieden, Freiburg. — *Bayma*, (minime vero Roothaan) Drei Bücher über das Streben nach der christlichen Vollkommenheit, Schaffhausen 1855.—*Scheeben*, die Herrlichkeiten der Gnade. — Directoribus spiritualibus utilissima monita suggerunt: *Pinamonti* de direct. spirit., *Scaramelli*, Anleitung zur Ascese, Regensburg.—*Bona*, Unterscheidung der Geister, Paderb.

Lege inprimis acta praeclara sanctorum sacerdotum: S. Caroli Borrom., S. Francisci Salesii, S. Vincentii a Paula*), S. Francisci Xaverii, S. Ignatii, S. Alph. de Liguorio, B. Petri Foreri, B. Petri Fabri Ven. parochi Vianney. etc.

An etiam legis Constitutiones ecclesiasticas tuae dioecesis et libros de sacerdotalis vitae rationibus et officiis? **)

12. Praxes devotionis solidae.

An, ut monet »Imitat Christi« l. 4. c. 15., devotionis gratiam instanter quaeris, desideranter petis, patienter et fiducialiter exspectas, gratanter recipis, humiliter conservas, studiose cum ea operaris?

Quivis sacerdos sibi dictum existimet verbum illud praeclari viri Bartholomaei a Martyribus: Vae tibi, Episcope, si fons devotionis in te siccatus fuerit!

---

*) Multas instructiones praeclaras pro Clero continet vita: *Der hl. Vincentius von Paul, dargestellt in seinem Leben und Wirken,* Wien 1835.

**) Quales sunt: *Segneri*, Unterweisung für Pfarrer, Regensburg 1852 et Unterweisung für Beichtväter, Regensburg 1852. — *S. Chrysostomi* Lib. de sacerdotio. — *S. Gregorii M.* lib. de cura pastorali. *Arvisemet* Memoriale vitae Sacerdotalis. Salamo et Gelabert, Regula Cleri, Ratisbonae 1841. — *Schneider*, Manuale Sacerdotum edit. VII. Coloniae 1874 et Lectiones quotidianae de vita, honestate et officiis sacerdotum et clericorum, Ratisbonae 1870. — *Belon*, die Vollkommenheit des geistlichen Standes, Regensb. 1854. — *Dubois*, der praktische Seelsorger, Mainz 1867 et Der heilige Priester, Regensb. 1872.—*Kugler*, S. J., Spiritus ecclesiae, Ambergae, germanice: Der Priester nach dem Geiste der katholischen Kirche, Regensburg 1850. *Buohler*, Aus dem Priester- und Seelsorgerleben, Schaffhausen 1857. — *Holzwarth*, Handbücher für das priesterliche Leben, Schaffhausen 1865.—*Riccardi*, Abhandlung über die Pflichten und den Geist der Diener des Altares, Innsbruck, 1854. Die Heiligung des Priesters durch die sorgfältige Verrichtung des Breviergebetes, durch die andächtige Darbringung des heil.

An adhibes saltem aliquas ex sequentibus piis praxibus, quibus viri sancti devotionem in corde suo excitare et alere solent?

Num frequenter visitas divinum Hospitem, tecum sub eodem fere tecto in SS. Eucharistiae Sacramento habitantem? An quia amore tui absconditus est vultus ejus . . .; inde nec reputas eum? (Isai. 35.)

Quid prohibet, quominus illum in tabernaculo solum et desertum sub vesperam visites, adores, veniam tibi aliisque petas, et familiariter cum eo converseris! Non enim habet amaritudinem, conversatio illius, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium. (Sap. 8, 16.)

An saepe, cum mellifluo Bernardo, recurris ad Cor dulcissimum Jesu?

O quam bonum et quam jucundum habitare in Corde hoc! . . . Ad hoc enim perforatum est, ut nobis patescat introitus. (Serm. 3. de pass. Dom.)

An sedulo mente revolvis acerbissimam Jesu Christi passionem et mortem?

Messopfers und durch die richtige Verwaltung des hl. Busssakramentes, Regensb. 1856. — *Del Monte (Vincenzo Tranquilli)*, Worte Jesu an das Herz des Priesters, Sulzbach 1844. — *Frassinetti,* Practisches Handbuch für den angehenden Pfarrer, Innsbruck 1870. — *Schouppe*, S. J. Compendium perfectionis sacerdotalis, Bruxellis 1868. — *S. Liguori* der vollkommene Weltpriester etc. — *Sevoy,* Geist der Kirche oder Pflichten des Clerus, Regensb. 1871. — (*Cossart et Augé*) *Miroir du clergé* vel *Katercamp,* Anleitung zur Selbstprüfung für Weltgeistliche, Münster 1845. — *Chaignon,* der Priester am Altar, Mainz 1856. — *Valuy,* Lebensrichtschnur des Priesters, Augsb. 1861. — *Abelly*, Sacerdos christianus etc.

Justus perit, et non est, qui recogitet in corde suo. (Isai. 57.)

An in illius honorem interdum instituis devotionem, quae dicitur Via Crucis?

An singularem corde foves venerationem et amorem erga sanctissimam Deiparam, sacerdotum reginam et singularem patronam?

Totis medullis cordium, totis praecordiorum affectibus et votis omnibus Mariam veneremur, quia haec est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam. (S. Bern.)

An eam honoras honorarique curas per Rosarii recitationem et alias pias praxes, ac inprimis per imitationem virtutum?

Annon es ex illis, qui continuo lamentantur de excessibus et abusibus in cultu Beatae Virginis, cum nihil sit lamentabilius, quam quod plurimorum corda adeo frigeant?

Tabescat haeresis, nos Matrem amemus et amari nitamur.

An etiam saepe commendas Cordi Matris clementissimae non solum te, sed etiam miserrimos peccatores, infideles et haereticos?

An fors ignoras, quanta prodigia per invocationem sacratissimi illius Cordis divina bonitas hodie operetur?

An salutas B. V. Mariam ad pulsum campanae mane, meridie et vespere; atque tam piam praxin aliis commendas?

An erga S. Angelum custodem foves reverentiam pro praesentia, fiduciam pro custo-

dia, devotionem pro benevolentia? (S. Bernard.)

An praecipuo etiam cultu honoras S. Josephum, nutritium Jesu, sponsum castissimum B. V. Mariae patronum vitae interioris?

Apostolici quoque viri est, multum affici erga S. S. Apostolos et erga illos viros sanctos, qui fidem in patria et in dioecesi sudore et sanguine foecundarunt.

An attendis, ut indulgentias, a summis Pontificibus concessas, lucreris et defunctorum quoque animabus pie applices?

An congregationes et sodalitates, in spirituale emolumentum fidelium ab Ecclesia erectas et approbatas in pretio habes, atque curas, ut fideles ex illis fructus percipiant.

An tota denique domus tua pietatem spirat, ut quocumque oculi incidant, animus ad devotionem incitetur?

Adestne Crux, aqua benedicta!

Adsuntne piae imagines, piique libelli? &c.

II. Qualis fuisti ratione tui ipsius?

Inspice jam interiores animi tui recessus; qualis sis in oculis Dei; an, ut decet esse pontificem, santus, innoccens, impollutus, segregatus a peccatoribus? (Hebr. 7, 26.)

An non regnat in te peccaminosa concupiscentia, omnis mali radix et fomes, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae? (1. Joan. 2, 16.)

Exercesne studiose virtutes triplici concupiscen-

tiae oppositas: 1) castitatem, sobrietatem ac modestiam &c.? 2) spiritum paupertatis? 3) humilitatem?

Admove speculum: foedus se in eo vultus agnoscat . . . Omnia illi desunt, qui nil sibi deesse putat. (S. Bernard. de consid. l. 2. c. 7.)

1. Castitas.

Quomodo affectus es erga virtutem hanc, quae angelum de homine facit? an summi aestimas? sincere diligis?

Qui tuus sermo de coelibatus praecepto?

Quomodo virtutem hanc exerces, oppositumque vitium fugis? — an — et quomodo peccasti cogitatione . . . verbo . . . aut opere . . .??)*

---

*) Juvat hic canones aliquos poenitentiales e Jure canonico citare, ut ex poena vitii eluceat pretium virtutis: „Sacerdotes si in fornicationis laqueum ceciderint, et criminis „*manifestus*, sive ostensus fuerit actus, sacerdotis non pos„sunt habere honorem, secundum canonicae institutionis auc„toritatem. (Can. 33. Dist. 50.) — Presbyter, si fornicatio„nem fecerit, quanquam secundum canones Apostolorum debeat „deponi: tamen si in vitio non perduraverit, sed *sua sponte* „*confessus* sit, decem annis in hunc modum poeniteat: tribus „quidem mensibus a ceteris remotus, pane et aqua a vespera „in vesperam utatur, sacco indutus humi adhaereat, die ac „nocte jugiter misericordiam Dei omnipotentis imploret. Po„stea unum annum et dimidium in pane et aqua expleat „quo finito, corporis et sanguinis Domini, ne indurescat, „particeps fiat, psalmos in choro ultimus canat, minora gerat „officia. Deinde vero usque ad impletionem septimi anni, „tres legitimas ferias in unaquaque hebdomade in pane et „aqua jejunet. Quo expleto Episcopus in pristinum honorem „revocare poterit. Sed usque ad finem decimi anni sextam „feriam (nulla interveniente redemptione) observet in pane „et aqua (Can. 5. Dist. 82.) — »Si presbyter cognovit *filiam* „*suam spiritualem*, quam scilicet baptizavit, vel in baptismo „vel in confirmatione tenuit, vel quae sibi confessa fuit,

Pro conscientiae pace et serenitate, pro libertate et vigore interiori, pro intima cum Christo familiaritate conservanda et fovenda, pro gloria sacerdotii, pro aedificatione populi, **te ipsum castum custodi.** (1. Tim. 5.), et sacerdotali gravitate vel minimam incontinentiae suspicionem devita. — **Parce, frater, parce animae tuae; parce sanguini, qui pro te effusus est. Horendum cave periculum, ignem, qui paratus est, declina.** (S. Bernard. de convers. ad clericos c. 21.)

Pro castitate servanda.

Fugisne velut anguem umbram quoque impudicitiae?

„debet poenitentiam agere duodecim annis: et etiam debet „deponi, si crimen sit manifestum, et peregrinando quindecim „annis poeniteat, et postea monasterium intret, tota vita sua „moraturus ibidem. Ipsa vero mulier debet omnia relinquere „et res suas pauperibus dare, et conversa usque ad mortem „in monasterio Deo servire.“ (Canon Poenit. 2.)

Animadverte, sufficere qualecunque peccatum contra VI. praeceptum, quod tum exteriori actu, tum interiori consensu grave sit, ut sacerdos careat potestate ab eo *complicem* suum absolvendi, et incurrat excommunicationem Papalem, si absolvat, a qua ex recentissimo decreto Congreg. S. Off. d.d. 27. Junii 1866. Episcopi non possunt absolvere. (Cfr. *Acta S. Sedis* vol. II. pag. 673. et *Gury* II. n. 588.) — Pariter, ut quis incurrat poenas in *Sollicitantes* statutas, sufficit qualiscunque sollicitatio ad peccatum aliquod grave contra VI. praeceptum (imo illicitus solum et inhonestus sermo, quin expresse sollicitetur, sufficit) vel in actu sacramentalis confessionis, vel ante, vel immediate post confessionem, vel occasione et praetextu confessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in confessionali sive in alio loco, ad audiendas confessiones destinato aut electo cum simulatione audiendi ibidem confessionem. (Vide Benedict. XIV. hac de re Constitutiones *Sacramentum Poenitentiae* d.d. 1. Jun. 1741. et *Apostolici muneris* d.d. 8. Febr. 1745. et Theolog. moral. S. Alph. de Liguorio L. 6. Tr. 4. c. 2. d. 2. et c. 3. append.)

Vitasne, quidquid puritatis candorem vel minime inficere potest?

Hic vel maxime valet illud: Qui spernit modica, paulatim decidet. (Eccli. 19. 1.)

An bene custodis oculos, aures, linguam, omnes denique sensus?

An sollicite invigilas cordi ac menti tuae, haud ignorans, etiam turpia aut desiderantem aut cogitantem supplicia aeterna promereri?

An sollicite fugis occasiones tentationum et lapsuum?

Contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. (S. August. serm. de temp.) »Cum feminis, maxime adolescentioribus, etiamsi magnam habuerint virtutis existimationem, nulla clerico intercedat familiaritas.« (Constitut. dioec. Ratisb. III. I. § 1. n. 21.)

Tua cum mulieribus colloquia vel nulla, vel rarissima, vel brevissima. Sermo rit brevis, rarus et austerus. »Solus cum sola secreto et absque arbitris non sedeat; nunquam solus cum sola loquatur. Quid tibi necesse est, in ea versari domo, in qua necesse habeas quotidie aut perire aut vincere? Quis unquam mortalium juxta viperam securos somnos capit, quae etsi non percutiat, certe sollicitat? fieri enim potest, ut te non mordeat; sed aliquando fieri potest, ut mordeat.« (S. Hieronymus, epist. 9. inter familiares.)

An in conversatione cum altero sexu semper observas sacerdotalem gravitatem?

An abest omnis animi levitas, jocus, cachinnus, sermo scurrilis aut mollis?

Multae amicitiae spiritu coeperunt, et carne desierunt.

Annon es familiarior cum tua ancilla? cum illa mensae non assides, vel in eodem versaris conclavi, vel ad dedicationes aut nundinas vadis?

»Ancillas suas nunquam secum ad convivia, nundinas, peregrinationes deducant, multo minus solas in itinere comites habeant.« (Syn. Trevir. an. 1678.) — »Caveant summopere, ne cohabitent (cum ancillis) in eadem contignatione, nec ejusmodi personas commensales sibi adsocient, multo autem minus una cum iis huc vel illuc curru vehi praesumant.« (Compend. Constit. eccl. Ratisb.)

An contra synodorum statuta et Superiorum ordinationes non habes ancillam juniorem, cultu elegantiorem, vanam, garrulam, dominatricem, petulantem, aut non optimae famae?

Vetat S. Synod. Trident. gravibus poenis »domi habere mulierem, de qua possit haberi suspicio.« (Sess. 25. c. 14. de ref.) — »Ut non crimen modo sed omnis incontinentiae suspicio evitetur in clero, id strictissime observandum edicimus, ut nulli Presbyterorum cum quavis muliere cohabitare liceat, praeterquam cum matre, avia, amita, matertera, sorore, nepte, fratris uxore, aut alia, quae ad minimum quadragesimum quintum annum excesserit, et quae nunquam suspectae vitae fuerit.« (Constitut. et Decreta. Ratisb. 1588.) Nihil frequentius Synodi inculant. *)

*) Notum omnibus est, antiquos ecclesiae canones hac in re multo severiores esse hodiernis ordinationibus. Ast quantumvis indulgentes, necdum satis attendi aut debite urgeri solent. *Hinc illae lacrymae;* hinc profecto turpissimi illi

Periculose tibi ministrat, cujus vultum frequenter attendis. (S. Hier. ad Nepot. cleric.)

An ita agis cum ea, quae tibi famulatur, etiam sorore, nepte, matertera &c., ut nunquam oriatur nimia facilitas, quae contemptum et alia mala pariat?

An nihil ipsi vel aliis communicas de parochiae administratione, ex quo saepe dissensio in clero, obloquia et scandala in populo oriuntur?

»Ut rebus, quae ad eam non pertinent, se immisceat, vel dominatricis partes sibi arroget, minime patiatur. Actum est de auctoritate parochi, quem sui a mulieris imperiosa voluntate pendere autumant. Nec foeminis consanguineis aliquid indulgendum quod domum sacerdotalem dedeceat, aut negotiorum ecclesiasticorum ordinem perturbet.« (Conc. prov. Vienn. a. 1858. lit. V. cap. 6.)

---

lapsus, qui *deifico* sacerdotio notam inurunt foedissimam, nec raro per malorum omnium summum, per apostasiam a fide, desinunt. Utinam Confessarii saltem officio suo, pro data sibi divinitus potestate, intrepidi fungerentur! utinam omnes servarent, quod Fr. Conradus, Episcopus Constantiens. an. 1767 sapientissime praescripsit: „Confessarii non solum levitates quascunque, quas fornicationum initia esse sapienter non nemo dixit, in clericis et puellis illis deservientibus, acriter reprehendant, sed separationis remedium ceu tutissimum mature suadeant et injungant, memores, quod secus, et si in hac re mitius agant, non solum subsequentium graviorum peccatorum, verum etiam prostitutionis, in totum venerabilem clerum ex paucorum lapsibus, si hi publici fiant, redundantis, gravissimam Deo reddituri sunt rationem.“ — Non noverant S. S. Patres crudelem illam mollitiem, quae connivet, ut perimat. S. Basilius M. Archiepiscopus nullo modo tulit, ut Presbyter quidam septuagenarius secum haberet mulierem sibi inservientem, non quod senis lapsum, sed scandalum metuebat: „Ejice eam de domo tua,“ scribit ipse, „et viri tibi serviant: ne nomen Dei per vos blasphemetur.“ Nec veritus est, repugnanti poenam perpetuae suspensionis atque excommunicationis minari. (Vide in operibus S. Basilii epist. ad Gregor. presbyt.)

An omne »suspectarum« mulierum consortium cautissime vitas?

»Suspectarum feminarum familiaritates, servitutes, colloquia velut pestem fugiant.« (Synod. Salisburg. an. 1616.) — Concilium Trident. (loco cit.) graves infligit poenas non modo clericis, qui in sua domo, sed etiam qui extra domum consuetudinem habere audeant cum mulieribus, de quibus possit habere suspicio. Suspicioni autem locum dare potest non solum anteactae vitae macula, sed junior quoque aetas, elegantia, forma, procacitas &c. — Nec dicas, tibi sufficere tuam conscientiam, te parum curare, quid homines obblaterent. Nam duae res sunt conscientia et fama; conscientia necessaria tibi, fama proximo tuo. (Seneca.) — Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. (2. Cor. 8., 21.)

An visitationes non instituis vel periculosas, vel nimis frequentes ex praedilectione erga aliquam personam?

Quodsi charitatem aut pietatem praetexis, audi S. Augustinum: Non raro sub praetextu pietatis latet viscus libidinis: experto crede, expertus loquor, vidi cedros Libani (magnos Ecclesiae Praelatos) turpiter corruisse, de quorum sanctitate non magis, quam de Hieronymi virtute dubitassem.

Caveto omnes suspiciones et quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante devita. (S. Hieronym. epist. ad Nepot.)

An interesse audes choreis aut minorum histrionumque ludis et spectaculis?

Illud non modo sacri canones severissime quibuscunque clericis interdicunt, sed et impius Apostata, Imperator Julianus, idolorum sacrificulis vetitum esse volebat; non enim alia quam religiosa dramata eis spectare permisit, et quibus nullae feminae aderant actrices aut spectatrices. (Vide Stolberg, Geschichte der Religion Jesu Bd. XI. §. 85.) —

An pudicitiam ediscet, attonitus in mimos? (Tertull. de spectac. n. 25.) — Scripturis sacris incumbat christianus fidelis, et ibi inveniet condigna fidei spectacula. (S. Cyprian. de spectac.)*)

»Dicas velim: Non possumus vivere sine voluptate, qui mori cum voluptate debemus? . . . Quae major voluptas quam fastidium ipsius voluptatis, quam saeculi totius contemptus, quam vera libertas, quam conscientia integra, quam vita sufficiens, quam mortis timor nullus? Quod calcas Deos nationum, quod daemonia expellis, quod Deo vivis? Hae voluptates, haec spectacula Christianorum sancta, perpetua, gratuita.« (Tertull. de spectacul. in fine.) — Haeccine tua sensa, o sacerdos? Qui praelia Domini

---

*) Concilium Turonen. sub Carolo Magno celebratum, haec praecipit: „Ab omnibus quaecunque ad aurium et ad oculorum „pertinent illecebras, unde vigor animi emolliri posse creda-„tur, (quod de aliquibus generibus musicorum aliisque non-„nullis rebus sentiri potest), Dei sacerdotes abstinere debent: „quia per aurium oculorumque illecebras vitiorum turba ad „animam ingredi solet.“ — Si a molliori musica, quanto magis a scenicis ludis et choreis eos abstinere convenit! — *Choreas ducere in sacerdote horrendum est*, ait Archiepiscopus Trevir. in ordinationibus an. 1720. Et. S. Franciscus Salesius Sacerdotem, qui tale quid auderet, ipso facto a divinis suspensum esse jussit in suis synod. Constit part. 3. tit. 4. — *Nemo saltat sobrius, nisi insanus,* ajebat Cicero (orat. pro Murena c. 8.)

praeliari debes antesignanus, tu saltatrici assides, aut mimis inhias? — Vah! miles delicatulus, dux fugitivus.

An ad tuendam castitatem observas, quod etiam poëta ethnicus praecipit?:

Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas. (Ovid.)

An cantiones et libros de rebus amatoriis, lascivis et qualescunque, minus pudice exaratos, quasi spurcitiam detestaberis, et velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathema est. (Deuter. 7, 26.)

An in tuis aedibus prostat imago vel statua minus honesta?

An donum angelicae puritatis assiduis precibus a Deo flagitas? in tentatione mox ad ipsum fiducialiter recurris?

Ne sinas, Domine Jesu, et sanctissima Virgo Maria! (Ita S. Thomas Aquin. contra insultus impudicae mulieris.)

An ad vulnera Salvatoris confugis?

Cum me pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi. Tuta requies in vulneribus Salvatoris. (S. August. medit.)

An etiam adversus hostem te obarmas recordatione novissimorum?

Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis. (Eccli. 7, 40.) — Momentaneum quod delectat, aeternum quod cruciat.

An ut propitia sit tibi gratia, non alte sed humiliter de te sentis?

Ut castitas detur, humilitas meretur. (S. Bernard.)

Quale poenitentiae aut mortificationis genus exercere soles?

Si grandiora te terrent, an saltem minora non refugis? — Aut sperasne, absque mortificationis studio castum te servare posse? Nescis illud ex Proverbiis: (29, 21.) *Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem? Nescis effatum Apostoli: Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis?* (Galat. 5, 21.)

S. Hilarion carnis tentatione pulsatus »Ego te, inquit, aselle, faciam ut non calcitres, nec te hordeo alam sed paleis: fame te conficiam et siti, gravi onerabo pondere, per aestus indagabo et frigora, ut cibum potius quam lasciviam cogites.« (S. Hieronym. in vita S. Hilar. c. 3.) — Ipse gentium Doctor S. Paulus castigabat corpus suum et in servitutem redigebat, ne forte cum aliis praedicasset, ipse reprobus efficeretur. (1. Cor. 9, 27.) Ita Sancti; quid tu....?

Sobrietas.

Quae tua sobrietas in cibo potuque?

An in refectione corporis semper dominaris appetitui tuo?

An in omnibus servas temperantiam, modestiam et decentiam?

An opipara mensa vel abundantiori potu fomenta praebes impurae libidini, oleum flammae adjiciens?

Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes. (Eccli. 19, 2.) Luxuriosa res vi-

num. (Prov. 20, 1.) Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. (Ephes. 3, 18.) Nunquam ego ebrium castum putabo. (S. Hieronym. in ep. ad Tit.) Ubi ebrietas, ibi certo certius luxuria est. (S. Ambros. in ep. ad Eph. c. 5.)

An gulae indulges cum dedecore tui ordinis? An mensae lautitias exquiris? An de condimentis cibi potusque sermonem frequenter misces? An convivia potius appetis, quam declinas?

Facile contemnitur clericus, qui saepe vocatus ad prandium, ire non recusat. (S. Hieron. ep. ad Nepot.)

An etiam publica convivia frequentas, ad quae pro sua pecunia quisque, cujuscunque sit religionis, convenire potest?

Obsecro, charissime, ut multitudinem hominum et officia et salutationes et convivia veluti quasdam catenas fugias voluptatum. (Ex S. Hieronymo Concil. Aquisgran. 817.)

An nomen sacerdotale, deificam professionem tuam, ebrietatis sordibus contaminas?

Quanto melior asinus ebrioso est, quanto canis praestantior est! Omnes certe animantes, quae rationis expertes sunt, cum bibunt et comedunt, ultra quam satis est, etiamsi mille homines cogerent, nunquam biberent: pejores igitur irrationalibus vos estis, qui inebriamini (S. Chrysost. hom. 50. in Matth.) O labes! o probrum! O vere miserandum gregem, qui pastorem habet ebriosum! — Quid boni praestabit heluo temulentus, vino aut cerevisia madens?

Annon erubescis, provocare convivas ad aequales haustus, seu ad bibendi certamen, quod canones vocant rem maxime detestandam, et Concilium Oecumen. Lateran. IV. vetuit sub poena ab suspensionis officio vel beneficio?

An adire praesumis cauponas vel tabernas vel hortos, ubi cerevisia aut vinum prostat vendibile, quantumvis sacri Canones id nullo non tempore gravibus quoque poenis prohibuerint? *)

Quodsi nulli canones, nulla poena timenda foret; nonne te a popinis retrahere deberet decor et dig-

---

*) Voce unanimi synodales canones ac dioecesana statuta et nova et vetera, cauponarum frequentationem damnant, nec raro tam in Germania quam alibi plectunt subtractione fructuum beneficiorum et ecclesiasticis censuris. (v. Synod. Constant. Salisburg. Trevir. Pragens. Mogunt.) In Belgio et Hollandia etiamnum poenam suspensionis, soli Episcopo reservatae, ipso facto incurrit quivis clericus, cauponam edendi aut bibendi aut ludendi causa ingrediens. (v. Decretum Archiep. Mechl. an. 1772 et Instr. pro Conf. Dioec. Namur. Tornac. etc.) *Vilescit enim plurimum,* uti ajunt Synodi Constant. et Camerac. *ex ea turpi et indecora consuetudine Ecclesiastici ministerii dignitas.* Jam. 53. canon inter eos, qui vocantur apostolici, sic habet: „Si quis „clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, a com„munione excluditor: excepto tamen eo, qui necessario in „commune divertit hospitium." Et Synod. Turonens. sub Carolo Magno: „Servandum presbyteris firmiter statuimus, „ne tabernas ingrediantur comedendi bibendive causa. Quod „si contra haec statuta facere praesumpserint, canonica de„cernimus sententia feriendos." Nec finis esset, si omnia forent referenda. Quod si quis severiorem credat pristinam disciplinam putetque mitius nostro aevo agendum: exemplum is habet in S. Alph. de Liguorio, Episcopo S. Agathae Gothorum, qui nostra fere aetate obiit. Existunt hac de re binae illius litterae ad Ducem quempiam, quibus eum rogat vir eximie sanctus, ut per suos satellites sollerter inquirat, et si quem Clericum in caupona deprehendat, eum captum S. Agatham deducendum curet, cum ibi sit Vicarius generalis litem instructurus, et paratus carcer.

nitas tuae professionis? Certe id Julianus Apostata vel ipsis idolorum sacerdotibus probrosum et minime ferendum ducebat. Extat inter ejus opera epistola ad Arsacium, pontificem ethnicum Galatiae, qua vetat, ne, qui sacris inserviunt, in tabernas, bibendi causa, pedem inferant. — Num in publicis cauponis potitantes praeceptum exequemur apostolicum: Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum: sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros... in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate? (2. Cor. 6, 3—6.)

»Popinonibus clericis jure dici potest, quod inordinate comessantibus Corinthiis ait Apostolus: Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? Aut ecclesiam Dei contemnitis?« (Conc. prov. Avenion. a. 1725. tit. 35. cap. 2. in Collectione Lacensi tom. I. pag. 546.)

»Cauponas sine necessitate nec in itinere ingrediantur; ne vero eas, quae sint in propria parochia vel in locis proxime vicinis, nisi ministerii causa adire necesse sit, frequentent, graviter prohibemus.« (Conc. prov. Colon. a. 1860. P. II. cap. 34.)

»Nolumus penitus impedire ... quominus clerici aliquando distinctorum quorumdam ordine et dignitate hominum particulares adeant coetus, qui vel ad modestam animi relaxationem vel ad publica et litteraria folia legenda in certis a cauponis diversis et a multitudine hominum separatis locis et domibus convenire solent, dummodo ubique Christi bonum odorem curent diffundere, et in conversatione cum laicis ita se gerant, ut neque iis familiarius utendo

nascatur dignitatis sacerdotalis contemptus, neque agendo austerius superbi et elati habeantur. Verumtamen, quamvis alioquin liceat diversoria honesta clericis itinerantibus, vel alia refectionis opportunitate prorsus destitutis adire, tamen quam severissime prohibemus, tabernas frequentare potandi vel ludendi causa. — Tali enim ratione tempus teritur, quo utendum est ad studia prosequenda, officia status turpiter negliguntur, sacerdotalis dignitas incredibiliter dejicitur et despectui plebis exponitur, pecunia ex bonis ecclesiasticis hausta et fini longe alii destinata modo nefario dilapidatur; et insuper parat clericus indulgens ebrietati sanitati suae ruinam; frequentans tabernas patitur in omni casu suae bonae famae detrimentum, carnem nimium fovendo castitatis perdendae sibi ipsi periculum aggravat, populoque fideli scandalum quam maxime deplorandum facit.

Quapropter ut tanta mala a clero.... et a populo nobis credito avertamus, renovamus Concilii Provincialis Prageni decretum,... et statutum nostrae Synodi,.... quo ultimo praesertim vespertino tempore cauponas frequentare clerus prohibetur.

Quodsi autem grande sit malum, frequentare cauponas diebus feriis, est penitus abominabile, popinas adire diebus dominicis et festivis. Quapropter adhuc severius interdicimus, ne quis clericorum audeat cauponas visitare hisce diebus Domino praeprimis dicatis.« (Acta et statuta secundae synodi dioecesanae Budvicensis a. D. 1872. celebratae pag. 19.)

An etiam extra cauponas non vacas comessationibus et compotationibus, sed consortia intemperantium quorumcunque et male moratorum evitas et declinas? (Statuta Salisburg. an. 1616.)

An festa tempora praesertim dedicationis Ecclesiae diurnis nocturnisque comessationibus et crapula polluis, ita ut ad te quoque spectet comminatio Domini: »Maledicam benedictionibus vestris et dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum? (Malach. 2, 2. 3.)

Sobrietatis causa eam tibi fige legem, ut in prandio et coena edas et bibas quantum non cupiditas sed necessitas postulat: extra haec tempora raro et tunc modice; in caupona vel hospitio nunquam nisi in itinere.

Vide etiam, utrum bene observes praescriptum ab ecclesia jejunium et abstinentiam ab esu carnium? An mane a jentaculo abstines? vespere modica collatiuncula contentus es?

Synodus Prov. Salisburg. an. 1569 (Constit. 56.) praecipit, ut clericus, qui jejunia et abstinentiam a carnibus non servat, »omnibus beneficiis privetur, et in carcere, triduo quidem in hebdomada solo pane et aqua emacerandus, tanto tempore detineatur, quousque firmissimam verae poenitentiae significationem dederit.«

Modestia et decor clericalis.

»Sic decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus

nil, nisi grave, moderatum ac religione plenum prae se ferant; levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, et eorum actiones cunctis afferant venerationem.« (Trident. Sess. 22. c. l. de ref.)

An ita semper compositus es domi et extra — in ecclesia et per plateas? Examina singula: habitum — gestum — incessum — sermonem — omnes actiones tuas.

An nunquam levitas — superbia — iracundia — aut alius minus moderatus affectus ex iis elucet?

S. Ambrosius clero adscribi hominem amicum recusavit, qui sedulis commendabatur officiis, ideo solum quod ejus gestus et incessus dedeceret (l. 1. Offic. S. Ambr.)

Annon foede cachinnas, inconsiderate blateras, oculis circumvagaris, petulantius aut arrogantius incedis, cursitas per nundinas et compita?

»Sunt clerici, qui scurras in conviviis agunt, qui digni non sunt, ut clerici appellentur. Sunt curiosi et leviculi, qui in foris, in compitis, in plateis, in vicis obambulant vagis oculis, effreni lingua, petulante fluidoque incessu, quos aversamur.« (Synod. Colon. an. 1536.) Tu autem, o homo Dei, haec fuge. (1. Tim. 6, 21.)

An nihil scurriliter, nihil intemperanter, nihil indecore, nihil turpiter loqueris?

Absuntne a tuo sermone maledicta, juramenta, stultiloquium, irrisiones, assentationes et nugae, quae ad rem non pertinent?

Intér saeculares nugae, nugae sunt, in ore sacerdotis blasphemiae. Consecrasti os tuum Evangelio: talibus jam aperire

illicitum, assuescere sacrilegium est. (S. Bernard. de consid. l. 2. c. 13.)

Imprimis vide, utrum res aut personas Deo sacras pro ridiculo habueris; utrum verba et sententias sacrae Scripturae detorseris ad scurrilia, fabulosa, vana, adulationes, detractiones etc.

S. Concilium Trid. vocat hujus generis homines temeratores et violatores verbi Dei, eosque juris et arbitrii poenis per Episcopos coërceri mandat. (Sess. 4.)

An vitas rusticitatem et inurbanitatem?

Christiana urbanitas mirifice conciliat auctoritatem et fiduciam, oritur ex humilitate et charitate. Honore invicem praevenientes. (Rom. 12.)

Annon ita comam nutris aut componis, ut saecularem vanitatem imitari videaris?

Synodus Osnabrug. an. 1628. monet clericos, ut comam gerant planam non reflexam, nec calamistratam aut in concinnos compositam, aut instar setarum elatam.«

Estne etiam conspicua in vertice tonsura, quam Synodi passim vocant insigne ordinis clericalis, decus regale, ecclesiasticum diadema, et quam ex Apostolica traditione manasse perhibet Catech. Roman. P. 2. c. 7. q. 14.

Synodus Pragen. an. 1605. vult, ut tonsura sacerdotis non sit minor forma thaleri. Catechismus Rom. notat, »sic ejus orbis formam latiorem circumscribi debere, ut quisque in altiori ordinis gradu collocatur.« (loc. cit.)

An juxta Conciliorum statuta et constitutiones

tuae dioecesis »vestes proprio congruentes ordini semper defers, ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendas?« (Trident. Sess. 14. c. 6. de ref.)

Concilii Tridentini verba optime interpretatur Synodus Trevirens. an. 1720: »Omnibus et singulis districte praecipiendo mandamus, ut in sacris constituti per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant, ac in forma vestium, quae mentis indicium est, regalis sacerdotii dignitatem a filiorum hujus saeculi vanitate distinguant, sed habitum clericalem ordini suo congruentem semper deferant, quem juxta decreta Pontifica talarem esse optamus.« — Nam »qui nolit se, ait Bened. XIV, (Synod. dioec. I. 11. c. 8.) sacrorum canonum prorsus imperitum ostendere, fateri cogitur, nullam aliam, nisi talarem esse vestem clericorum propriam, eorumque statui maxime convenientem.«

*Estne saltem vestis tua talari non adeo dissimilis, clerico digna, non redolens levitatem saeculi?**)

---

*) „Tanta hodie aliquorum" (utinam non jam plurimorum!) „inolevit temeritas, religionisque contemptus, ut propriam „dignitatem et honorem clericalem parvi pendentes, vestes „etiam deferant publice laicales, pedes in diversis ponentes, „unum in divinis, alterum in carnalibus". (Trid loc. cit.) — Unde omnibus fere saeculis ea nonnullorum propensio abjiciendi aut certe dissimulandi clericalem habitum et tonsuram, cum tamen nemo miles erubescat, militarem vestem vel insigne gerere? Annon exinde, quia sic conformare se possunt huic saeculo ejusque luxum, ludos et ineptias consectari? Pudet enim eos haud immerito talari veste indutos, corona conspicuos, frequentare popinas, theatra, nundinas, choreas etc. venari, negotiari etc. — *Solent quidem dicere: num de vestibus cura est Deo et non magis de moribus? At forma haec vestium deformitatis mentium et morum indicium est.* (S. Bernard. de consid. l. 3. c. 5.) — Quare

An illud quoque in vestitu tuo servas, »ut quemadmodum nihil vanum, curiosum aut nimis pretiosum et exquisitum sit, ita nihil sordidum, lacerum, et nimis abjectum appareat?« (Synod. August. anni 1610.)

---

cum habitus, etsi non facit monachum, mirifice tamen conferat ad clericalem vitae honestatem: ab antiquissima jam aetate omnes fere synodi Ecclesiae tum orientalis tum occidentalis vestem *clericalem*, puta, qua clericus a ceteris dignoscitur, geri jusserunt, adjectis etiam in deliquentes poenis. Ac de Oriente quidem testis est Synodus Trullana anni 688. quae legem prius existentem innovans, monet, „ne ullus „eorum, qui in cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non „convenientem induat, neque in civitate degens, neque iter „ingrediens, sed utatur vestibus, quae iis, qui in clerum re- „lati sunt, attributae fuere. Si quis autem tale quid fecerit, „una septimana segregetur.“ De Occidente vero testatur Concilium et *Germanicum*, S. Bonifacii auctoritate, et *Romanum*, a Zacharia Papa eodem anno 743. celebratum, quae ambo presbyteris et diaconis saeculare indumentum interdixere, et *tunicam sacerdotalem* geri mandarunt. „De posterioribus vero saeculis“, ait Benedict. XIV. (de Synod. dioeces. l. 11. c. 8.) „res certissima est, nullique obnoxia dubitationi; cum innumeri occurrant Conciliorum Canones vestem *talarem* clericis praescribentes.“ — Dicant vero nobis, qui hujusmodi disciplinam despiciunt, cur adeo unanimiter, et saepe tam gravibus poenis eam ecclesia, in omnibus suis decretis summopere veneranda, commendarit. Certe synodus Mogunt. an. 1261. subtractione officii vel beneficii ad tonsuram gerendam compulit. Synodus Colon. an. 1337. etiam sub poena excommunicationis et privationis beneficii genus quoddam saecularis indumenti clericis interdixit. Ast sufficiat nobis auctoritas Concilii Trident., quod legem ferre haud dubitavit, ut „omnes ecclesiastici, qui honestum „habitum clericalem, illorum ordini et dignitati congruentem, „et juxta ipsius Episcopi ordinationem et mandatum non de- „tulerint, per suspensionem ab ordinibus, ab officio et be- „neficio ac fructibus, redditibus et proventibus ipsorum be- „neficiorum, nec non si semel correpti, denuo in hoc de- „liquerint, etiam per privationem officiorum et beneficiorum „hujusmodi coerceri possint et debeant.“ (Sess. 14. c. 6. de ref.). — Adeone sapientes facti sumus nos, ut quae ab omni aevo sanctissime decreta sunt, hodie inter quisquilias rejicienda videantur?

An et aedes tuae ordinem et munditiem prae se ferunt, quae ad aedificationem confert?

An »imagines ibidem habes non profanas, sed quae pietatis et religionis argumentum et adjumentum praebeant?« (S. Carol. Borrom. in Concilio. Med. IV.)

An medendi artem exerces modo, qui Clerum dedecet?

Omnia mihi licent, sed non omnia aedificant. (1. Cor. 10, 23.)

An publice arma geris? an cum iis strepitosos conventus adis, ut praemii causa ad metam explodas?

»Bombardas et sclopeta, dum itinerantur, non portent, aut ephippiis appendant.« (Synod. Trevirens. an. 1678.) — »Clericorum arma sunt orationes et lacrymae, quibus si recte se munierint, nihil in mundo est, quod timere debeant.« (Synod. Prag. an. 1605.)

An abstines ab illicitis venationibus et aucupiis? (Conc. Trident. S. 24. c. 12. de reform.)

»Illas venationes et silvaticas vagationes cum canibus omnibus servis Dei interdicimus.« (Concil. Germanic. sub S. Bonifacio an. 742.) — »Esau venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non invenimus in Scripturis sanctis sanctum aliquem venatorem.« (Sess. Hieron. in Psalm. 90

Bonus usus temporis.

a) Si de omni verbo otioso ratio reddenda est (Matth. 12, 36); quid erit de tot annis ac horis vitae tuae? — Discute ergo singulas diei horas; vide, utrum non plus aequo somno, ludo, jocis, recreatio-

nibus et confabulationibus vaces? — utrum non tempus conteras nihil agendo — aliud agendo — aut male agendo? — Utinam saperes et intelligeres et novissima prudenter provideres! (S. Bernard. medit. c. 17.)

An recreationes vel compotationes pomeridianas in seram etiam noctem producis, unde ingens jactura temporis, exstinctio devotionis, inertia ad omne bonum, neglectio tui muneris, scandalum parochianorum, murmur et indignatio domesticorum?

Aestimasne lusum esse vitam tuam? (Sap. 15, 12.)

»Unusquisque clericus illud apud se reputare debet, se non ad inertiam et ignaviam, sed ad spirituales et ecclesiasticae militiae labores vocatum esse.« (S. Carol. Borrom. in conc. Mediol IV.)

An nunquam non facis aliquid operis, ut te semper diabolus inveniat occupatum? (S. Hieron. ep. ad Rustic.)

Otiositas mater nugarum, noverca virtutum. (S. Bernard. de consid. l. 2. c. 13.)

*An lusibus, clero vetitis, te oblectaris?**) *Aut,*

---

*) Inter ludos, clero vetitos, sacri canones recensent omnem ludum *aleatorium*, sive ludum, qui a casu, non ab arte et industria pendet. Prohibent antem Canones, ait Benedictus XIV. (de synod. dioces. l. 11. c. 10) ob eandem rationem, propter quam illum damnarunt *Corn. Tacitus* (de morib. German. c. 24.) et *Am. Marcellinus* (lib. 14. c. 19. et lib. 28. c. 22.), quia nimirum per illum homines ad iram, fraudes, mendacia, perjuria, furta aliaque enormia scelera (maledicta et blasphemias et sacrilegia) inclinantur. Jam canon apostolicus 41. ita habet: „Episcopus aut presbyter aut „diaconus, qui vel aleae vel ebrietatibus indulget, vel de-„sinito, vel deponitor.“ Concilium vero oecumen. Lateran, IV. (cap. 15. de vita et honest. cleric.) praescribit clericis.

si licitis et honestis, an eis non alio modo uteris, quam ad instar salis? parum autem de sale sufficit in cibo. (S. Thom. Aquin.)

An nunquam ludis ex vitioso affectu, aut ductus sordidi lucri cupiditate? aut animo dissoluto, gestu et sermone immodesto?

Anne cum laicis ludis, vel in conspectu laicorum, qui tuam auctoritatem ideo vilipendent?

Monet S. Thomas Aquin. (2. 2. q. 168. a. 2.), ut, etiamsi honesta sit recreatio, non tamen animus omnino dissolvatur, et sicut in omnibus aliis humanis actionibus recreatio congruat personae, tempori et loco, et secundum alias circumstantias debite ordinetur.

„ad aleas et taxillos ne ludant, nec hujusmodi ludis intersint." Constat autem Concilium Trident. statuisse, ut quae „alias a summis Pontificibus et a sacris Conciliis de clericorum vita et honestate retinenda, ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus ac quibuscumque criminibus „fugiendis copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem poenis vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur." (Sess. 22. de ref. c. 1.) — Neque negari potest, posteriores synodos, etiam chartas sive folia picta, seu lusum aleatorium, proscripsisse. Ita synodus Prov. Salisburg. an. 1569: „Nos S. Tridentini Concilii canones atque „statuta provincialia et synodalia sequentes, volumus, ne clerici, in majoribus ordinibus constituti, ad aleas, taxillos vel „chartas, neque etiam in privato, lucri gratia, in pecunias ludant." — Synodus Pragen. an. 1608: „Taxillis, aleisque „ac chartis lusoriis tesserisque atque omni alio ejusmodi ludi „genere abstineant. Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus, nec quemquam ludentem in „aedibus suis permittere." — Constitutiones et Decreta Ratisbon. an. 1588: „Aleis aut foliis pictis aliove ejusmodi „ludi genere, ne unquum ludant ipsi, sed neque etiam ludentes spectent." Idem vetatur in synodo Ratisbon. anno 1512. Atque etiam alibi aliae Synodi idem decrevere; ex. gr. Burdigal. anno 1583., Aquens. an. 1585., Narbonnen. anno 1607. (Vide Collect. Concil. Harduini.)

Quare variae synodi decreverunt, ne clerici ullo modo ludant in locis publicis, aut in domibus, quo ad id multitudo hominum convenit; nec pecunia, aut certe non notabilis, intercedat.

b) Amasne sacrarum literarum studia, ut, quod tibi ab oratione et necessariis occupationibus tempus superest, libenter eis impendas?

Si studia non amas, amabis societates, cursitationes, otia, lusum, convivia, nugas, voluptates etc., et ita in profundum malorum rues. »Ama studium scripturarum et carnis vitia non amabis.« (S. Hieron. ad Rufin.)

An, ut monet S. Carolus Borrom., »quotidie aliquid legis ex S. S. Bibliis, ac, si per ecclesiasticas occupationes licet, aliquid item ex S. S. Patrum opusculis?

Tu quidem divinas saepius Scripturas lege, imo nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur. (S. Hieron. epist. ad Nepot.) Tenenti codicem somnus obrepat, et cadentem faciem pagina sancta suscipiat. (Id. ad Eustoch.)

An frequenter repetis Theologiam moralem et dogmaticam, ne tractu temporis et continuis occupationibus ipsa theologiae principia excidant memoria?)*

---

*) Liceat hic verba viri non minus sancti quam docti, S. Alphonsi de Liguorio (Theol. moral. lib. 6. Tract. 4. cap. 2. dub. 6.) referre: „Non facile sibi suadeant (Confessarii,) „quod satis idoneos ad tantum munus se reddere possint „sine *diuturno studio scientiae moralis:* pro qua certe non „satis est, generalia principia hujus facultatis scire, ut qui- „dam, qui, Casuistas contemnentes, literatorum sibi arrogant

Ignorantia in sacerdotibus mater est omnium errorum, qui in ecclesia Dei oriuntur. (Concil. Tolet. IV.) — Quia tu scientiam repulisti, et ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. (Malach. 2.)

An etiam studio theologiae polemicae non desinis acuere tela in hostes ecclesiae, qui continuo blasphemant, quod ignorant?

Annon plane rudis es in scientia Sanctorum sive scientia ascetica?

An statuta dioecesis tuae ita memoriter tenes, ut ea, ubi opus est, ad praxin deducere memineris?

Putasne forsitan, quia, examine peracto, tibi jam parochia commissa est, non amplius tibi studiis incumbendum esse?

Ergo dum ecclesiae hostes nihil non moliuntur, et infinitis libellis impietatis venenum disseminant, tu ignavo otio stertere non erubesces?

„nomen, autumant. Moralis enim scientia non solum valde „necessaria est Christianae Reipublicae, cum ex ea dependeat „bonum regimen animarum, sed etiam est summopere diffi„cilis; tum quia ipsa generalem notitiam requirit omnium „aliarum scientiarum, officiorum et artium; tum quia tot di„versas complectitur materias inter se dissitas; tum quia „magna parte constat tot legibus positivis, quae nonnisi apud „Casuistas allatae inveniuntur; demum difficillima evadit prop„ter innumeras casuum circumstantias, ex quibus resolutio„num pendet variatio: nam ex circumstantiarum diversitate „diversa applicanda sunt principia: et in hoc difficultas con„sistit, cum nequeat id fieri sine magna discussione, vel plu„rium accurata lectione librorum, qui res examinant et dilu„cidant.“ — Quot tamen inveniuntur, qui, morali Theologia vix summis labris degustata, *tremendum Dei judicium* tota vita exercent, nec amplius cogitant de comparanda sibi idonea doctrina, et ita innumerabiles animas ignorantia sua perdunt!

Nihil igitur lucri pro tot tibi creditis talentis referes Creditori?

Nescis, inutilem servum ejiciendam esse in tenebras exteriores?

Imo tota vita tibi studendum est, quia »tam doctrina quam vita clarere debet ecclesiasticus doctor; nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita sine doctrina inutilem facit.“ (Conc. Aquisgr. anni 836. can. 2.)

Studesne primum necessariis, dein utilibus reservans curiosa, licet honesta, in recreationis tempus?

An a peccato excusari potest, qui neglectis seriis atque piis, tempus terit in legendis novis ac futilibus?

*Vide etiam, quasnam ephemerides (Zeitungen) lectitare, vel quibusnam subscribere soleas.**)

Ne scientia inflet, an eam condis sincera humilitate?

An nunquam in studia incumbis ad inanem gloriam, sed tantum ad aedificationem tuam vel proximi?

An praemissa oratione studia sanctificas?

An in comparanda tibi selecta bibliotheca, eos prae ceteris inquiris libros, qui sanioris et utilioris sunt doctrinae?

---

*) Annon probro nobis est, si potius iis foliis publicis subscribamus, quae ex haereticorum calamo vel officina emergunt, et ecclesiae auctoritatem aut palam aut clanculum labefactant, quam iis, quae rei catholicae inserviunt? Adeone simplices, nedum stulti sumus, ut nostris nummis conjecta in nos mendacia et calumnias pensitemus? — Quam maxime curare debet animarum pastor, ne ejusmodi ephemerides nécnon libelli, quos vocant calendaria, (Kalender) inter rudem populum, qui facile iis fidem adhibet, spargantur.

c) An aliquem ordinem diurnum habes, quem fideliter, quantum in te est, observas, qui ordo tibi tempus orationis, studiorum, recreationis, somni etc. praescribit?

Si adhuc non habes, eum tibi extemplo, duce experientia tua, concinna, ne alioquin pretiosum tibi tempus misere depereat. Praestat etiam in iis, quae ad rem domesticam et munus parochiale spectant, certum sibi ordinem praefigere. — Ordo dux est ad Deum, et, quae a Deo sunt, ordinata sunt. (S. August. 1. de ord. c. 1.)

2. Spiritus paupertatis.

Spiritu paupertatis praelucere debet clericus, 1) quia aemulandus est ei divinus Magister, qui propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis; (1. Cor. 8, 9.) quia aemulandi viri apostolici, qui quanto spiritu pauperiores fuerunt, tanto majores fructus in populo ediderunt; 2) quia res ecclesiae sunt patrimonium pauperum, ex quo praeter congruam sustentationem et recreationem sibi nihil retinere potest clericus. — „Dignum est, ut, qui altari deservit, de altario vivat. Conceditur ergo tibi, ut si bene deservis, de altario vivas, non autem ut de altario luxurieris, ut de altario superbias, ut inde compares tibi frena aurea, sellas depictas . . . varia griseaque pellicea collo et manibus ornatu purpureo diversificata. Denique quiquid praeter necessarium victum ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, at rapina est, sacrilegium est. (S. Bernard: ep. ad Fulconem canonic.) »Cla-

mant nudi, clamant famelici, conqueruntur et dicunt: ...nostrum est, quod effunditis; nobis crudeliter subtrahitis, quod inaniter, expenditis... Vita nostra cedit vobis in superfluas copias; nostris necessitatibus detrahitur quidquid accedit vanitatibus vestris. Duo denique mala de unaprodeunt radice cupiditatis, dum et vos vanitando perditis et nos spoliando perimitis ... huc accedit, quod haec omnia nec negotiationis studio nec proprio manuum exercitio vobis elaborastis, nec jure haereditario possidetis«. (S. Bernard. ep. ad Henr. Senonensem Archiepiscopum.)

Duo hic discutienda: *a*) an luxu et prodigalitate, *b*) an avaritia et tenacitate peccaveris.

a) De luxu.

Concilium Trident. »non solum jubet, ut Episcopi modesta supellectili et mensa ac frugali victu contenti sint; verum etiam in reliquo vitae genere, ac tota sua domo caveant, ne quid appareat, quod non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum prae se ferat.« (Sess. 25. c. 1. de ref.) — »Meminerint autem Clerici,« subjungit S. Carolus Borrom. »eo majorem sibi moderationem esse adhibendam, quo dignitatis gradu Episcopis sunt inferiores.«

Estne tibi pro ratione tui gradus modesta supellex; an ea est simplex et modica, non superflua, non justo elegantior et splendidior?

»Omnia ibi spirent modestiam, nihil appareat saecularis fastus, nihil, quod novitatis amorem indicet, quum ipsi viri saeculares in aedibus ecclesiasticis id genus non tolerent, sed, etiamsi in facie

laudent, a tergo in illud invehantur.« (Statuta ecclesiae Leodiensis num. 313.)

Estne tibi frugalis victus et mensa, constans vulgaribus non exquisitis epulis?

»Turpe est, ante fores sacerdotis Christi crucifixi et pauperis, et qui cibo quoque vescebatur alieno, lictores consulum et milites excubare, judicemque provinciae melius apud te prandere quam in palatio. Quodsi obtenderis, te facere haec, ut roges pro miseris atque subjectis, judex saeculi plus defert clerico continenti, quam diviti, et magis sanctitatem tuam venerabitur, quam opes.« (S. Hieron. epist. ad Nepotian.)

An nunquam instituis convivia nimis sumptuosa? an expendis vina nimis multa et pretiosa?

„In cibo et potu (sacerdotes) sese moderatos et sobrios praebeant, neque lautis, vel sumptuosis conviviis mundanos studeant aequare vel adeo superare.“ (Acta et decreta syn. dioec. Paderborn. anni 1867. part. II. cap. 14.)

»Excipite hospites; at illis excipiendis intra parsimoniae fines vos continete, ita ut frugalitatis, non sumptuosi convivii testes illos habeatis.« (S. Carol. Borrom. in Conc. Mediol. IV. p. 3. c. 7.)

An nihil apparet in domo tua et in reliquo vitae genere, in re domestica, famulitio, vestium cultu etc., quod non simplicitatem ac vanitatum contemptum prae se ferat?

»Nullatenus approbamus, parochis aedificari aedes adeo vastas ornatasque, ut ceteras, etiam divitum pagi amplitudine et elegantia facile vincant; inde enim invidia oblocutionesque plerumque nascuntur, laedi-

turque non parum illa modestia, quae in christianis juxta Apostoli vota, et majore ratione in clericis nota esse debet omnibus hominibus. Aedes parochiales sunt veluti sanctuarii vestibulum, quod simplicitate, ordine, condecentia et praesertim delectu personarum ibi commorantium nitere debet, nec quidquam continere, ex quo reverentia et fiducia fidelium erga parochum imminui possent.« (Statuta ecclesiae Leodiensis num. 308.)

An te non ferit exprobratio Prophetae (Agg. 1, 4.), *quod habites in domo laqueata et speciosa, dum domus Dei est vilis et deserta?*

An te non ornant aurei annuli et catenulae et pretiosus pannus, dum nuda squalent membra Christi?

„Quem das mihi contentum necessariis, contemptorem superfluorum? Lex est tamen praefixa ab Apostolis apostolorum successoribus: »Victum et vestitum habentes, his contenti simus.« (S. Bernard. Praef. ad vit. S. Malachiae.)

Putasne forsitan, te splendide vivendo reverentiam conciliare tuo ministerio?

Imo honorabitis ministerium vestrum, ait S. Bernardus (de morib. et offic. episc. c. 1. et 2.) non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis aedificiis, sed ornatis moribus, studiis spiritualibus, operibus bonis.

Quomodo potest Satanas Satanam ejicere? ait Dominus. (Marc. 3, 23.) Quomodo homo, habens spiritum hujus mundi eundem expellet ab aliis? Pompa illa mundana non venerationem clero conciliat, sed contemptum parit atque individiam.

An proventus ecclesiasticos impendis ad tibi comparanda rara et curiosa, v. gr. venustas imagines, picturas, signa, veteres codices aut incunabula?

Estne in tua re domestica laudabilis oeconomia? Annon cogeris debita contrahere, et ea solvere differs?

b) De avaritia.

Nihil detestabilius in clerico quam avaritia, quae omnium est causa malorum (Synod. Prov. Salisburg. an. 1569.) — Ignominia sacerdotum est propriis studere divitiis. (S. Hieronym.)

Quomodo affectus es erga fluxas hujus mundi opes?

Potesne vere dicere cum regio Vate: Dominus pars haereditatis meae et calicis mei? (Ps. 15.) *aut cum S. Paulo* (Phil. 3, 8.): *Omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam?*

Scrutare cordis intima! — Cave, ne tibi fucum facias; solet enim avarissimus quisque sordidum hoc vitium fallaci nomine tegere et colorare.

An parcus vel cupidus haberis a populo et revera talis es?

Nihil magis offendit animos laicorum quam si advertunt, ecclesiasticos ardentius inhiare lucro pecuniarum quam animarum. Non est eis proles, non familia sustentanda, ut in corradendis opibus excusabiles videri possint. — »Quam multi sacerdotes sunt alias boni, modesti, integrae vitae, studiosi, exemplares; sed haec maledicta tenacitas et avaritia

eos Deo et populis suis reddit exosos, ac eorum vitae et praedicationibus omnem adimit fidem.« (Act. Mediol. eccles. Part. 7.)

Annon sordide computas taxam?

Annon exigis jura tua cum nimia tenacitate aut cum animi duritie?

Annon ideo scandalosas lites atque jurgia moves?

Si per aliorum fraudem aut domesticorum incuriam damnum pateris, annon vehementius perturbaris, excandescis, ad ultionem concitaris?

An frequens tibi sermo de reditibus, de pratis et armentis?

An turpius exsultas de pinguiore stipendio, de funerum et nuptiarum frequentia etc.?

An ubi spes affulget remunerationis, promptus es ad sacrum ministerium, secus lentus ac tetricus?

Existimas ergo quaestum esse pietatem? (1. Tim. 6, 5.) *Non ita S. Paulus, de se attestans: Non quaero quae vestra sunt, sed vos. Non enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.* (2. Cor. 12, 14.)

Esne pater pauperum, oculus caeco, pes claudo? (Job. 29, 15. 16.)

»Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, aegrotis, in vincula conjectis, captivis: quibus egentibus et esurientibus, cum subvenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatae charitatis rei estis in conspectu Domini.« (S. Carol. Borr. ad Cler. in Conc. Mediol. IV.) — »Praecepto divino mandatum est omnibus, quibus animarum cura commissa est, pauperum aliarumque miserabilium persona-

rum curam paternam gerere.« (Conc. Trident. Sess. 23. c. 1. de ref.)

Haeccine studiose consideras?

An observas illud: Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude? (Tob. 4, 9.)

An miserabilibus quidem subvenis, sed ita, ut de tuo commodo nec minimum decedat? — Itane Christus?

»Non tantum de superfluis, sed etiam de aliis bonis genium suum nonnihil defraudantes, hoc est, eo frugalius victitantes, pauperibus et egenis, in magna necessitate constitutis, subvenire tenentur.« (Synod. Prov. Salisburg. an. 1569.)

An etiam pro viribus tuam partem confers ad pia opera, quibus salus animarum divinaque gloria impense promovetur, ex. gr. ad sustentationem clericorum ac puerorum in Seminariis, vel Missionariorum apud Indos? ad exstructionem templorum et scholarum, maxime in regionibus acatholicis; scias enim, ob illorum penuriam magnum catholicorum numerum quotannis ad haeresis castra perduci.

O quale probrum, si in hisce vel similibus liberalitate te vincant laici, imo heterodoxi! Quod vero probrum si ex sordida avaritia hujusmodi pia opera inter tuos adeo non promoves, ut potius impedias!

Cuinam thesaurizas? Tuisne haeredibus? Tuisne cognatis? S. Synod. Trid. (sess. 25. c. 1. de ref.) »omnino interdicit, ne ex reditibus ecclesiae consanguineos familiaresve suos augere studeant;« quod

in condendis testamentis quam maxime attendendum.

An, ut quaestum facias, exerces per te vel per alium mercaturam sive negotiationem vel vectigalium defraudationem vel iniquam usuram, aut quod pauperibus erogare deberes, in ludum aleatorium (Lotto) temere expendis.

Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli. (1. Tim. 6, 9.)

An nullam committis fraudem in administrandis ecclesiae bonis?

Annon injustus aut nimis tenax es erga vicarios et cooperatores tuos?

»Parochi vicarios suos et alios ecclesiasticos ministros ita tractent, ut nulla sit de habitatione, victu et amictu querela justa.« (Synod. Sedunens. an. 1626.)

An simoniae crimen et poenam incurris vel illicita pactione, vel muneris acceptione seu sponsione vel alia qualicunque ratione?

An taxam pro sacris functionibus propria auctoritate mutas vel auges?

An illicitum quaestum facis cum Missarum stipendiis?

An integrum acceptum stipendium dedisti celebranti, aut credis te excusatum, quia sacerdoti, Missam celebranti et consentienti, te majoris pretii stipendium accepisse indicas? (Vide epist. encycl. Bened. XIV. 30. Jun. 1741.)

An plura stipendia acceptas, quam Missas congruo tempore dicere potes?

An parochias ex nummis ponderas, et iteratis importunisque postulationibus, ex habendi desiderio, mutationem tuam petis? quod saepe superioribus oneri est et dolori, externis autem et subditis scandalo.

Annon cupidi illi sollicitatores praeter quaestum nihil aliud in sacerdotio spectare videntur? annon tales sunt, quos Salvator noster (Joan. 10, 13.) mercenarios appellat, quorum turpitudo efficit, ut ipsi nihil amplius ex sacerdotio consequantur, quam Judas ex Apostolatus munere, quod illi sempiternum exitium attulit? (Catech. Rom. P. 2. c. 7. q. 4.) Optimo igitur jure decrevit S. Carolus Borrom. in conc. Mediol. IV., ut »qui Beneficium ecclesiasticum vacans multis et ambitiosis precibus per se vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum neque illud neque aliud Beneficium conferri possit.«

An ut ditescas, beneficia tibi cumulare studes?

An senio confectus, et oneri ferendo impar, parochiam cum ingenti animarum jactura ex avaritia retines? neque vicarium tibi substitui, aut coadjutorem tibi dari postulas, ne reditus tibi minuantur?

Omnia vitia senescunt, senescente homine sola avaritia non senescit. (S. Gregor. M. Moral. l. 15. c 11.)

3. Humilitas.

Quid aliud est superbia, quam amor propriae excellentiae? Unde et nos possumus dicere per contrarium, humilitatem

propriae excellentiae esse contemptum. (S. Bernard. de grad. humil. c. 4.) Ex hoc disce, utrum vere humilis sis, an superbus, et solum humilis videri velis. Gloriosa res humilitas, qua ipsa quoque superbia palliare se appetit, ne vilescat! (Ibid. c. 16.)

Difficile in se quisque inveteratam superbiam deprehendit: quia nimirum hoc vitium quanto magis patimur, tanto minus videmus. (S. Greg. M. Moral. l. 24.) Acri ergo attentione te examina. Noli, frater, tuum tibi ulcus dissimulare; est enim plaga pessima atque vel maxime exitiosa. Nam superbia vitiorum regina ac evidentissimum reproborum signum, sicut humilitas electorum. (S. Greg. M.) — Superbia nota civitatis diaboli. (S. August. — Nullum est vitium aliud, quod ita omnes virtutes exhauriat, cunctaque justitia et sanctitate hominem spoliet ac denudet, ut superbiae malum. (J. Cassian. in Collat.)

An coram Deo te annihilans, eum summa veneratione adoras — in adversis pariter ac in prosperis glorificas — praeter tenebras et peccatum nihil tibi tribuis — sed universa bona ad Deum sincero corde refers?

Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum et contritum spiritu, et trementem sermones meos? (Is. 66, 2.)

Annon vane tibi complaces de tua industria, de pietate, de successu vel hominum aestimatione?

An in ipsis functionibus sacris non avide inanes

plausus captas, et vehementius de tua, quam de divina gloria sollicitus es?

Annon vana tui opinione tumescis, et alios prae te aspernaris ac negligis?

Cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. (Luc. 17, 10.)

Annon mox dejecti et pusilli fis animi, si quando res ex voto non fluant, si minus collauderis, alii contra majoris fieri videantur?

Si vis in sacro ministerio successum habere, audi competentem judicem, S. Franc. Xaverium, qui in epist. ad P. Barzaeum scribit: »Ne dubites, quin, perseverans longanimiter in sancto exercitio humilitatis et notitiae intimae defectuum tuorum, cumulatis successibus in procuratione salutis alienae fortunandus sis, atque usu experturus, quod reipsa verissimum non omnes intelligunt, in una demum sincera sui despicientia totam spem sitam esse veri et magni fructus ab Evangelico praecone referendi.«

Anne arroganter de te praesumis? temere judicas, damnas, insolenter te obtrudis? reordinas ordinata, reficis facta, acsi quidquid ipse non feceris aut ordinaveris, nec recte factum, nec pulchre foret ordinatum?

An quae scis aut facis putide ostentas, tuarum rerum fastuosus praedicator, alienarum irrisor et vituperator?

An demum tu solus magister in Israel tua contentione ac pertinacia intolerabilem te reddis, nemini cedens, neminem consulens, a nemine dedoceri aut redargui te ferens?

Qui se sibi magistrum constituit, stulto se discipulum subdit. (S. Bern. ep. 87.), — Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non poenitebit. (Eccl. 32, 24.)

Annon inde, quod altius supercilium geris, neque submissius ac tractabilius agis, evenit, ut animi tibi sint aversi, ut nemo parochianorum te velut patrem adeat, velut patrem diligat?

Annon inde oriuntur contentiones et luctuosa dissidia inter clerum et magistratum, inter clerum et populum, quae facile vitari potuissent?

Memineris, te personam illius gerere, qui non venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret. (Marc. 10, 45.)

An ad majora te idoneum arbitrans, fastidis munia minus speciosa? splendidas cathedras, titulos et dignitates somnias? indignaris quod non promovearis? nec vereris, alienis intercessionibus, assentationis artificio ac simulandi studio gratiam aucupari?

O ambitio, ambientium crux! quomodo omnes torquens omnibus places? (S. Bern. de consid. l. 3. c. 1.)

Qui altius ascendere cupiunt, plerumque in sublimiori gradu se multa magnaque bona operaturos sperant. Ast recte monet S. Gregor. M. (Reg. past. P. 1. c. 9.): Saepe sibi de se mens ipsa mentitur et fingit, se de bono opere amare, quod non amat, de mundi autem gloria non amare, quod amat.... Inter haec itaque quid sequendum est, quid tenendum, nisi ut virtutibus pollens coactus ad regimen

veniat, virtutibus vacuus nec coactus accedat.

An nunquam, ut humanum favorem tibi concilies, officii tui partes negligis?

Annon, ut cavillationes ac vituperia fugias, v. g. ne devotulus aut scrupulosus vociteris, te saeculi moribus conformas, vel etiam sociorum licentiori vivendi generi?

Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. (Galat. 1, 10.)

III. Qualis fuisti ratione proximi.

Diligenter etiam ea, quae hic sequuntur, considera, ut videas, quantum absis 1) ab humili obedientia erga superiores, 2) a genuina charitate erga aequales sive confratres, 3) ab evangelica suavitate ac mansuetudine erga subditos, tum domesticos tum parochianos, denique ab illa vitae sanctitate, qua nulli non praelucere debes. Inspicias et defleas, confundaris et erubescas, atque meliora cum divina gratia tibi proponas.

1. Erga superiores.

Obedite praepositis vestris, et subjacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant et non gementes: hoc enim non expedit vobis. (Hebr. 13, 17.)

An debita veneratione ac submissione decisiones ordinationesque acceptas non solius Summi Pontificis, sed etiam, ut par est, eorum, qui ab eo

auctoritatem accepere, quales sunt S. Poenitentiaria, Romanae sedis Legati, Congregatio S. Conc. Trid. Interpretum, S. Inquisitionis, S. S. Rituum etc,?

An praestas Episcopo tuo reverentiam et obedientiam, quam in ordinatione tua solemniter promisisti?

An contentus es officio, gradu et loco, quae tibi ab eo assignata sunt?

An observas religiose statuta et constitutiones dioecesanas?

An libenter Episcopum adis, consulis, ejusque directione ex animo acquiescis?

Sic multorum hodie pusillanimitas et perversitas exigit, ut ab eis quaeri oporteat: quid vis, ut faciam tibi? non ipsi quaerant: Domine, quid me vis facere? (S. Bern. serm. 1. in conv. S. Pauli.) — Episcopum sequimini, sicut Jesus Christus Patrem; terribile est enim, tali contradicere. (S. Ignat. Mart. in epistola ad Magnes.)

An etiam omnibus, qui ab Episcopo auctoritatem habent, reverenter te submittis, scilicet Vicario generali, Decano, Capitulo, parocho tuo etc.? sine submissione rectus ordo nullatenus servari potest.

Recordare, quae secundum statuta vel consuetudinem tuae dioecesis promisisti fors etiam sub juramento. »Vicarii parochum ut superiorem revereantur et ipsi cum charitate obediant tum in officiis adimplendis, tum in acceptanda eorum distributione, quatenus haec ad parochum pertinet.« (Conc. prov. Paris. a. 1849 tit. I. cap. 8 in Collect. Lac. tom. IV. p. 15.)

»Monemus vicarios, ut nominis sui meminerint;

quamvis enim sint approbati et missi ab Episcopo, atque ad solum ejus nutum revocabiles, vice tamen parochi tantum et sub ejus directione sacro ministerio inservire debent, nedum ipsis liceat aliquid contra ejus auctoritatem aut voluntatem attentare. Sint igitur subjecti, obedientes, benevolenti animo ad omne opus bonum sibi injunctum semper expediti, atque parochum senio vel infirmitatibus gravatum, quantum in ipsis est, exonerent et filiali obsequio consolentur.« (Conc. prov. Turon. a. 1849. decret. X. in Collect. Lacensi tom. IV. pag. 266.)

An omnibus tuis Superioribus obedis non solum exteriori actu, sed in spiritu fidei, et quemadmodum S. Paulus, ad Ephesios (c. 6.) *scribens, etiam dominis carnalibus obtemperandum esse docet, nimirum in simplicitate cordis tui sicut Christo, non ad oculum serviens, quasi hominibus placens, sed ut servus Christi, faciens voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate?*

Qui inviti et dissentientes, actu tamen jussa praesidum exsequuntur, inter vilissima mancipia sunt numerandi. (S. Ignat. Scintil.)

Quid securius in vita, quid jucundius in morte, quam in simplicitate cordis Superioribus semper obedivisse, sicut Christo?

An nullam in corde foves aversionem erga Superiores?

An eorum dicta et facta cum gravis peccati periculo non examinas, dijudicas, carpis et in malam partem interpretaris?

An si corriperis, aut si quod exoptas non ob-

tines, omne murmur in corde compescis, et divinae providentiae te committens, jussa Superiorum cum debita submissione voluntatis et judicii exsequeris?

Annon aegre fers, si decanus et parochus tibi invigilent, teque moneant, atque etiam justas de te querelas ad Ordinarium deferant?

An unus ex illis es, quibus nunquam satis fieri potest, quibus nec victus sapit nec lectus, nec habitatio, nec officium etc., homo querulus, tetricus, turbulentus, Superioribus intolerabilis?

An etiam ubi laesus a Superiore, tuaque jura defendere tibi videris, semper debitam illi reverentiam observas, nunquam aculeatis verbis uteris, nunquam ex sinistro animi affectu tricas et molestias moves?

Annon libenter Superiori contradicis, eumque superbe redarguere audes?

Servasne regulam Juris, ut in dubio, utrum res praecepta sit licita nec ne, sequaris non tuam sed Superioris sententiam?

Annon immisces te rebus, quae ad Praesidum administrationem pertinent, et quae minime te occupare debent?

An tuo agendi vel loquendi modo parochia non scinditur in partes, ita, ut audiatur illud: Ego quidem sum Pauli: ego autem Apollo: ego vero Cephae? (1. Cor. 1.)

»Si qua, quod absit, parochos inter et vicarios dissidii causa oriatur, caveant diligenter a querimoniis, quae charitatem laedant, et fidelibus scandalum generant; pacem quam primum inter se studeant componere.« (Conc. prov. Paris. a. 1849. tit. I. cap. 8. in Collect. Lacensi tom. IV. pag. 15.)

An potius stas et sentis, quoad fas est, cum Parocho vel Superiore tuo, illiusque causam tueris?

An absque licentia Ordinarii audes exorcismos adhibere?

An ad conferentiam vel synodum capitularem vocatus, ire non recusas?

An, quae in ea acta vel dicta sunt, non temere divulgas?

An quietis amore vel humilitatis praetextu pertinaciter refugis pondus regiminis, ad quod Superioris nutu vocaris?

Ejusmodi humilitas, ait S. Gregor. M., tunc ante Dei oculos vera est, cum ad respuendum hoc, quod utiliter subire praecipitur, pertinax non est. (Reg. Past. p. 1. c. 6.)

An populo etiam praeis debita observantia erga magistratum civilem, atque in omnibus, quae ad illius forum pertinent, religiose te submittis?

Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. (Rom. 13, 2.)

An in maximum bonum parochiae omnes tentas vias, ut concordia inter te et magistratus loci, item inter hos et populum existat?

2. Erga aequales.

An cum clero saeculari et regulari solicitus es servare unitatem spiritus in vinculo pacis? (Eph. 4, 3.)

Annon omnes nos, saeculares et regulares, unum corpus sumus in Christo? Annon posuit Deus membra, unumquodque eorum in cor-

pore, sicut voluit? Non potest autem oculus dicere manui: Opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus: Non estis mihi necessarii. (1. Cor. 12, 18—25.) »Charitas exigit, ut Confratres tanquam membra mutuo se foveant in Christo, mutuo amplectantur, sibique opitulentur: ut sit Ecclesiasticorum cor unum et anima una, sicut est omnium Sponsa, una Christi Ecclesia.« (Synod. Sedun. an. 1626.) Siccine sentis et agis?

An sedulo caves ab omnibus, quae pacem ac unionem inter te et confratres tuos turbare queant?

Dominus detestatur eum, qui seminat inter fratres discordias. (Prov. 6, 16 et 19.) Attentius igitur per singula conscientiam tuam discute, nam facile fit, ut alius in alium dissidii causam rejiciat.

An in parochia concorditer cum collegis, secundum sanam doctrinam et praxin, ab Ordinario approbatam, tua munia peragis? an contra separatim ab illis, juxta propria sensa laboras?

An observas Apostoli mandatum (Philip. 2, 2—4.): *Idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, id ipsum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quae sua sunt singuli considerantes, sed ea, quae aliorum?*

An te non immisces rebus alterius parochiae, aut exosam criticam non exerces, quia alter multa ex vero zelo facit, quae tu ex ignavia non facis?

Charitas non aemulatur, non inflatur, non est ambitiosa. (1. Cor. 13.)

An non invidiola menti insidet, qua fit, ut erga fratrem minus comis et hilaris sis, ut de ejus successu doleas atque angaris, illius acta et dicta sinistre interpreteris, culpam, si quam habet, exaggeres, ac facile rixas et jurgia moveas?

Infelix invidia, qua homo non solum suis malis, sed etiam alienis bonis torquetur!

Annon aequo tenacior es tum in juribus tuis persequendis, tum in honore tuo vindicando?

Annon facile offenderis, difficile placaris?

Qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior. (Prov. 28, 22.)

Annon contentiosus es atque immemor verbi ad Timoth. (2. ep. 2, 23): *Stultas et sine disciplina quaestiones devita, sciens quia generant lites?*

An a detractione parcis linguae tuae?

Anne si audisti verbum adversus proximum tuum, commoritur in te, fidens quoniam non te disrumpet? (Eccli. 19, 10.)

An contra procax es et inconsideratus ad loquendum etiam coram saecularibus? quo saepe evenit, ut bona sacerdotum fama et populi in illos fiducia diminuatur cum maximo animarum damno et gravis proprii peccati periculo.

Hac in re facillime nonnulli, etiam alioquin viri probi, se ipsi decipiunt, dum detrahentes culpa se vacare censent, nec sibi theologiae principia de detractione famaeque restitutione applicant. — Utinam attendamus ad Spiritus sancti monitum: Fili mi, cum detractoribus ne commiscearis: quoniam repente consurget perditio eorum: et

ruinam utriusque (dicentis et audientis) quis novit? (Prov. 24, 21. 22.)

»Parochos monemus, ut Vicarios honorent ut Christi sacerdotes, diligant ut fratres, sublevent ut cooperatores et praecipuam sollicitudinis ac laboris partem libenti animo amplectantur.« (Conc. prov. Paris. a. 1849. tit. I. cap. 8. in Collect. Lacensi tom. IV. pag. 15.)

»Obtestamur parochos, quibus in adjutorium ministerii adjunguntur vicarii sacerdotes, ut eos paterno affectu suscipiant, per tenerae charitatis officia sibi devinciant, semper memores se illius esse ministros, qui subditorum patres, non dominos, jubet esse quos aliis praeficit. Cum sit praecipui eorum muneris, eos ad pastoralis ministerii exercitium praeparare et informare, paulatim varias functiones obeundas iis pro sua prudentia committant.« (Conc. prov. Turon. a. 1849. decretum X. in Collect. Lacensi tom. IV. pag. 266.)

An collaboratores tuos in vinea Domini modo despotico tractas, nec habitaratione sacerdotalis dignitatis?

An onus imponis iniquum et importabile? asperioribus verbis alloqueris? ex pravo animi affectu suspiciones foves? domesticorum de iis querelas et criminationes temere credis, in illorumque praesentia eos reprehendis et increpas?

Monet Seniores S. Petrus, (Epist. I. cap. 5, 3.) non sint dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex ànimo.

An vero, quod non minus perniciosum, cooperatorum mores nihil curas, non invigilas, fraternam

non adhibes correctionem? quin etiam iis auctor es, ut pia exercitia, meditationem, Breviarii recitationem omittant, frequentent vero lusum, compotationes, cauponas, spectacula?

Hac igitur disciplina senior juniorem instruis! Heu, quanta colluvies malorum ex hoc fonte in clerum profluxit ac etiamnum profluit!

Ratione familiaris tuae consuetudinis, servasne quod S. Carolus Borrom. clericis optime praecipit: »Proborum hominum tantum, praecipue Sacerdotum vitae spiritualis laude praestantium, familiaritate utamini, ex quorum consuetudine fructus capiatis.« (Conc. IV. Mediol. P. 3.) — Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit; amicus stultorum similis efficietur. (Prov. 13, 20.)

3. Erga inferiores.

An ad exemplum divini Salvatoris omnibus te affabilem, suavem, benignum et amabilem exhibes?

Studesne charitate vere apostolica ad infimae etiam conditionis homines te dimittere, et omni, qua potes ope, juvare, solari, mulcere, denique cum S. Paulo omnibus omnia fieri, ut omnes facias salvos? (1. Cor. 9, 23.)

Annon ex consuetudine docendi atque regendi contraxisti imperiosam aliquam arrogantiam et animi duritiem, ut nescias compati humanae infirmitati, et jussa minasque adhibeas, ubi multo plus proficeres consilio atque exhortatione?

Annon exinde fit, ut multi te vereantur, pauci te ament?

Quantum aliter S. Paulus, qui de se testatur:

Facti sumus parvuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foveat filios suos. (1. Thess. 1, 7.) Discite subditorum matres vos esse debere, non dominos; studete magis amari quam metui; et si interdum severitate opus sit, paterna sit, non tyrannica. (S. Bern. Serm. 23. in Cant.)

An propter ingruentem negotiorum molem aut propter infirmam valetudinem crebrasve adversariorum tricas non incidis in morositatem et impatientiam, ut fias adeuntibus te stomachosus, austerus ac difficilis?

»Delineatio quaedam Divinitatis est opera bona facere cum animi pace, sine perturbatione, cum amore, absque proprii lucri quaestusve intuitu, cum magnanimitate sed absque praesumptione.« (Ven. de Ponte S. J. Pretiosa Sensa parte X. pag. 94. edit. Ratisb. a. 1873, [libellus vere aureus, sacerdotibus commendandus.])

An pronus es ad iram?

An in iracundia non insolenter excandescis, tollis clamores, profers inconsiderate verba, imo convicia et maledicta, etiam coram laicis?

Quemadmodum commoto coeno, foetor effunditur; sic animo ira permoto, multa orietur turpitudo et vitiorum graveolentia. (S. Chrysost. Hom. 48. in Joan.)

Quodsi homines rudes aut tibi infensi te injuria afficiunt, si vexant, calumniantur ac persequuntur, an ex animo condonas, misereris, pro iis Deum oras, nec aliam exerces vindictam quam coelestem? nam inimicum diligere, ait S. Paulin., vindicta coelestis est.

Cavesne praesertim, ne verbis lacessitus duriora verba rependas? num potius studes molli responsione iram frangere, memor proverbii S. Scripturae: (Prov. 15, 1.) *Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorem?*

Quomodo te geris erga pauperes aliasve miserabiles personas?

Amasne illos affectu vere paterno? anne vilipendis?

Anne ob rusticitatem ac importunitatem eos fugis et aversaris?

Hi sunt thesauri Ecclesiae, ajebat S. Laurentius. Et vere thesauri, in quibus Christus est, subjungit S. Ambros. Sic enim scriptum est: Quod uni horum fecistis, mihi fecistis? (Lib. 1. officiorum c. 41.)

Quomodo te geris erga tuos domesticos?

Annon aut acerbior aut familiarior es?

Acerbitas odibilem, familiaritas contemptibilem reddit.

An pro viribus invigilas, ne domestici potui aut lusui dediti sint, ne juramenta vel turpiloquia proferant, ne cum pravis sociis vel dispari sexu amicitiam habeant, aut noctu foris vagentur?

Non oportet, ut vitia domus tuae ultimus scias: quod quam plurimis novimus contigisse. (S. Bern. de consid: l. 4. c. 6.)

An, ut par est, nil omnino pateris in tuis domesticis, quod indecens, dissolutum aut petulans videatur? an ullo modo fers, ut rebus parochiae se immisceant, sacerdotum te invisentium sermoni sese garruli adjungant, vel irreverentes sint erga Vicarios et Cooperatores, qui tecum habitant?

Curasne potius, ut exemplo sint modestia, verecundia, pietate ac praesertin frequentatione Sacramentorum et officii divini?

Res haec summi momenti est. Si quis domui suae praeesse nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam habebit? (1. Tim. 3.) — Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior. (1. Tim. 5, 8.) — Nisi quivis paterfamilias suorum moribus invigilat, atque domesticos aeque ac filios in disciplina et correptione Domini educat (Eph. 6, 4.); profecto tota mox parochia morum licentia depravabitur. Quomodo vero parochus parochianis hanc domesticorum curam inculcabit, si ipsiusmet hac in re negligentia et socordia per omnium ora traducatur?

Considera quoque diligentius, utrum exemplum sis fidelium, inprimis domesticorum atque parochianorum in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate? (1. Tim. 4, 12.) — »Nihil est quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Quum enim a rebus saeculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos, tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur.« (Trid. sess. 22. c. 1. de ref.) — »Decet pastorem, decet Dominicum pastorem, moribus et vita clarescere, quatenus in eo, tanquam in vitae speculo plebs commissa et eligere quod sequatur, et videre possit, quod corrigat.« (S. Greg. M.)

»In te omnium oculi diriguntur; domus tua et

conversatio quasi in specula constituta magistra est publicae disciplinae; quidquid feceris, id omnes sibi faciendum putant. Cave, ne committas quod, aut qui reprehendere volunt, digne lacerasse videantur, aut qui imitari, coguntur delinquere.« (S. Hieron. in epist. ad Heliodorum.)

Estne vita tua sanctimoniae speculum? Provocatne mentes ad pietatem et Dei cultum?

Efficisne e contra aut exempli pravitate aut nefaria sceleris sollicitatione, ut prostituatur sacer ordo, blasphemetur religio, ut concidat virtus, exsultet libido, pereantque animae, pro quibus Christus mortuus est?

An vero Salvatori animarum gravior ulla esse potest persecutio?... Horrendum penitus sacrilegium, quod et ipsorum videtur excedere facinus, qui Domino majestatis manus sagrilegas injecerunt. (S. Bernard. serm. 1. in convers. S. Paul.) — Vae, vae, sacerdoti illi, per quem scandalum venit! — Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. (Matth. 26, 24.)

IV. Qualis fuisti pastor.

Parum tibi prodesset vitae integritas prorsus illibata, si pastor constitutus, quae pastoris sunt, negligeres. »Sunt parochi animarum pastores, in partes vocati Episcopalis sollicitudinis, in crediti Dominici gregis custodia excubantes, laborantes, desudantes. Hinc omnes pia mentis trepidatione perpendant, quantae dignitatis fastigium, quanti laboris onus subeant ac ministerium. Digna plane animadversione

suggilandi sunt, qui praeesse inhiantes sibi solum prodesse, non aliis curantes, tanto villicationis debito mancipantur, tot animarum rei, quot per eorum negligentiam seu prava cupiditatis exempla depereunt: pascentes enim semetipsos lac comedunt, lanis operiuntur et quod crassum est, occidunt, gregem autem Dei divinis legibus pascere, laudabilis vitae exemplo enutrire, infirmum consolidare, aegrotum sanare, confractum alligare, abjectum reducere et quod perierat, omnino negligunt quaerere, adeo ut dispersi greges, nullis virentibus herbis vegetati, nullis pascuis pinguibus saginati, tanquam sine duce et pastore in cunctis aberrent montibus vitiorum et universo colle excelso voluptatum, facti in rapinam et devorationem omnium bestiarum agri. Hinc durissimum in reddenda ratione villicationis judicium terribilis divinae indignationis vox intonat: ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum et cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos, et liberabo gregem meum de ore eorum, et non erit eis ultra in escam. Ezech. 34, 10. (Synod. nation. Albana a. 1703. part. IV. cap. 1. in Collect. Lacensi tom. I. p. 323.) Vide proinde, utrum sis bonus pastor, qui etiam animam suam dat pro ovibus suis, (Joan. 10, 11.) non mercenarius, non latro, non ad instar illorum, qui pascebant semetipsos, gregem autem non pascebant? (Ezech. 34.) Disquire attentius, utrum toto corde zeles ovium salutem, easque pascas 1) docendo, 2) SS. Sacramenta rite administrando, 3) cetera pastoralia munia diligenter obeundo? Ne leviter haec transilias! nam quia

plerique pastoris officium adeo negligunt, ut, quale quantumque sit, nec cogitatione quidem perpendant; ideo non veretur S. Chrysostomus hanc tremendam proferre sententiam: »Non alio modo loquor, quam ut affectus sum. Non multos puto sacerdotes salvos fieri, sed longe plures perire, non alia de causa, quam quod res magnum postulet animum; multis enim necessitatibus a propriis pellitur moribus et innumeris undique opus habet oculis.« (S. Chrysost. hom. 3. in Act. Apost. edit. Montfaucon tom. 9. part. I. pag. 35. Paris. 1835.)

Zelus animarum.

»Omnium divinorum divinissimum est cooperari Deo in salutem animarum.« (S. Dionys.)

Nulla certe virtus pastori magis necessaria, nec ulla tamen rarior est, quam genuinus ac bene ordinatus zelus. Mira res! ... Cadit asina, et est, qui sublevet; perit anima, et nemo est, qui reputet. (S. Bernard. de consid. l. 4. c. 6.) Examina, utrum zelus tuus sit, qualem esse oportet.

a) Zelasne ex corde, ut non tibi satis sit, dummodo videaris aut dicaris zelosus?

Uriturne cor tuum, cum cernis lamentabilem tot animarum interitum? Compaterisne sicut divinus Salvator, qui videns civitatem flevit super illam? (Luc. 19, 41.)

Tristarisne sicut gentium Apostolus, qui de se testatur: Tristitia mihi magna est et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis! (Rom. 9, 2. et 3.)

Orasne saltem instanter pro peccatorum conversione, humilians quoque in jejunio animam tuam, ad exemplum omnium Sanctorum?

Sedi et flevi et luxi diebus multis, jejunabam et orabam ante faciem Dei coeli. Ita Nehemias, cum audiret afflictionem populi sui. (2. Esdrae. 1.)

An, ut zelum hunc accendas, saepe meditationem instituis de Dei gloria, animarum pretio, de severa Deo reddenda ratione etc.?

Quis potest dicere se diligere Deum, qui ejus imaginem videt in sterquilinio jacere, et non curat? (S. Bonavent. Pharetr. div. amor.) Vos estis presbyteri Dei, et ex vobis pendet anima illorum. (Judith. 8); anima utique, cujus pretium non exaequat mundus universus, solo Christi sanguine aestimanda. Majus opus est ex impio justum facere, quam creare coelum et terram. (S. August. Tract. 52. in Joan.) Commissa tibi est villicatio gravis, villicationis hujus rationem exactissime requiret terribilis in judiciis suis Deus. (Petrus Bless. ep. 132.) „Sine gravi moerore loqui non possumus; ecce mundus sacerdotibus plenus est, sed tamen in messe Dei rarus valde invenitur operator, quia officium quidem sacerdotale suscipimus, sed opus officii non implemus.“ (S. Greg. M. hom. 27. in Evang.)

Haec et similia saepius animo perpende. Nemo confidat se genuino zelo animari, nisi homo sit orationis, qui superna meditari soleat.

b) Estne zelus tuus purus, alienus a proprio commodo?

An zelas non crumenam, non gloriolam, non inanes plausus, sed unice animas?

Daemon clamat: Da animas, cetera tolle tibi, et quid tu? (S. Carol. Borrom.)

An nulla tibi est acceptio personarum? An curas aeque animas pauperum aut hominum ingratorum, quam divitum aut illorum, qui tibi gratiam et amorem referunt?

Dicisne cum S. Paulo: Ego autem libentissime impendam, et superimpendar ipse pro animabus vestris: licet plus vos diligens, minus diligar? (2. Cor. 12, 15.)

An, ubi suffragium ferendum est, nunquam spectas tuum vel tuorum commodum, sed unice Ecclesiae ac Patriae emolumentum?

Annon praefers utili speciosum; annon officio graviori eam occupationem, quae magis in oculos hominum incurrit?

Laetarisne de aliorum successu in procuranda animarum salute, licet et tu minoris fias?

Omnes quae sua sunt, quaerunt, non quae Jesu Christi. (Philip. 2, 21.)

Quam rarus in terris, qui possit dicere, „portio mea Dominus," verus minister altaris, non sibi natus! (S. Ambr.) Pius Ludovic. Granat. in sua Rhet. Eccles. monet Evangelii praecones, ut studeant multis lacrymis ac precibus et intimo cordis gemitu intentionis puritatem impetrare tanquam rarum atque eximium divinae bonitatis donum; quod si fecerint, necdum tamen se

putent ab omni labo inanis gloriae aut sui complacentiae immunes.

c) Estne zelus tuus activus et ardens, non tamen impetuosus?

An activus? — Annon unus illorum es, qui nihil curant, quia sibi fingunt, omnia bene procedere, speculatores caeci, videntes vana, dormientes et amantes somnia? (Is. 56, 10.)

Ast leva oculos considerationis tuae, et vide regiones, si non sunt magis siccae ad ignem, quam albae ad messem. Quam multae, quas putaveras fruges, diligenter inspectae, vepres potius apparebunt. (S. Bernard. de consid. l. 2. c. 6.)

An vero illis potius adnumerandus es, qui continuo de morum corruptela conqueruntur ac lamentantur, nihil tamen agunt, sed vario praetextu a labore se eximentes, quietem et commoda sectantur?

Annon pro grege tuo Christus sanguinem suum fudit? Tu vero requiem quaeris? Quid potest pejus esse ejusmodi pastoribus? Si enim corpus trucidandum exponere, si innumeras mortes ferre oportebat: numquid tanquam ad nundinas currendum erat? Martyr pro Christo semel, pastor vero, si modo talis sit, qualem esse oportet, millies pro grege moritur. (S. Chrysost. hom in ep. ad Rom.) Quodsi millies pro grege vita sacrificanda est, quanto magis quies, commoda, sanitas etc.?

Non tamen impetuosus? An specie efficiendi

multa bona, agis praecipitanter, turbulenter ac iracunde?

Annon uno quasi ictu omnia vis perfringere?

Non in commotione Dominus! (3. Reg. 19, 11.)

An vix pastorale munus adeptus, meditaris mutationes ac reformationes, quin prius de concilianda tibi fiducia parochianorum cogites?

Non ita Divina Providentia, quae attingit quidem fortiter, sed disponit omnia suaviter. (Sap. 8. 1.)

d) *Estne zelus tuus prudens, sed non aulicus, vel politicus, juxta effatum divini Salvatoris: Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbae?* (Matth. 10, 16.)

Estne zelus tuus prudens? Multi sunt, qui aemulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. (Rom. 10, 2.)

Annon abripi te sinis »indiscreto fervore,« qui maxima bona impédire solet?

An semper ad finem tendis per media honesta et maxime opportuna, vitans omnem quoad licet, offensionem?

An nihil aggrederis non praemissa oratione ac matura consideratione?

Inconsulto Deo aggrediendum est nihil. (S. Ignat. scintill.) Prudens pastor omne opus suum trina quadam consideratione praeveniet. Primum quidem an liceat, deinde an deceat, postremo an et expediat. Nam etsi constet in Christiana utique Philosophia non decere nisi quod licet; non expedire, nisi quod decet et licet: non continuo tamen omne quod licet, decere

aut expedire consequens erit. (S. Bernard. de consid. l. 3. c. 4.)

An sub praetextu tollendi abusus non tollis etiam usum bonarum rerum?

Sive, annon ita eradicas zizania, ut tollatur etiam triticum?

Nescis, hac ratione natas ac propagatas esse haereses?

An studio innovandi ac reformandi non offendis populum eique scandalo es?

Innumera exinde mala nostro tempore orta sunt. Audi quod sapientissime praescribit S. August. (epist. 55. alias 119.): »In his, quae varie per diversa loca observantur, saluberrima regula retinenda est, ut quae non sunt contra fidem et bonos mores et habent aliquid ad exhortationem vitae melioris, ubicunque institui videmus, vel instituta cognoscimus, non solum non improbemus, sed etiam laudando et imitando sectemur, si aliquorum infirmitas non ita impedit, ut amplius detrimentum sit.« Et (ep. 54. al. 118.) »Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores esse convincitur, indifferenter est habendum, et propter eorum, inter quos vivitur, societatem servandum.«

An per te ipsum indagas, quaenam committantur in tua parochia, nec simpliciter alienae fidis relationi?

Annon ita praeoccupatus es pro vel contra nonnulos parochianorum, ut de his nihil boni, de illis nihil mali velis credere?

An semper audis accusatum, et locum illi das sese purgandi, si velit? Qui inaudita parte judicat, nihil judicat.

Estne zelus tuus aulicus vel politicus?

Qui observat ventum, non seminat: et qui considerat nubes, nunquam metet. (Eccle. 11, 4.) Id est, qui omnibus cupit placere, ac nemini displicere, qui omnem vult declinare molestiam, ac opportunius semper tempus exspectare, qui omnia meticulosus reformidat sibique cavet, nunquam consilia prudenter concepta exsequetur.

Quaenam est tua agendorum regula?

An astutia humana, proprio lucro intenta? anne prudentia evangelica, unice quaerens Deum?

Quousque claudicas in duas partes! Nemo potest duobus dominis servire. (Math. 6, 24.)

e) Estne zelus tuus suavis, non tamen mollis aut timidus?

An suavis?

Talis erit zelus tuus, si affectus es sicut S. Paulus, scribens ad Galatas (4. 19.): Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.

Diligisne ita paterne omnes tuos parochianos? an nulli es infensus? nulli non suavis?

Potesne dicere cum S. Apostolo: Testis est mihi Deus, quomodo cupiam vos omnes in visceribus Christi? (Philipp. 1, 8.)

An neminem asperius objurgas, neminem a te repellis?

An maximis etiam peccatoribus sinum pandis misericordiae?

Bona mater, charitas in pastore; cum arguit, mitis est; cum blanditur, simplex est; pie solet saevire, sine dolore mulcere;

patienter irasci, humiliter indignari. (S. Bernard. ep. 2.) Servum Domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes, cum modestia corripientem eos, qui resistunt veritati. (2. Tim. 2, 24. et 25.)

Ne corripiendo turberis aut excandescas, an prius exuis omnem animositatem, ac mature consideras, quid et quomodo dicturus sis, et quae tu ipse peccaris aut peccare possis?

Instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne et tu tenteris. (Gal. 6, 1.)

Estne zelus tuus mollis aut timidus?

Ferveat in nobis amor justitiae, odium iniquitatis: nemo, fratres, vitia palpet, peccata dissimulet nemo; nemo, quod in se est, aequanimiter ferat, cum viderit ordinem disperire, minui disciplinam: est enim consentire silere, cum arguere possis; et scimus, quia similis poena facientes maneat, et consentientes. (S. Bern. serm. in nativ. J. Bapt.)

Cavesne diligenter, ne specie quadam suavitatis deceptus aut naturali quadam timiditate, abstineas a debita correctione, segnisque sis in eradicandis vitiis, in rescindendis malis consuetudinibus, in oppugnandis pravis erroribus?

Diligite homines, interficite errores. S. August. — Examina teipsum, an nullo unquam timore vexationum, calumniarum aut alterius persecutionis omittas tui officii partes, an potius gloriae tibi ducas pati propter justitiam.

Multi suae praetexunt ignaviae causam tuendae

pacis et concordiae. Verum pax non est, si proditione ematur. Monet quidem S. Paulus, ut cum omnibus hominibus pacem habeamus; ast conditionem adjicit: Si fieri potest, quod ex vobis est. (Rom. 12, 18.) — Si ab increpatione reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non jam Dei lucra, sed vestra quaeritis. (S. Greg. M.)

f) Estne zelus tuus perseverans, non pervicax?

An perseverans?

An in contradictionibus, in aerumnis, in malo successu non cadis mox animo? — Nescis, Deum a te exigere curam, non curationem? Imo tempestas, absque nostra culpa in nos saeviens, est quaedam futuri et secuturi brevi proventus significatio. (S. Ignat. scintill.)

An quia non illico res succedit, deficis a coeptis, vel arbitraris non esse spem emendationis?

Ecce agricola exspectat pretiosum fructum terrae, patienter ferens, donec accipiat temporaneum et serotinum. (Jac. 5, 7.)

Non pervicax?

An instas mordicus, ut opus inceptum ad exitum deducas, etiam contra legitimam Superiorum voluntatem, aut licet videas, te plus mali quam boni efficere?

Non est ista sapientia desursum descendens . . ., quae desursum est sapientia est modesta, suadibilis, bonis consentiens. (Jac. 3, 17.)

g) Estne zelus tuus universalis, extendens

se ad omnes parochianos et ad omnia media, quae sunt in tua potestate?

An diligenter incumbis, ut agnoscas vultum pecoris tui, tuosque greges consideres? (Prov. 27, 23.)

»Inprimis oves vobis concreditae cognoscendae sunt et appellandae nominatim, pascendae et custodiendae. Parochiae vestrae incolarum vitam et mores investigate. Indagate omni studio, si qui haeresi contaminati sint, aut suspecti; aut qui sint, qui haereticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant.*) Investigate praeterea de iis, qui in

*) An pro viribus obsistis lectioni et dispersioni pravorum librorum ac libellorum? et an curas, qua potes ope, ut boni libri spargantur in populo? — *Libros malos arma diaboli et eversionem ecclesiae* vocat S. Chrysost. et dicti veritatem confirmat experientia. — „Qui fidelium mentes corrumpere „sibi proposuerunt, cum fieri nullo modo posse intelligerent, „ut cum omnibus coram colloquerentur, et in eorum aures ve- „nenatas voces infunderent; idem alia ratione aggressi, multo „facilius ac latius impietatis errores disseminarunt. Nam prae- „ter illa ingentia volumina, quibus Catholicam fidem evertere „conati sunt, (a quibus tamen cavere, cum apertam haeresim „continerent, non magni fortasse laboris ac diligentiae fuit), „infinitos etiam libellos conscripserunt, qui cum *pietatis speciem* „prae se ferrent, incredibile est, quam facile incautos simpli- „cium animos deceperint.“ (Catech. Rom. prooem. q. 6.) —

An invigilas, ne emissarii bibliopolarum (Kolporteure) aut societatis biblicae venenum spargant, vili pretio obtrudentes omnis generis malos libros et biblia, adhibita etiam per mendacium ecclesiasticorum virorum auctoritate? — Falsas *L. van Ess* ex Patribus ecclesiasticisque viris contextas citationes et tentatas corruptiones singulari Epistola catholica interlineari detexit *Dr.* Binterim Duesseldorpii edita 1820. Contra eundem *van Ess* edidit Loth. Franc. Marz Francofurti 1829 libellum sub titolo: „Sind die Vorschriften der Römisch-Katho- „lischen Kirche in Ansehung des Verbotes, die heilige Schrift „in der Landessprache zu lesen, mit Grund ärgerliche päpst- „liche Verordnungen zu nennen?“ — cfr. Malou, das Bibellesen in der Volkssprache beurtheilt nach der hl. Schrift, der Tradition und der gesunden Vernunft. — Schaffhausen 1849.

vestra parochia docent: eorumque vitam, mores et fidem observate; cavete et videte, ne superstitiones,*) magicae cantiones, et ejusmodi diabolicae superstitiones in populo vestro sint. Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, usurarios, blasphemos. Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui festis diebus non Deo sed aleis, ludis, choreis, diabolo serviunt, quique festorum dierum cultum quovis modo violant: illos omnes ab ea male agendi corruptela revocare ac deterrere, omni pietatis officio studete, tum Episcopo etiam, si opus erit, significate, ut, pro curae Episcopalis officio, salutare remedium afferatur. Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceterosque aliena ope egentes, quibus et salutari consilio et consolatione et re subvenite, aut si minus re potestis, cohortatione alios accendite ad eos sublevandos. Seorsum locupletes parochiae incolas convenite, quibus pauperum egestates proponite et ostendite, eis divitias a Deo propterea etiam esse tributas, ut inopibus succurrant.« (S. Carol. Borrom. Concil. Mediol. 5.)

Vide, utrum haec a te servata sint, et quid in posterum faciendum.

An cor tuum, charitate dilatatum, orbem complectitur universum?

An ideo pro viribus promoves pias fidelium uniones, quarum scopus est, impetrare a Deo per

*) Evenit etiamnum, ut per vulgus spargantur superstitiosae oratiunculae, quae eas recitantibus aeternam salutem certissime promittunt aut praeservationem a subitanea morte; quod quid aliud est, quam peccatores in peccaminosa vita securos reddere? Remedia etiam morborum passim adhibentur aut suspecta aut aperte superstitiosa et damnabilia.

intercessionem B. Virginis, S. Francisci Xav., S. Bonifacii, Germaniae Apostoli etc., conversionem peccatorum, infidelium et haereticorum?

An nullum negligis medium sanctificandi animas, tuae curae commissas?

Vide quid faciant zelosi animarum pastores, quid egerint, quos ecclesia veneratur Sanctos.

An, ut solicitus pastor, excubas, vigilas?

An quaeris oviculam perditam, nec quiescis, donec inveneris?

An doces, hortaris, corrigis publice atque privatim indefessus ac intrepidus?

Vos scitis, quomodo docerem vos publice et per domos. . . . Quapropter contestor vos hodierna die, quia mundus sum a sanguine omnium. . . . Quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrymis monens unumquemque vestrum. (Act. Apost. 20.

An et tu similiter dicere potes?

An monendo, increpando, obsecrando apud parentes agis, ut liberos vere catholice instruendos curent?

Ab hac educatione vere catholica bonum ecclesiae, salus familiarum et patriae pendet.

An facis quod potes, ut juventus arceatur a nocturnis conventiculis, pravis societatibus, a frequentatione cauponarum, a tripudiis et comoediis?

An non sinis puellas ancillari in domibus, ubi earum virtus periclitatur, aut heris acatholicis, unde indifferentismus plerumque ac tepor incautis cordibus inseritur?

An patresfamilias inducis, ut pios ac probatos libros domi suae habeant, in quorum lectione versentur, seseque ac familiam instituant ad sancte agendum? (S. Carol. Borrom.)

An omnibus viribus laboras, ut frequentatio Sacramentorum in parochia tua vigeat? Hic labor, hic fructus.

An ob hanc aliasque graves rationes instituis, si fieri potest, ac promoves in tua parochia pias confraternitates vel congregationes?

»Proderit ad promovendam in simpliciorum animis devotionem et obtinendam frequentationem S. S. Sacramentorum, si in singulis parochiis piae fraternitates instituantur sive in honorem S. Crucis, sive B. Mariae Virginis vel aliorum Sanctorum et quidem iis in locis, ubi vestigia antiquarum fraternitatum deprehendere licet, restituantur in honorem et florem pristinum.« (Epist. pastor. Episcopi Monast. an. 1657.) »Pro viribus suadebit Confessor, ut alicui societati poenitentes adscribantur.« (S. Carol. Borrom.)

1. Instructio.

Testificor coram Deo et Jesu Christo, qui judicaturus est vivos et mortuos, per adventum ipsius et regnum ejus: Praedica verbum: insta opportune importune: argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros, prurientes auribus: et a veritate quidem

auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistae, ministerium tuum imple. (2. Tim. 4.) — Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. (2. Cor. 5, 20.) — Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates. (Dan. 12, 3.)

An meditaris saepe haec et similia Scripturae verba?

An inde agnoscis, quam grave tibi munus demandatum sit — quam sublime — quam meritorium?

Quomodo illo perfungeris? An instas, obsecras in omni patientia? an opus facis Evangelistae? an doces ita ferventer ac sapienter, tanquam Deo exhortante per os tuum? — Quandonam magis quam hac aetate vigilandum ac laborandum est?

Annon adest tempus, cum sanam doctrinam non sustinent, sed coacervant sibi magistros prurientes auribus?

Examina te nunc, qualis sis in catechizando, in concionando etc.

Catechesis et Schola.

a) *An persuasum habes, nullum tibi, animarum pastori, gravius incumbere officium, quam instructionem parvulorum?*

Quid enim juvat, magnificum exstruere aedificium, si fundamento caret? Nunquam aliquid boni

permansuri in parochia efficies, nisi incipias a parvulis. Nec Indos ad fidem unquam convertisset S. Franciscus Xaverius, nisi prius, ut ipse ajebat, cum pueris repuerascere voluisset.

An ergo Catechesin maxime cordi habes?

An sollicite caves, ne unquam contemnas unum ex pusillis?

An ad exemplum divini Magistri libenter sinis parvulos ad te venire, imo gaudes in medio parvulorum parvulus fieri?

O te beatum, si tenellas innocentium animas eripias a faucibus canis infernalis, qui circuit quaerens quem devoret!

An diligenter et in ecclesia et in schola juxta ordinationem dioecesanam catechismum explanas, neque vel semel tua culpa omittis?

Cum in quapiam Cathedrali Toscaniae catecheses ob vindemiam et aucupium aliquamdiu intermitterentur, S. Congregatio Conc. Trid. Interpr. decretum edidit, a Bened. XIV. 29. Aug. 1744 confirmatum, quo declaravit, diligenter faciendam esse catechesin, etiamsi eo tempore homines aucupio, vindemiis et rusticatione ita distenti sint, ut nullus nisi unus ad eam audiendam accedat. (Collect. Declarat. de Doctr. christ. n. 11.)

An semper statuta hora catechesin inchoas?

An parentes urges, ut liberos et ceteros, quos in familia habent, sedulo mittant?

An ipsemet allicis, et aemulationem accendis tum benignitate ac suavitate, tum praemiolis ac laudibus?

»Pueri, qui praescripta ex memoria prompte re-

citaverint aut ad interrogata apte responderint, eos laudet, et praemiolis afficiat, alios suavi potius ac paterna quam severiore objurgatione castiget. Committat, cum visum fuerit, binos, quaternos, qui integra capita Catechismi alternatim recitent.« (Synod. August. an. 1610.) —

An provectioris etiam aetatis homines ad catechesin audiendam blande invitas?

An nihil omnino negligis, ut uberem fructum, ex catechesi pueri capiant?

An ita plane ac dilucide loqueris, ut pusilli facillime intelligere queant?

An nihil unquam profers abstrusum, nihil subtile, inutile aut puerorum ingenio minus accomodum?

An curas exemplis ac parabolis audiendi alacritatem fovere, et per res sensibiles doctrinam pro captu parvulorum declarare?

An catechismum aut nimis raptim aut nimis fuse explicas, quo fit, ut doctrina, vel nec semel bene instillata, vel non saepius repetita, memoriae non haereat?

An satagis puerorum mentes in catholica fide bene roborare et contra errorem munire?

An etiam corda jugiter inflectere studes ad pietatem Deique amorem et odium peccati?

Quo efficacius haec omnia praestes, an ad catechesin velut ad opus gravissimi momenti te sollerter praeparas?

An puerorum petulantia vel rusticitas ad iracundiam et convicia te adducit, vel ad taedium et nauseam?

Hic vel maxime illud valet: Ama, si vis

amari. Nonne viri Apostolici, animas lucrandi causa, non horrent ad Indos navigare feros et anthropophagos? Hic habes animas, quas Christo parturias, barbaris illis multo mitiores et dociliores.

Annon patienter fĕres?

An omni sollicitudine curas, ut pueri bene praeparentur ad primam confessionem, ne accedant absque sincero peccati dolore et emendandi proposito cum prima confessio illis non raro norma sit subsequentium?

Synodus Eichstett. anno 1700 mandat, ut qui prima vice confitebuntur, singulis diebus per certum tempus in susceptione Sacramentorum et aliis articulis scitu necessariis bene instruantur.«

An maximi facis praeparationem ad primam Communionem?

Num quam potes studiosissime pueros disponis per frequentiorem catechesin et peccatorum expiationem, et, quod optimum foret, per triduana exercitia spiritualia?

An ipso die Communionis festivam solemnitatem adhibes et extraordinarias, probatas tamen caeremonias, uti renovationem votorum baptismalium vel fidei professionem?

An brevem sed ferventem facis exhortationem ad pueros parentesque?

An post primam Communionem maxima cura juventutem arces a morum fideique depravatione, ac in bono promoves per scholam dominicalem, pias congregationes, optimos libros etc.?

An omni zelo allaboras, ut pergant ad cateche-

sin diligenter convenire atque saepius redeant ad confessionem?

An curas, quantum in te est, ut non minuatur sed potius augeatur cum annis eorum devotio? —

Omne tulit punctum, qui hoc assecutus est.

b) An sedulam das operam, ut omnes pueri scholam frequentent et discendo proficiant?

An eos saepius visitas atque examinas, ut magistrorum et scholarium industriam stimules? An hoc facis bono et suavi modo?

Non id detrectarunt summi Pontifices ac Imperatores, S. Gregorius M., Carolus M., Theodosius M. etc.

An curas, ut schola brevi oratione semper incipiat ac finiatur, utque pueri quotidie S. Missae, festisque ac dominicis diebus divino officio devote intersint?

An studes tibi devincire ludi-magistros, vel ludi-magistras, eosque ad christianam pietatem informare, ut eam pueris instillare queant?

An pro virili parte obsistis pravae instructioni, religiosam vero educationem omnimode inculcas, et ne mali vel suspecti libri adhibeantur, maxime invigilas?

Synodus Paderb. an 1688 praescribit, ut »ad petulantiam cohibendam in omnibus parochiis masculi a puellis, quantum fieri potest, seorsim instituantur, atque puellis una aut altera honesta matrona praeficiatur.« Synodus Osnabr. an. 1628: »Sicubi pueri et puellae scholam unam frequentent, hae ab illis sejungendae erunt, ne quid indecens committatur.« Similiter aliae Synodi. Nostra certe aetate

illud non minus quam praeterita necessarium est. An proinde, quantum in te est, solerter id curas?

An etiam omni, qua potes, ratione prohibes, ne haereticorum scholas pueri frequentent?

»Prohibemus, ne ulla de causa liberos aut domesticos suos permittant, cujusquam scholam etiam trivialem frequentare acatholicorum. (Synod. Colon. an. 1662.)

Gerisne quoque curam, ut idoneos pueros, in quibus indicia cernuntur divinae vocationis, clero adsciscas, nec dedignaris, eos ad hunc scopum praevie instruere ac informare?

Concio.

a) Obligatio concionandi. — An concionaris diebus saltem dominicis et festis, idque per teipsum, uti praescribit Concilium Trident. omnibus animarum curatoribus non legitime impeditis? (Sess. 5. c. 2. de ref.)

An vero id munus, quod S. Thomas Aquin. (P. 3. q. 67. a. 1.) *vocat principalissimum animarum pastoris, ex desidia in alienos humeros trajicis?*

An excusatum te credis, quod eloquentia careas? Respondet S. Franciscus Salesius: Nihil impossibile amanti Deum. Ama toto corde: pectus est, quod disertos facit.

An te absterret, quod perpauci ad concionem veniant?

Christus, ait S. Franciscus Borgia, (de rat. concion.) paucis saepe discipulis, et uni mulierculae infimae conditionis praedicare

non erubuit, summo etiam et labore et lassitudine longae viae.

An fastidis eo, quod fructum praedicationis non videas?

Annon cernis parentes, inquit S. Chrysost. (de Lazaro conc. 1.) quomodo filiis suis, licet frequenter desperatis, assideant lacrymantes, lamentantes, exosculantes, omnia, quae possunt, adhibentes ad supremum usque halitum? Idem tu facito pro fratribus. Illi non possunt lacrymis ac lamentis mortem abigere; tu vero saepe poteris assiduitate animam revocare.

An provides, ut etiam illi parochiani, qui tantum summo mane aut in ecclesia annexa (vulgo filiali) Missam audire possunt, instructione salutari non destituantur?

An propter denuntiationes nimis multas et longas verbi divini praedicatio non omittitur vel mutilatur? Ob accessorium non est negligendum principale.

b) Ratio concionandi. — An concionaturus prius curas intentionis puritatem, ne quaeras magis tuam quam Dei gloriam?

An Spiritum sanctum instanter oras, ut se verbis tuis insinuet, cordaque auditorum penetret, qui solus claves habet, et aperit, quando vult? (S. Franc. Borg. loc. cit.)

An non temere effundis quod in buccam venit, sed considerans te debere notum facere mysterium Evangelii, pro quo legatione fungeris, diligenti meditatione ac studio dicenda praeparas, ut scias prout oportet loqui? (Ephes. 6. 19. 20.)

Pensemus, cujus damnationis sit, sine labore hic percipere mercedem laboris. Ecce ex oblatione fidelium vivimus . . ., nec tamen studio praedicationis, ut dignum est, insudamus. (S. Gregor. M. Homil. 19. in Ezechiel.)

An in omni concione id agis verbis, ut veritas pateat, — veritas placeat, — veritas moveat?

Oportet enim, ut non solum intelligenter, verum etiam libenter et obedienter audiaris. (S. August. de doctr. christ.)

Estne orationis tuae argumentum, dispositio ac elocutio ejusmodi, ut et rudiores facile omnes intelligant, neque doctiores fastidiant?

Annon dicis permixte et confuse?

Annon uteris locutione triviali, rustica aut scurrili, quae contemptibilem faciat orationem?

An econtra sectaris putide inanes eloquentiae flosculos, ac in sublimitate sermonis humanae sapientiae verbis praedicas?

An forte studio politioris sermonis eos libros lectitas, qui facile devotionem exsiccant ac fidem labefactant?

Plures Germaniae synodi, veluti Osnabrug. an. 1628, olim vetuerunt, ne concionatores sine expressa Sedis apostolicae facultate libros haereticorum legant.

Multane cursim attingis, nullibi vero instans persuadendo et inculcando, intellectum convincendo et affectum promovendo?

An curas orando ac meditando inducere eas

animi affectiones, quas auditoribus imprimere cupis? quomodo enim incendes, si non ardes?

An prius comparas tibi claves cordium quam aurium aditum tentes?

In hoc consistere, ajebat S. Fran. Xaver., (epist. ad P. Nunnez.) caput et compendium artis. Has autem tibi parabis, si verba tua non videantur procedere ab animo superbo vel indignanti, sed magis ex visceribus charitatis et pietatis paternae: sicut pater condolet peccantibus filiis, vel infirmitate gravi vel in fovea grandi jacentibus, quos nititur extrahere et liberare et fovere sicut mater. Talis enim modus consuevit esse proficuus auditoribus. (S. Vincent. Ferrer. vir plane apostolicus, Tract. vitae spirit.) — Ipsa reprehensio commiserationem ostendat, non indignationem, aut odium cujusquam. Incredibile dictu est, quanto studio daemon Evangelico melli fel admiscere in reprehendendo conetur, ut multos hac ratione ab audiendis concionibus deterreat, vel invidiam et odium zelotis Ecclesiasticis conciliet. (S. Franc. Borgia de rat. conc.) — Ne quemquam nominatim insectetur, vel ita verbis depingat, ut de quo loquatur, facile possit auditor animadvertere. (S. Carol. Borr. Instr. past. P. 1. c. 11.) — Vitetur omnis mordacitas. Nec modo publica crimina redarguat, sed etiam aegrotis mentibus praesentem afferat medicinam. (Synod. August. 1610.) Ea-

dem inculcant aliae Synodi sanctique viri. Plurimum ergo his attendat Concionator zelosus. — Quaerat imprimis a se pastor, num in silentio aliquid a parochianis sufferre valeat, an vero utatur sacro pulpito ad injuriam sibi illatam mordacibus, licet tectis, verbis maligne ulciscendam: quod si forte pro se aliquid respondere cogatur, an id ea modestia fiat, ut causam Christi, non suam agere videatur.

An specie apostolicae libertatis non acerbius vel in particulari perstringis Superiores aut civiles aut ecclesiasticos?

»Non ferendi sunt concionatores, qui, ut auram venentur popularem, in ordines ecclesiasticorum pariter et civilium Magistratuum invehentes, temere vociferantur ad populum: non intelligentes interdum neque quae loquuntur neque de quibus affirmant.« (Synod. Colon. an. 1536.)

Cavere sibi quidem debet Concionator ab ignavo timore, qui vitandae offensionis causa reprehensionis libertatem ac fiduciam infringit; non enim dedit nobis Deus spiritum timoris sed virtutis. (2. Tim. 1, 7.) Ast verissimum est effatum S. Ignatii (Scint. sive apoph.): Si quis in populari concione Principes et Magistratus particulatim reprehendit, plus damni et scandali generat quam ponat remedii. Ideo Synodi, inter alias Warmiens. an. 1610, concionatores cavere jubent, ne constitutos in aliqua dignitate acerbe aut nominatim objurgent, sed leniter atque in genere tantum admoneant. Idem praescribit ipse Indiarum Apostolus,

S. Xaver. talesque potius privatim ait reprehendendos.*)

Esne in concione aequo brevior? an contra longiori sermone populum fatigas, et ab audiendo verbo Dei avertis?

An in gesticulando non es affectatus, servas vero sacrae personae, quam geris, conveniens decorum?

Si tibi concionanti forte quis rumor obstrepat, an patienter fers, neque animo turbaris, vel iracundiam ostendis: ne, dum patientiam alios doces, te ipse palam refellas, quod ea virtute careas?

Finita concione, an te animo deprimis, conferens fructum, quantuscunque provenit, cum longe uberiori proventuro, si non obstarent tua peccata?

An etiam consideras, quantum te praedicatione Evangelica obstrinxeris, ut eadem, quae aliis praeceperis, ipse facias?

Nam bene vivendo et bene docendo populum instruis, quomodo debeat vivere: bene autem docendo, et male vivendo Deum instruis, quomodo te debeat condemnare. (S. Chrysost. hom. 23. in Matth.)

»Ut autem uberrimum Deoque acceptissimum laborum suorum fructum capiant, praedicatores studeant, non verbis tantum, sed moribus etiam id docere, quod praedicant; non enim habet auctoritatem sermo, qui non juvatur exemplo: ne cum aliis praedicaverint, ipsi reprobi efficiantur, sed potius, cum fecerint et docuerint, magni habeantur in regno coe-

*) V. Lebensgeschichte des heil. Franz Xaver von Bouhours, IV. Buch, Verhaltungsregeln für P. Barzeus. §. 9.

lorum.« (Conc. prov. Neapolit. an. 1699. tit. I. cap. 3. n. 12. in Collect. Lacens. tom. I. pag. 162.)

c) *Materia concionis.* — *An concionem parans non satis habes, e pio libro qualicunque promere, quod e suggestu declames; sed an tibi certum aliquid constituis, quod dicendo persuadere velis, ac illud quidem, quod tuis auditoribus maxime salutare vel necessarium est?*

An ideo diligenter inquiris, quae peccata, qui abusus in tua parochia dominentur, nec cessas increpando et obsecrando, donec extirpaveris?

Vitia inprimis et peccata, ad quae populum procliviorem esse animadverteritis, reprehendite atque exagitate. Nec vero dissimulate peccata, sed annuntiate populo scelera ejus: idque spiritu fortitudinis Domini, nihil inde trepidantes . . . Vae vobis tacentibus aut dissimulantibus, si grex curae vestrae commissus perierit! sanguinem ejus de manibus vestris requiret justus et omnipotens Deus. (S. Carol. Borr. Conc. 4. Mediol.)

An de numero illorum es, qui apud populum quaestiones mere philosophicas aut speculativas pertractant, ut vacui abscedant auditores, nihil salutare domum reportantes?

Num in genere duntaxat de virtute aut vitio disseris: an ita, ut, qui reus est, sese quasi in speculo agnoscat, et quid et quomodo emendare debeat, bene intelligat? Multum hoc commendat S. Franc. Xaverius.

An rumoribus populi temere fidis, ut nova et parum confirmata in publicum afferas?

An argumenta dubia, historiunculas incertas proponis?

»Historias et miracula minus explorata et certa non adducant.« (Synod. Sedun. an. 1626 et aliae passim.)

An materiam dicendi praesertim e S. Scriptura petis et S. S. Patribus?

Sapienter dicit homo tanto magis vel minus, quanto in Scripturis sanctis magis minusve profecit. (S. August. de doctr. christ. l. 4.) — Post S. Scripturam S. S. Patres primum obtinent locum. Quid enim aliud sunt S. S. Patres, quam S. Scriptura explanata et enucleata? (S. Franc. Sales. epist. de rat. conc.) S. S. Patrum vilipensio foetus est haereseos. Certe non tam arida ac jejuna esset multorum oratio, si concionatores alerentur illo primaevo et incorrupto succo christianae pietatis.

An solum de bonis moribus, an etiam de dogmate concionaris?

An maxime quidem satagis, parochianos ita instruere in fide catholica et in refutandis quibusdam popularibus objectionibus, ut adversus grassantem impietatem ac haeresin firmi consistant, omnemque errorem et imprimis indifferentismum exhorrescant?

Hac nostra aetate muniendus est adversus impietatem solidissima certe instructione populus et maxime juventus, quae, paternis laribus emissa, gravissimo plerumque periculo amittendae fidei exponi-

tur. Sollerter igitur has suas partes obeat animarum pastor in catechesi et in concione: maxima tamen utatur cautela, ne adversariorum argumenta proponendo pias aures offendat, vel recte credentibus dubitationes moveat: sed ita fidem catholicam defendat, ut qui contrarios errores noverit, intelligat, qua ratione refelli possint, qui vero ignoret, in sua permaneat simplicitate. Quodsi concionator satis instructus non est, ait Synod. August. an. 1610, praestat tacere, quam imprudenter controversias in medium adducere. Nemo enim illud aggrediatur, nisi omnibus nervis ingenii, doctrinae vi, et spiritu, et argumentorum pondere adhibito; ne, dum sanare vult, plus noceat, usus infirmis argumentis. Ita S. Franc. Borgia (de rat. concion.), qui ibidem monet, ut in charitate tamen et visceribus doloris haereticorum caecitatem et fraudes concionator detegat.*)

*) *Unguis in ulcere auget, non tollit malum.* Nunquam haereticorum mentes sanabit, qui animos exasperat. Etiam *eos, qui resistunt veritati,* docet S. Paulus, cum *mansuetudine* esse corripiendos. (2. Tim. 2. 25.) Nec aliter egit S. Petrus, qui Judaeos quoque Deicidas *fratres* compellavit, ac scire se ajebat, eos *per ignorantiam* peccasse *sicut et principes* ipsorum. (Act. 3, 17.) — *Illi in vos saeviant*, scripsit S. August. ad eos, qui ab Ecclesia defecerant, *qui nesciunt, cum quo labore verum inveniatur, et quam difficile caveantur errores .... Illi in vos saeviant, qui nesciunt, cum quibus gemitibus et suspiriis fiat, ut ex quantulacunque parte possit intelligi Deus. ... Ego autem saevire in vos omnino non possum etc.* (contr. Epist. fund. c. 1. 2. 3.) — S. Chrysost. de Arianis ac Judaeis loquens: *Manus eis porrigamus,* inquit, *magnaque eis mansuetudine loquamur. Nam magna nobis opus est mansuetudine et longanimitate, ut possimus eos eripere et educere ex laqueis diaboli* (in c. 1. Genes. hom. 8.). — S. Vincentius a Paulo hanc erga heterodoxos mansuetudi-

An saepe loqueris de Sacramentorum frequentatione, eamque enixe populo commendas?

Frequentissime illud concionatoribus sacrae synodi inculcant. »Eximius vereque suavis et inexplicabilis est fructus,« ait Synodus August. an. 1610, »quem pii referunt ex digne sumpta Eucharistia. Quamobrem nec raro nec leviter populus pro concione monendus erit, ut non semel tantum Paschatis tempore, sed saepius ad hunc coelestem divinumque panem, quo primi Christiani quotidie fruebantur, edendum accedat.« »Parochi partes erunt,« verba sunt Synodi Constant. an. 1567, »fideles crebro adhortari, ut quemadmodum corpori in singulos dies alimentum necessarium subministrare se debere putant, ita etiam si non quotidie, saltem singulis hebdomadibus aut mensibus aut ad minus in quatuor principalioribus festivitatibus anni hoc Sacramento alendae et nutriendae animae curam non abjiciant.« — In Conc. Mediol. 3. decernit S. Carolus Borr., ut parochus eam consuetudinem concionando inducere studeat, ut populus singulis, si minus

---

nem plurimum Suis commendabat, exemplum adducens S. Francisci Salesii, qui non tam doctrina quam mansuetudine septuaginta duo millia haereticorum ad fidem catholicam reduxit. Absit tamen, ut dicantur *canes muti, non valentes latrare,* (Is. 56, 10.) sanctissimi illi viri, etsi lenissimi. Non illi pacem somniantes de doctrinis controversis silebant, non illi censebant dissimulandum vel connivendum; sed fortiter excubabant pro grege Domini, publice ac privatim propulsantes haeresin, fidemque ecclesiae omni ope tuentes. Aliter qui agit, ne ille confidat, se haereticorum conversionem promoturum, verum catholicorum juvabit defectionem ad castra impietatis, quae singulas religiones probat, ut omnes derideat.

Dominicis, saltem mensibus confiteatur et sacram Communionem sumat.*)

An etiam vitia frequenter recenses, quae Sacramenta, gratiarum fontes, in mortifera venena convertunt, hortarisque auditores, ut per confessionem generalem vitiosas, si quae fuerint, confessiones reparent? Copiosum inde fructum referes.

An, ut monet S. Carol. Borrom. (Conc. Mediol. 4.) sedulo ac frequentissime patres matresquefamilias doces, quemadmodum liberos familiamque suam ad pietatis christianarumque virtutum disciplinam religiose instituere debeant?

An horrenda illa juramenta et turpiloquia, quae adeo per juventutem grassantur, impudica conventicula, choreas et spectacula, quibus, inquit S Carol. Borrom., ad turpes illecebras incitantibus salutis humanae hostis diabolus oblectatur, linguae flagello castigas?

An nihil intentatum relinquis, ut dies dominici ac festi, qua decet pietate, sanctificentur?

An mysteria Missae et ecclesiae caeremonias diligenter fidelibus explicas, quo melius instructi sacro-sancto illi sacrificio religiosius intersint?

An pro viribus efficis, ut, quemadmodum rubricae Missalis praescribunt, circumstantes in Missis saltem privatis semper genuflectant, praeterquam dum legitur Evangelium?

---

*) Vide hac de re S. Franc. Salesii Philotheam vel Introduct. ad vit. devot. part. 2. cap. 20., S. Liguorii Der Katechet, Anhang 1, Vertheidigung der oftmaligen Communion Regensburg 1844, pag. 226—259.; Boone, Ueber den öftern Empfang der hl. Communion, Regensburg. 1860; Segur, Die heil. Communion in ihrem öftern würdigen Empfange. Mainz 1870.

An etiam doces, quam sancte, item quam religiose et quam demisso humilique habitu in supplicationibus sive processionibus, Litaniis et stationibus versandum sit? (S. Carol. Borrom.)

An saepe clare et pratice doces orationis, quae multis nostrae aetatis adeo vilescit, necessitatem et modum?

An etiam alia piae devotionis exercitia opportune commendas?

»Operae pretium erit in quorumdam Sanctorum festis ex eorum vitis incitamenta pietatis ac multiplicis virtutis proponere, commendare frequenter usum, dum mane surgitur, religiose orandi, et vesperi examinandi conscientiam, utendi aqua benedicta, mensae benedicendi, mane Sacrum audiendi, se suaque omnia breviter Deo commendandi, salutandi matrem Domini cum mane, meridie et vespere campanae sonitu monemur, orandi pro animabus defunctorum, comitandi, cum S. S. Sacramentum ad infirmos defertur, Rosarium orandi et his similia.« — (Synod. August. 1610.) Utinam ubique iterum florescat illa prisca pietas!

An denuntias stata sacrorum temporum jejunia?

An diligenter doces, quomodo jejunandum, et quae sit peccati gravitas in violandis sacris jejuniis?

Annon pastorum socordiae maxime tribuendum, quod hodie jejunandi lex vix non oblivioni data sit?

»Assurgite igitur Pastores et Concionatores, ascendite in montem Sion, annuntiate populo peccata eorum; et inculcate auctoritatem Ecclesiae: Qui

non audit Ecclesiam, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Vae et aeternum Vae illis, qui pro lentis et carnis edulio primogenita vendunt diabolo! etc. Cavete Pastores, ne licentia in dispensando abutamini. Nunquam nisi in casu summae necessitatis dispensatio detur generalis. Quid enim alias timendum, nisi quod vulgo dicitur, ut et dispensans et dispensatus cum licentia infernum intrent.« (Epist. pastor. Episc. Monast. an. 1659.)

An saepe commemoras hominis Novissima, quae qui mente revolvit, in aeternum non peccabit? (Eccli. 7. 40.)

Quam saepissime sermonibus vestris populo proponite locos perpetuae christianae meditationis, de morte, de judicio, de inferno, de gloria et de praemio paradisi. (S. Carol. Borrom.)

An modo minis terrens, modo spe erigens dicendi materiam ita varias et adtemperas, ut nec semper fistula, nec semper tuba insones?

An denique vigilas, quantum oportet, ne tui parochiani intrent templa haereticorum audituri conciones?

»Quoniam pestilentius est venenum, quod auribus, quam quod ore hauritur; hoc enim corpus, quod nobis cum belluis est commune, inficit, illud vero animas, Dei imagine insignitas, interimit: severe omnibus nostris subditis, tam ecclesiasticis quam laicis inhibemus, ne conciones haereticorum temere adire praesumant, cum illorum sermo ut cancer serpat, ac blandis verborum lenociniis innocentium corda seducat.« (Synod. Colon. an. 1662.)

2. Administratio Sacramentorum.

An in Sacramentorum administratione uteris lingua latina, et accurate servas omnes ritus ac precationes ab ecclesia praescriptas, nullo modo praesumens aliquid propria auctoritate addere vel detrahere?

»Si quis dixerit, receptos et approbatos ecclesiae Catholicae ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.« (Trid. sess. 7. can. 13. de Sacram.)

An ideo Rituale dioecesanum, quantum opus est, perlegis ac memoriae imprimis?

An unquam audes, peccati mortalis tibi conscius, ad Sacramentorum administrationem accedere?

An prius contritionem elicis, aut, si habeas copiam Confessarii, et temporis locique ratio ferat, non confiteris?

»Impure et indigne ea ministrantes aeternae mortis reatum incurrunt.« (Rituale Rom.)

An Sacramenta administraturus mentem recolligis, vacans paululum, si opportunitas detur, orationi et sacrae rei, quam acturus es, meditationi?

An ad ministrandum procedens, rei tractandae intentus es, nec de iis, quae ad ipsam non pertinent, cum alio colloqueris? (Rituale Rom.)

An in ipsa administratione semper veste sacra indutus es?

An omnia verba sacramentalia attente, distincte et pie atque clara voce pronuntias?

An alias quoque preces non cursim permurmuras, sed devote ac religiose dicis?

An omnes ritus ac caeremonias decenter gravique actione peragis?

»Non obiter et praecipitanter, sed cum debita gravitate, reverentia ac pietate, sine gesticulationibus et caeremoniis non consuetis, cum stola et superpelliceo Sacramenta administrentur, ut populus, cum viderit sancta sancte ac religiose tractari, similiter ad sancte et religiose Sacramenta suscipienda moveatur.« (Synod. Constant. an. 1609.)

An curas, ut etiam aedituus, vel quicumque ministrans adhibeatur, decenti pariter habitu indutus sit, ac in omnibus modestiam, gravitatem ac devotionem prae se ferat?

An Olea sacra, quorum in administrandis Sacramentis est usus, servas in vasculis bene mundis et in loco suo condecenti ac probe clauso, neutiquam tamen in s. tabernaculo, nec in aedibus privatis? *)

An claves sunt penes te, non penes aedituum?

An sacro oleo deficienti nunquam aliud quam de olivis expressum affundis, atque ita, ut quantitas ejus, quod infunditur, semper minor sit quantitate olei consecrati? **)

---

*) Sacerdotes curam animarum exercentes non possunt pro sua commoditate apud se in domibus suis retinere sacrum Oleum infirmorum, excepto tamen casu magnae distantiae ab ecclesia. (S. R. C. 16. Dec. 1826.)

**) Cfr. S. Lig. lib. VI. n. 708; Lacroix n. 2092; Lambertini Institutio 81. — Sacerdos ne in casu quidem necessitatis ad validitatem Sacramenti uti potest oleo a se benedicto, prout declaravit S. C. Inquisitionis d. 13. Januar. 1611. et Greg. P. P. XVI. d. 14. Sept. 1842.

Baptismus et Confirmatio.

An in Baptismo bene attendis, ut vera sit lotio, et verba eodem tempore pronunties, quo aquam infundis?

An audes praescriptos in baptismate exorcismos negligere?

An vero non spopondisti per Professionem fidei, te receptos et approbatos ecclesiae ritus in omnium Sacramentorum solemni administratione recipere et admittere? et annon explorata res est, exorcismos baptismatis jam ab aevo antiquissimo in ecclesia universa receptos et approbatos esse?

Haud immerito igitur Synodi sub gravissima poena injunxerunt, ne parochi aliter, quam adhibitis exorcismis et exsufflationibus, unctionibus et ceteris ritibus, per catholicam ecclesiam ab antiquo observari solitis, baptismum administrare praesumant. (Synod. Mogunt. an. 1549. — Colon. 1536 etc.) Synodus August. an. 1610. hoc Decretum tulit: »Parvulos sive divitum sive pauperum, nisi forte gravis necessitas aliter fieri postulet, non alibi quam in loco sacro et coram conspectu fidelium volumus baptizari, nec alia illis nomina imponi, quam Sanctorum, quorum exemplo excitati, cum adoleverint, pietatis virtutisque se strenuos cultores exhibeant.« Est hic totius ecclesiae constans usus.

An, ut servetur hoc decretum, debitam geris curam?

Annon sinis, plures esse patrinos, quam unum vel ad summum unum et unam, uti praescribit Concilium Tridentinum?

(Testium quidem loco plures esse possunt.)

Annon admittis patrinos haereticos, vel publice criminosos, vel religionis contemptu male notatos, Communionem paschalem et longiori tempore cultum divinum negligentes, matrimonio mere civili conjunctos? (Conc. prov. Colon. a. 1860. pag. 110)

An parochianos tuos pro opportunitate mones, satius esse, eos patrinos deligi, qui magis infantes in fide et christiana pietate imbuere, quam donis ac muneribus cumulare queant? (Synod. Constant. an. 1609.)

Num statim in baptismali libro attente scribis nomina — nulla mutata littera — et reliqua de administrato baptismo? An contra in chartam volatilem notas, cum perdendi periculo?

An populum, praesertim autem obstetrices sollicite doces, quomodo in necessitate baptizare debeant?

An parochianos, ubi occasio fuerit, instruis de Sacramenti Confirmationis institutione, praestantia, virtutibus et effectu, simulque serio adhortaris, ne illud suscipere vel omnino negligant, vel nimium differant?

An confirmandos studiose praeparas per multam instructionem et bonam confessionem?

An penes te conservas nomina confirmatorum pariterque patrinorum, accurate in libro notata?

S. S. Eucharistia.

An summum studium in eo ponis, ut qua decet reverentia debitoque cultu tractes, custodias

et administres S. S. Eucharistiae Sacramentum, quo nihil dignius, nihil sanctius et admirabilius habet ecclesia Dei? Curasne »ut omnia ad ipsius Sacramenti cultum ordinata integra mundaque sint et conserventur?« (Rituale Rom.)

Diligenter se clerici hac de re examinent; nam ex assidua venerabilis hujus Sacramenti tractatione facile fit, ut adoranda illius Majestas vix, ac ne vix quidem attendatur.

An s. tabernaculum est bene mundum, intrinsecus et extrinsecus decenter ornatum, ab omni alia re vacuum et adversus sacrilegam furum audaciam probe munitum?

An claves nunquam in ostiolo tabernaculi relinquis, nec permittis, ut ab ullo, qui non sit saltem Diaconus, illud claudatur vel aperiatur?

An lumen ante Sacramentum Corporis Christi, qui est Lux indeficiens et candor lucis aeternae, nocte atque die accensum praelucet?

Quod licet aedituorum munus sit, parochis tamen incumbit, aedituos negligentes sui officii commonere. (Synod. August. an. 1610. — Synod. Constant. an. 1609, et aliae passim.)

An ipse interdum vides, utrum lampas die noctuque perpetuo colluceat et debito oleo nutriatur?

Tegiturne ara, in qua sacrificatur, tribus mappis benedictis? (v. rubr. Missal.)

An linteamina, praesertim corporalia, pallae, purificatoria sunt, uti praescriptum est, linea, non ex gossipio?

An altaris mappae, corporalia etc. saepius lavantur, ne ulla unquam macula sint conspurcata?

An te non puderet, hospiti spurcam apponere mensam? nec tamen erubescis, si mensa Domini tremenda ita sordescat, ut nauseam moveat?

Si Pater ego sum, ubi est honor meus? et si Dominus ego sum, ubi est timor meus? (Malach. 1, 6.)

An omnia vasa sacra, calices, ciboria, patenae, ostensoria sunt nitida atque mundissima et interius plane deaurata?

An ordinarie singulis quindecim diebus aut, si ecclesia sit humida, etiam saepius S. S. particulas in ciborio et in ostensorio renovas?

An curas, ut hostiae consecrandae re vera sint ex tritico et recenter confectae?

An renovando curas, ut fragmenta residua in pixide non remaneant, sed ea consumas et ciborium vino purifices?

O mi Jesu! fierine potest, ut existant sacerdotes adeo incurii, adeo scelerati, ut sinant foede corrumpi, vermibus scatere. . . .!!! — Obstupescite coeli super hoc et portae ejus desolamini vehementer.

An graviter, modeste ac devote S. Communionem distribuis?

Si extra missam disribuenda sit, an prius in sacristia manus lavas?

An porrigendo S. hostiam non nimis praecipitanter, sed decentissime signum crucis facis super pixidem?

An summa diligentia caves, ne ulla sacra particula decidat aut perdatur?

»Cauti sint in communicando populo . . . Extrema digitorum saepius inspiciant, si quae particulae adhaereant, eas quantocius ciborio vel patenae reponant, priusquam elabantur.« (Synod. Sedun. an. 1626.) — Consultum quoque est, ut, priusquam hostiae consecrandae ad altare deferantur, cribro vel alia ratione a micis adhaerentibus probe mundentur.

An prostat etiam in altari vasculum plenum, ut post distributionem S. Communionis digiti abluantur?

An sat frequenter et hora populo commoda distribuis S. Communionem?

An unquam praesumis communicaturum dispensare a lege ecclesiastica obligante sub mortali ad jejunium naturale? quae certe dispensatio nulla et irrita est.

Scisne etiam communem esse Theologorum doctrinam, non posse in fractione hujus jejunii quempiam excusari ob materiae parvitatem? (Vide S. Alph. de Liguorio Theol. Moral. de Euchar. n. 278.)

An processiones cum S. S. Sacramento reddis, quantum potes, solemnes et splendidas?

An cum omni veneratione et timore S. S. Eucharistiam ad infirmos defers; non oculis vagis, animo dissipato, habitu parum decenti?

An etiam curas, ut cum decore comitentur fideles, vel in transitu submisse adorent?

Si solemniter deferri viaticum non licet, an saltem illud quam reverentissime pectori admotum gestas?

An curas, ut per tres dies bacchanaliorum instituatur oratio quadraginta horarum cum Venerabili solemniter exposito?

Ingens certe salutis fructus in populum ex hac devotione dimanat.

Poenitentia.

Nullibi facilius nec periculosius erratur, quam in tremendo Poenitentiae tribunali; nam ars est artium regimen animarum. (S. Gregor. M. reg. past. p. 1. c. 1.)

Verissimum est quod olim S. Pius V. effatus est: Dentur idonei confessarii, ecce omnium Christianorum plena reformatio. — Ab uno confessario saepe totius parochiae salus aut interitus pendet.

Omni ergo solicitudine inquire, qua ratione divinum illud judicium exerceas.

1) An libenter et frequenter audis Confessiones?

An sanctum confessarii munus magni facis, et multum ad id afficeris?

Anne potius velut molestum ac laboriosum perhorrescis? aut ex conscientia nimis anxia et meticulosa reformidas?

»Oportet, ut magno affectu Curatus quisque ad confessiones excipiendas feratur. Proinde crebro perpendendum, quod audire poenitentes sit actus valde heroicus, summopere placens Deo, cum immediate sic cooperemur Deo ad reducendas animas, pretioso Christi sanguine redemptas; quod sit insignis actus misericordiae spiritualis, dum docentur ignoran-

tes, corriguntur errantes, et spiritualiter captivi ac incarcerati solvuntur; quod sit actus summae charitatis, quae teste Jacobo Apostolo et animam proximi salvat, et propriorum cooperit multitudinem peccatorum.« (Ritual. Monaster.)

An ad audiendam confessionem vocatus promptum facilemque te praebes?

»Sacerdotes ad confessiones audiendas vocati abrumpant omnem moram, et prompti eant, quo vocati sunt, pleni desiderio juvandi animas.« (Synod. August. an. 1610.)

An etiam te ipsum offers non vocatus mane, hora populo commoda, et vespere pridie diei dominicae vel festi?

»Effugium, quo socordia quandoque excusatur, dicendo, neminem esse, qui horis vespertinis ad confitendum accedat, proinde necesse non esse, ut sacerdos in sacro tribunali assideat, tanquam inane rejicimus, quum experientia constet, fideles, ubi confessarios promptos ac paratos inveniunt, ad confitendum accedere.« (Conc. prov. Colon. an. 1860. pag. 113.)

Bonus pastor non vult, ut ab ovicula perdita quaeratur, sed eam ipse quaerit; nec horret cupidus piscator ultra sedere et exspectare, donec pisciculus hamo adnatet.

Utinam ubique vigeret consuetudo, ut nulla non hebdomada confessarius pro sacro tribunali assideret! Plurimi certe consuetudinarii sanarentur, si illis facilis daretur occasio saepius recurrendi ad saluberrimum confessionis medicamentum.

An vere indefessus es sacrae poenitentiae ad-

minister, ut merito cum Apostolo dicere queas: Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris. (2. Cor. 12. 15.)

Annon pessimam sequeris praxin, ut confitentes non audias, nisi certis solemnioribus diebus, quibus ob ingentem concursum omnia perfunctorie in animarum perniciem deproperantur?

Heu, quoties culpa confessarii salutiferum Christi Sacramentum fit diabolo rete ad captandas animas!

Annon ex numero illorum es, qui etiam succensent frequenter confitentibus, vel aegre ferunt, ut sui Cooperatores in S. Poenitentiae ministerio diligentes sint?

Vae vobis Scribae et Pharisaei hypocritae: quia clauditis regnum coelorum ante homines; vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis intrare. (Matth. 23, 13.)

»Nulla res,« inquit Catech. Rom. (P. 2. c. 5. p. 46.), »fidelibus adeo curae esse debet, quam ut frequenti peccatorum confessione animam studeant expiare.« Quomodo id agent, si non frequenter audiantur? — Notatu certe dignum, quod ibid. q. 32. idem Catechismus habet: »Omnibus fere piis persuasum est, quidquid hoc tempore sanctitatis, pietatis et religionis in ecclesia, summi Dei beneficio, conservatum est, id magna ex parte confessioni tribuendum esse; ut nulli mirandum sit, humani generis hostem, cum fidem catholicam funditus evertere cogitat, per ministros impietatis suae et satellites, hanc veluti christianae virtutis arcem totis viribus oppugnare conatum esse.« Vide

ergo, cum quibusnam sentias, si confessionis frequentiam potius oppugnare quam commendare audeas. S. Ignatius quidem in libello Exercitiorum annotat. 18. omnibus, piam ducere vitam cupientibus, suadet confessionem octavo quoque die instituendam.

2) An, ut cum fructu confessiones excipias, sedulo adhibes praeparationem remotam et proximam!

Praepārātio remota consistit in comparanda tibi, quanta potest, maxima scientia et prudentia, (Rit. Rom.) cum lauta suppellectili patientiae et charitatis. — »Omnes Nostros in vinea Domini adjutores adhortamur in Domino et obsecramus, ut nullus, quantumvis sibi sapere et expertus esse videatur, studium Theologiae moralis, canonicae et asceticae, et quidem secundum auctores ab ecclesia catholica adprobatos*) ulla die penitus intermittat; neque praxi suae, saepe admodum dubiae et falsae nimium fidat; sed scientiam Sanctorum ex sacra Scriptura, ex scriptis et exemplis Sanctorum hauriat, ne forte, dum caecus caeco ducatum praestet, ambo in foveam cadant.« (Constit. eccles. Ratisb. p. 1. c. 4.)**)

Quale tu studium impendis?

An casus reservatos et impedimenta matrimonii bene memoria tenes?

Annon accidit, ut absque necessaria jurisdicti-

---

*) Confessariis praesertim junioribus multum proderit: *Neoconfessarius* auctore Reuter S. J. sive. *Der Beichtvater,* von Reuter, Regensburg bei Manz; veteranis autem *Casus conscientiae* Bened. XIV.

**) Vide sententiam S. Alphonsi de Liguorio pag. 69 in nota citatam.

one absolveres in casibus Papae aut Episcopo reservatis?

An calles ea, quae pertinent tum ad restitutionem, ad sponsalia et matrimonium, tum ad leges et poenas ecclesiasticas?

An saltem si quis ejusmodi casus incidat, scis sapienter dubitare, nec imprudens transilis, quin vel animadvertas?

Scisne etiam, quomodo practice tractandi sint recidivi et consuetudinarii et qui in occasione proxima peccati versantur?

Vehementer erras, si putes, satis esse, quod olim addiscendae Theologiae morali operam dederis.

Praeparatio proxima continetur puritate conscientiae, pia precatione, et bona intentione.

Quaenam in his tua agendi ratio?

An audes, peccati mortalis tibi conscius, adeoque sacrilege hoc Sacramentum administrare?

An, ut monet Rituale Rom., priusquam ad confessionem audiendam accedas, si tempus suppetat, divinum auxilium piis precibus imploras?

An munus, angelicis etiam humeris formidandum, adis cum Dei timore purissimaque cordis intentione?

An solas attendis animas, Christi sanguine redemptas, nec discrimen facis inter divites et pauperes, inter oppidanos et agrestes, inter feminas et mares?

An ex prava animi affectione non aegre fers, si poenitentes apud alium confiteantur?

Confessariis omnibus sub poena arbitraria eaque

gravi prohibemus, ne quemquam ad sibi solis confitendum inducant, multoque minus voto ad id obligent; imo etiam propensis ad id vovendum vel promittendum dissuadeant et vetent.« (Synod. Colon. an. 1662.)

3) *Qua ratione confessiones excipis? — An sollerter partes agis Patris, Medici et Judicis?*

a) An, ut Pater, libenter ac benignissime magnos etiam peccatores recipis juxta Salvatoris praeceptum et exemplum?

Induite vos sicut electi Dei viscera misericordiae. (Coloss. 3.) — »Mementote a miseris poenitentibus Patrum nomine compellari vos,« inquit S. Franciscus Sales., »quia reipsa animum erga ipsos habere debetis vere paternum, recipiendo ipsos summa cum caritate, sufferendo patienter eorum rusticitatem, ignorantiam, imbecillitatem, tarditatem, aliasque imperfectiones. Tametsi enim filius prodigus, nudus plane, sordidus et foetidus ab hara porcorum redibat; benignus tamen pater eum amplectitur, amanter exosculatur et super collum ejus ruens lacrymatur, eo quod esset ipsius pater, et cor paternum teneriori affectu erga filios soleat commoveri.«

An paternum gerens affectum poenitentes patienter audis, et mansuete alloqueris?

An praefers vultum humilem et benignum? nunquam oculos in poenitentes figis? non verbis, signis, suspiriis etc. significas aliquid tibi in poenitente displicere?

An dicentem peccata non interpellas, aut verbum minus gratum ei suggeris, quo cor ejus constringitur, ut reliqua dicere non audeat?

An contra compateris et cor poenitentis dilatas et confirmas?

»In confessione habeat sacerdos vultum humilem et oculos in terram, nec indiscrete faciem respiciat confitentis, maxime mulieris. — Caveat sacerdos, ut, cum peccator aliquod peccatum enorme dixit, statim velit eum increpare; quia aliqui ex hoc erubescunt, et sic peccata sua in confessione relinquunt: non ergo arguendus est tunc, sed, audita confessione, magnitudo peccatorum est insinuanda.« (Synod. Herbipol. an. 1298.) — »Recensentes vero peccata sua, patienter et attente audiant, timidos confirment, vacillantes instruant, nec si enormia aut turpia peccata protulerint, signum ullum admirationis, abominationisve suspirando, spuendo, signando se signo crucis, corrugando frontem, caput agitando prae se ferant, sed, ac si nihil audirent prorsus hujusmodi, ad finem usque confessionis dissimulent.« (Synod. Warmiens. an. 1610.)

An omni ope juvas poenitentem, ut integre confiteatur sua peccata, remota stulta illa quorumdam verecundia, qua praepediti, suadente diabolo, peccata confiteri non audent?

Inter Canones a Reginone saeculo X. collectos sequens praescribitur modus: »Poenitentem alloqui affectuose debet sacerdos his verbis: »»Frater, »noli erubescere peccata tua confiteri. Nam et ego »peccator sum et fortassis pejora, quam tu feceris, »habeo facta.«« . . . »Videns autem eum sacerdos verecundantem, rursum prosequatur: »»Fortasse, cha»rissime, non omnia, quae gessisti, ad memoriam »modo veniunt. Ego te interrogabo. Tu cave, ne,

»diabolo suadente, aliquid celare praesumas.«« »Et tum eum interroget blande leniterque.«

Ubi cogeris imparatum remittere, an ea benignitate remedia praescribis, ut cordi poenitentis desiderium inhaereat redeundi ad patrem? (quoniam sacerdoti maxime verendum est, ne semel dimissi, amplius non redeant. (Catech. Rom. p. 2. c. 5. q. 51.)

Sive, ut Leo XII. scribit in Encycl. Jubil., *an blandissime allicis ad redeundum, verbis humanissimis utens? et an tibi persuasum est, ut ait ibidem Summus Pontifex, ex imparatis ad absolutionem, paratos saepe fieri posse, si confessarius sciat studiose, mansuete et patienter cum ipsis agere?*

Rigorismus uti et laxismus ordinarie ex eodem nascuntur fonte, scilicet ex charitatis defectu.

β) *An ut pius Medicus nihil negligis, ut poenitentem sanitati restituas?*

An, quantum oportet, inquiris in peccatorum speciem, numerum et circumstantias, explicatu necessarias?

An bene perpendis, suscepti muneris partes non implere, imo vero gravioris criminis reos esse eos omnes confessarios, qui, nulla tacti sollicitudine, poenitentes tantum audiunt, non monent, non interrogant; sed expleta criminum enumeratione, absolutionis formam illico proferunt? (Bened. XIV. in Encycl. Jubil.)

Cavesne tamen, ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineas, vel ne poenitens ab ipso confessario, omnes sordium angulos vestigante, instructior redeat ad nequitiam?

Necesse est quidem, ut etiam de peccatis luxuriae confessarius interroget, ne aut pudore aut ignorantia celentur: verum parce, caste, caute et »summa prudentia ea de re interroget mulieres aut adolescentes, ne eos, quod ignorant, edoceat, iisque utatur verbis pudorem minime laedentibus.« (S. Carol. Borrom.)

An quasi Samaritanus Evangelicus oleum et vinum pro ratione mali, vulneribus sauciati infundis, ita ut poenitens dicere possit: virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt, siquidem virga percutimur, et baculo sustentamur?

An ergo, pro diversa necessitate et indole, correptiones et consolationes adtemperas poenitentibus?

An peccandi occasiones ac radices prudenter et efficaciter removes?

An parentes pro opportunitate hortaris, ut religiose educent liberos?

An etiam animas bene dispositas suaviter ad christianam perfectionem dirigis, ut vitam habeant et abundantius habeant? (Joan. 10., 10.)

Annon erga omnes poenitentes eadem fere adhortatiuncula uteris? Vel an longiori exhortatione fatigas et obruis?

S. Franciscus Salesius solebat pauca sed maxime opportuna dicere.

An, ut peritus medicus, distinguis inter lepram et lepram, (Deut. 17.) *inter humana fragilitate et vera malitia peccantes, inter mere recidivos et inveteratos consuetudinarios?*

An ardenti zelo et efficacibus verbis singulos

ad dolorem et contritionem adducere conaris, et ad vitam emendandam ac melius instituendam?

An remedia tradis vitandi peccata et superandi tentationes, qualia sunt: fuga occasionum, frequentatio Sacramentorum, lectio libri spiritualis, meditatio passionis Dominicae, aut mortis, judicii etc. propositum matutinum, examen vespertinum, frequens oratio et invocatio nominis Jesu et Mariae etc.?

Annon recusas confessioni etiam generali aures praebere, nisi tamen cuipiam vere nocivam judicares?

An, ubi opportuna aut necessaria est, eam quoque praescribis?

An idcirco inquiris nonnumquam de confessionibus praeteritis, utrum validae fuerint?

»Poenitentes, de quibus justa potest esse suspicio, quod propter erubescentiam aliqua peccata tacuerint, interroget, utrum anteactae vitae scrupulum aliquem habeant, eos animando ad dicendum omnia. Per has interrogationes solent liberari plures animae a sacrilegiis.« (S. Alph. de Liguorio. Theol. moral. Tom. 3. de praxi Confess.)

Si poenitens scrupulis aut alio difficili morbo laborat, an aeque patiens es?

Etsi phreneticus sit, inquit S. Chrysost., eo majori opus est mansuetudine, ut videre est in medicis corporis, qui minime irascuntur, licet male habeantur ab ejusmodi aegroto.

An propter confitentium multitudinem non citius festinas, quam expedit?

Quid prodest, multos audire, si male audis? eo plures utique damnabis. Animadverte Prop. 59. ab

Innoc. XI. damnatam: »Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus Poenitentium, qualis verbi gratia potest contingere in die magnae alicujus festivitatis aut indulgentiae.«

An salutarem et convenientem satisfactionem imponis habita ratione status, conditionis, sexus et aetatis, et item dispositionis poenitentium? (Rit. Rom.)

»Salutares et convenientes (satisfactiones) non sunt, quibus vires poenitentis, spectata spiritus debilitate, non sunt pares: tunc enim illis essent venenum potius quam remedium. Juvabit quidem graviorem suadere, sed eam tantum imponere, quae prudenter judicetur a poenitente adimplenda.« (S. Alph. de Liguor. loc. cit.)

An poenitentias injungis medicinales?

γ) *An ut Judex meministi, te non hominis exercere judicium, sed Domini, et quodcunque judicaveris, in te redundare?* (2. Paralip. 19., 6.)

An ergo cum animi pace, mentis libertate et sine acceptione personarum illud Domini judicium exerces?

Noli quaerere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimescas faciem potentis. (Eccli. 7, 6.)

An severior, an laxior es? an ita agis, ut amor sit, sed non emolliens; ut rigor sit, sed non exasperans; ut zelus sit, sed non immoderate saeviens; ut pietas sit, sed non plus, quam expediat, parcens? (S. Gregor. M.)

»Cavenda est conscientia nimis larga et nimis stricta: nam prima generat praesumptionem, secunda desperationem.« (S. Bonavent. Com. Theol. de verit. l. 2. c. 32.) — »Meminerint (confessarii) se justitiae simul et misericordiae ministros a Deo constitutos esse . . . , nec excedant ad dextram vel sinistram sive indulgentia sive severitate; proinde non oscitanter, sed magna cum attentione, circumspectione et judicio Sacramentum hoc administrent.« (Synod. Paderborn. an. 1688.)

In re controversa annon sequeris unum aliquem auctorem quasi infallibilem?

Annon temerarie et quasi ex tripode resolvis quaestiones et casus difficillimos?

Ubi incertus sententiae es, num, quantum prudenter et sine minima fractione sigilli fieri potest, aliorum sententiam exquiris, vel auctores consulis?

An diligenter consideras, quando et quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio, ne absolvas eos, qui talis beneficii sunt incapaces?

»Quando agitur de occasione proxima, fortiter se gerat in differenda absolutione, quousque poenitens occasionem removeat, quando actu existit; et, si occasio est necessaria, saltem quousque e proxima fecerit remotam, adhibendo media sibi assignata.« (S. Alph. de Liguor. Praxis. Confess.)

An attendis, ut, qui peccata mere venialia sed semper eadem confitentur, verum dolorem ac propositum saltem de uno aliquo habeant, aut ex praeterita vita aliquid gravius, cujus eos vere poeniteat, repetant?

Oh, quot confessiones invalidae (quae

in se vera sunt sacrilegia) fiunt, eo quod confessarii hac in re sunt negligentes! (S. Alph. de Liguor. ibid.)

d) Quomodo agis cum pueris?

»Cum pueris adhibere debet confessarius omnem charitatem et modos suaviores, quantum fieri potest.« (S. Alph. de Liguor. loc. cit.) — »Prudentes et circumspecti sint pastores in excipiendis confessionibus puerorum, eosque non ita perfunctorie tractent aut dimittant, sed sedulo considerent, ut iisdem a teneris instillent cognitionem, reverentiam et necessitatem hujus Sacramenti.« (Resol. Dioec. Gandav.)

An blande interrogas et juvas, ne peccata reticeant?

Multoties prodest, etiamsi pueri negent se peccatum commisisse, nihilo minus (ac si fassi essent) interrogando pergere, v. g.: »Et nunc dic mihi, »quoties haec fecisti? quinquies? decies?« (S. Alph. de Liguor. ib.)

An damnabilem praxin tenes puerorum confessionem et absolutionem negligendi, donec ad primam Communionem debeant se praeparare?

An etiam tibi persuasum est, utilissimum semper, nec raro necessarium esse, ut parvuli pluries quoque per annum animi labes confessione eluant?

An attendis, ut pueris poenitentiam injungas levem et quantocius implendam, quia alioquin oblivioni dabunt?

An etiam curas, ut ad primam Communionem accessuri praeteritas confessiones repetant, cum non adeo raro accidat, ut invalidae fuerint?

e) Quomodo agis cum juvenibus, qui de ineundo vitae statu deliberant?

An in hujusmodi consilio dando caves ab omni pravo affectu, et prae omnibus intendis Dei laudem et salutem animarum?

An nemini obtrudis quod tu cupis, sed eum statum suades, ad quem Deum vocare prudenter existimas?

An summam hac in re cautionem et prudentiam adhibes?

Nam certum vitae genus constituere, ait S. Gregor. Naz. (Orat. 23.), est res tanti momenti, ut totius vitae vel recte vel male traducendae fundamentum in eo sit positum.*)

---

*) Monet S. Alphonsus de Liguorio, ut confessarii non nimis facile *statum sacerdotalem* suadeant vel permittant. Nam, „ut quis bonus evadat sacerdos in saeculo," verba sunt Sancti, „oportet, ut prius egerit vitam valde exemplarem, remotam a „ludis, ab otio, a pravis sociis, et deditam orationi et Sacra„mentorum frequentiae; alioquin se ponet in statum quasi „certae damnationis; praesertim si hoc faciat, ut obtemperet „parentum fini, qui est, res domesticas augere." — De iis vero, qui *ordinem religiosum* ingredi volunt, ait: „Ante omnia curet „confessarius bene ponderare, in qualem ordinem quis in„gredi cupiat; nam si Institutum illud relaxatum est, melius „erit (ordinarie loquendo), ut in saeculo remaneat." (Theol. moral. Tom. 3, Praxis Confess. c. 7. n. 92, 93.) — Ibidem c. 10. Sanctus monitum subjungit: „Caveant etiam et diligenter „caveant confessarii dissuadere aliquem adolescentem a voca„tione religiosa propter humanos respectus; quod excusari non „potest a peccato mortali, ut docet S. Thomas. („Quodlib." „3. art. 14.) Oh, quot confessarii imperiti sine ullo scrupulo „abstrahunt juvenes a vocatione ad statum magis perfectum, „nulla alia ratione ducti, quam ut placeant eorum propinquis, „asserendo filios teneri praestare obedientiam genitoribus!"

Signa vocationis ad *statum religiosum* ex S. Francisco Salesio et aliis vitae spiritualis Magistris sunt potissimum:

1) Sincerum desiderium ac vera voluntas tendendi ad perfectionem per consilia evangelica. *Si vis perfectus esse, vade vende quae habes, et da pauperibus, et veni, sequere me.* (Matth. 19.)

f) Quomodo agis cum sacerdotibus tibi confitentibus?

»In excipiendis sacerdotum confessionibus reverenter se gerat, sed etiam fortiter in faciendis debitis correctionibus et in deneganda absolutione, quoties oportet.« (S. Alph. de Liguor. (Prax. Conf. c. 10.)

Res maximi sane momenti est sacerdotum confessiones excipere. Terribilem Deo reddet rationem confessarius sacerdotis, si oscitanter hoc munus exercet. Cogitet saepe, sibi totam simul parochiam imponi, dum pastori confitenti aures praebet.

An absque humano respectu cum sancta libertate spiritus et sermonis agis cum eo, qui est tuus confrater et amicus vel etiam superior et confessarius?

Estne tibi ea animi celsitas, quae S. Augustino inerat, cum scriberet: Senti de Augustino quidquid libet, dummodo conscientia mea in oculis Dei me non accuset? (L. contra Manich.)

Annon damnabiles excusas abusus, licentias et legis ecclesiasticae transgressiones, eo quod talis sit multorum consuetudo; cum scias tamen, Christum veritatem se, non consuetudinem cognominasse? (Tertull. de veland. virgin. c. 1.)

---

2) Pax et serenitas animi, dilatatio cordis et major alacritas spiritualis, quoties serio cogitatur de statu illo amplectendo, etsi naturam subeat aliquis timor vel repugnantia.

3) Quando Deus videtur interius promittere gratias, quae necessariae sunt ad implenda ea, quae status ille requirit; ita ut status ille non credatur nimis difficilis, contra multo aptior procurandae propriae et aliorum saluti.

4) Quando dotes ingenii, indolis et corporis videntur congruere cum tali statu, de quo inprimis Superiorum Ordinis est judicare.

An tibi non sufficit qualiscunque accusatio; sed, ubi opus est, an etiam interrogas?

An inquiris in occasiones proximas peccati easque rescindis?

An dirigis ad perfectionem sacerdotalem et stimulas, praescribendo etiam poenitentiae loco v. g. meditationem quotidianam, lectionem piam, examen conscientiae etc.? — An immediate ante vel post confessionem non inanem confabulationem cum poenitente instituis?

g) Qualem geris curam, ne cui odiosum reddatur Poenitentiae Sacramentum?

Sigillum confessionis est secretum secretorum, fundatum in jure divino, naturali et humano, complectiturque quidquid in confessione dictum aut factum est, etiam impertinens, aut parvi momenti, per quod in cognitionem vel suspicionem alicujus peccati deveniri potest. — Poena frangentis sigillum confessionis est: 1) peccatum mortale, 2) depositio, 3) poenitentia perpetua in arcto monasterio, quin et capitis damnati sunt sacerdotes, qui ex confessione peccatum manifestarunt.« (Ritual. Monaco-Frising.)

An nunquam aliquid agis, ex quo poenitens aut alius rationabiliter suspicari possit, te notitia peccatorum, in confessione explicatorum, usum esse?

An nunquam temere aut inconsiderate de confessione, de conscientiae casibus, de loquendi poenitentium modo, de eorum stupiditate aut similibus loqueris, praesertim coram laïcis, jocandi gratia, ex quo, etiamsi non periclitaretur sigillum, scandalum, vel suspicio oriri solet?

Serio advertant confessarii, ne de confessionibus, peccatis et casibus in iis auditis, aut injunctis poenitentiis, multo minus de ipsismet poenitentibus, aut eorum qualitatibus (etiamsi non nominent personas) mutuo conversentur aliis praesentibus, nec in genere quidem loquantur: cedit hoc in grave scandalum, terrorem et offensionem audientium, in odium et vilipendium tanti Sacramenti, in diminutionem pietatis, dignumque est severissima castigatione.« (Ritual. Monaco-Frising.)

Cave, iterumque cave, ne in re tanti momenti sis laxae conscientiae: diligenter tua dicta et acta discute.

An nunquam nomen complicis exquiris, — aut quidpiam aliud, ad quod confessarius nullum jus habet?

An mentis distractione aut somno causam praebes, ut poenitens id, quod sufficienter et forsan nonnisi maxima cum repugnantia declaravit, iterum repetere debeat?

Annon altiori voce vel increpantis tono loqueris cum periculo frangendi sigilli, et poenitentes a sincera confessione deterrendi?

An inconsulto poenitentem non remittis ad suum ordinarium confessarium, cum periculo ut peccata reticeat?

Imo ut faciliorem reddas conscientiae manifestationem, an extraordinarios sive exteros quoque confessarios populo interdum procuras, v. g. occasione magnae solemnitatis aut concursus?

Pro libertate conscientiae, pro innumeris saepe sacrilegiis vitandis, hanc rem momenti maximi duxerunt viri sanctissimi. »Ut fidelibus apud alios sa-

cerdotes, si volunt, confitendi occasio praebeatur, parochi subinde per annum, praesertim vero tempore paschali alios presbyteros externos ad confessiones audiendas vocare tenentur. Dominico autem die proxime praecedente affuturum esse sacerdotem externum ad confessiones excipiendas populo annuntiandum est.» (Conc. prov. Colon. a. 1860. p. 114.)

h) Quomodo propriae saluti prospicis, dum curas alienam?

An ea humilitate, cordis compunctione et charitate confessiones excipis, ut aliena accusatio tibi prosit ad spiritualem profectum?

»Presbyteri, quando fidelium recipiunt confessiones, humiliare se debent, et cum tristitiae gemitu lacrymisque orare, non solum pro suis delictis, sed etiam pro fratris casu. Ait enim Apostolus: Quis infirmatur; et ego non infirmor?« (Canones Reginonis. saeculi X.)

An in audiendis confessionibus, feminarum praesertim, sollicite caves ab omni familiaritate aut sensuali affectione?

An ex omnibus verbis paterna quaedam et spiritualis gravitas elucet?

An earum confessiones sub praetextu directionis spiritualis non nimium protrahis?

An nunquam eas audis domi vel loco clauso aut obscuro?

Saepissime inculcant Synodi, Ritualia et Constitutiones dioecesanae, idque haud immerito, ut confessiones saltem feminarum extra casum infirmitatis nunquam audiantur nisi in ecclesia, in conspicuo

loco, et crate media inter confessarium et poenitentem, nec unquam in tenebris nisi admoto lumine.

An accedens ad confessionale, vel in eo sedens, caute custodis oculos?

An adversus tentationes te munis pia oratione et recordatione Novissimorum?

Extrema Unctio. — Cura infirmorum et exsequiarum.

a) An pro opportunitate parochianos tuos instruis de multiplici hujus Sacramenti efficacia, eosque hortaris, ut teipsum admoneant, cum aliquem in parochia aegrotare contigerit, praecipue si morbus gravior fuerit?

An curas, quantum potes, ut Extrema-Unctio non nimis diu differatur, sed adhibeatur, cum adhuc integra mens et ratio viget?

Annon quibuscunque infirmis eam confers, sed solum iis, qui, cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, et iis, qui prae senio deficiunt, et in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate? (Rit. Rom.)

An aegros ad fructuose hoc Sacramentum suscipiendum, quantum opus est, instruis ac disponis?

An caves, ne Sacramenti formam prius absolvas, quam ambo paria membra perunxeris?

An ea, qua par est, devotione et decentia illud administras?

b) An aegrotos, ultimis etiam Sacramentis rite munitos, frequenter visitas, ut eos contra insidias

inimici robores, in gratia Dei confirmes, in doloribus juves, in anxietatibus consoleris, eosque iteratis etiam vicibus à peccatis absolvas?

Vae, vae tibi! si aliquando audire debeas: »Discede a me, maledicte, in ignem aeternum, quia infirmus eram et non visitasti me.« (Matth. 25.)

An vocatus ad infirmum, non differs, non moras nectis, non indulges somno aut otio?

An ideo, quod morbus prius videatur minus notabilis, aegrum non negligis; sed nonnunquam inquiris, utrum morbus ingravescat, periculum immineat? Nam saepe fit, ut qui curam aegri gerunt, credant, se abunde fecisse, si s e m e l *parochum monuerint.*

An e parochia non discedis, dum infirmi fors opera tua indigent, dum de illorum aeternitate res agitur, dum diabolus quam maxime vigilat, ut eos perdat?

An semper curas, ut, periculo imminente, facile admoneri et adesse possis?

»O! si per culpam tuam una tantum anima gratia sanctificante, in ultimo periculo, privaretur; si per negligentiam tuam absolutione, sacro Viatico, ultima Unctione careret, et idcirco criminibus cooperta coram Deo sisteretur, et judicata damnaretur; quale crimen commisisses! qualis ultio te maneret! In saecula saeculorum malediceret tibi perdita anima.« (Ex Memoriali vitae sacerdot. c. 50.)

An frequenter et attente legis ea, quae in Rituali de v i s i t a t i o n e *et* c u r a i n f i r m o r u m *habentur, teque attente examinas, num in iis servandis diligens sis, maxime in sequentibus statutis?*

»Parochus cum primum noverit, quempiam ex fidelibus curae suae commissis aegrotare, non exspectabit, ut ad eum vocetur: sed ultro ad illum accedat, idque non semel tantum sed saepius, quatenus opus fuerit. — Ad hoc juvabit, praesertim in amplis parochiis, aegrotorum notam seu catalogum habere, ut cujusque statum et conditionem cognoscat, eorumque memoriam facilius retinere, et illis opportune subvenire possit. — Quodsi parochus legitime impeditus, infirmorum, ut quando plures sunt, visitationi interdum vacare non potest, id praestandum curabit per alios sacerdotes aut saltem per laicos homines pios et christiana charitate praeditos. — Aegrotos visitans, ea, qua sacerdotes Domini decet, honestate et gravitate se habeat, ut non aegris solum, sed sib et domesticis verbo et exemplo prosit ad salutem. — Eorum vero praecipuam curam geret, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi pastoris charitatem et operam requirunt ... — Accedat autem ad aegrotum ita paratus, ut in promptu habeat argumenta ad persuadendum apta, ac praesertim Sanctorum exempla, quae plurimum valent, quibus eum in Domino consoletur, excitet ac recreet... — Deinde qua par est prudentia et charitate hominem ad sacram confessionem inducat et confitentem audiat, etiamsi velit totius vitae peccata confiteri... — Quodsi aeger aliquis... adduci non potest, ut velit peccata sua confiteri, tunc non omnino desperanda res est, sed quamdiu ille vivit, repetendae sunt frequentes, variae et efficaces sacerdotum et aliorum piorum hominum exhortationes. Adhibendae sunt etiam tum privatae, tum publicae ad Deum preces, ad divinam gratiam

impetrandam pro salute miseri decumbentis .... — Proponet aegrotanti, prout ejus conditio feret, aliquas orationes, et pias mentis ad Deum excitationes ... opportune tamen et discrete, ne aegroto molestia, sed levamen afferatur... — Ingravescente morbo parochus infirmum frequentius visitabit et ad salutem juvare non desinet, monebitque instante periculo se confestim vocari, ut in tempore praesto sit morienti... — Si aegrotus indulgentiam legitima auctoritate concessam consequi possit, eam illi reducat ad mentem, proponatque quid ad eam consequendam agi debeat, praesertim ut contrito corde sanctissimum nomen Jesu semel vel saepius invocet.« (Rituale Rom.)

An omnem operam ac sollicitudinem impendis, ut valida sit moribundi confessio?

An diligenter et caute interrogando inquiris, num peccatum aliquod, a multis jam annis celatum animum angat et cruciet?

»O quanta vulnera saepius invenies! Quales iniquitates, quas, nisi prudenter extorseris, retinebunt aegroti usque ad mortem, et quae cum illis in pulvere dormient! — O quale servitium praestitisti, si abominabile hoc secretum fregisti! Qualem consolationem infirmo suppeditasti! Quale obstaculum ad salutem amovisti! beatus. eris, o fili! si id feceris.

An paterna cura prospicis, ut aegroti, etiam S. Viatico jam muniti, in praesidium contra tentationes, quae tempore mortis magis urgent, iterum ac tertio S. Communione reficiantur, praesertim si ipsimet exposcunt, et morbus est diuturnior?

»Episcopus insinuet parochis, posse et debere

sanctissimum Viaticum in eadem infirmitate iterum ac tertio administrari, praesertim si ipsimet aegrotantes iterum coelestem illum panem esuriunt.« (Bened. XIV. de Syn. dioeces. lib. 7. c. 12.)

An hortaris infirmum, etiamsi graviter non aegrotet, ut sacram Communionem sumat, maxime si festi alicujus celebritas id suadeat? (Rit. Rom.)

An illud quoque observas, ut praeter S. Viaticum, quod pluries etiam non jejunis dari potest, S. Eucharistiam infirmis ante omnem cibum et potum administres, non aliter ac ceteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinae ante aliquid sumere licet. (Rit. Rom.)

Lex haec ecclesiastica graviter obligat ex communi Theologorum sententia, nec habet confessarius facultatem dispensandi.

An, quantum in te situm est, in ultimo vitae momento, a quo pendet aeternitas, moribundis ut pastor et pater sedulo assistis?

Noli deserere oviculam; instat enim draco infernalis, habens iram magnam, sciens, quod modicum tempus habet. (Apocal. 12, 12.)

An specialem curam geris de pueris morti proximis, cum malitia saepe suppleat aetatem?

c) An sacras caeremonias ac ritus, quibus ex antiquissima traditione et summorum Pontificum institutis sancta Mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exsequiis uti solet, tanquam vera religionis mysteria, Christianaeque pietatis signa et fidelium mortuorum saluberrima suf-

fragia, summo studio servas atque usu retines? (Rit. Rom.)

An sepulturae vel exequiarum seu anniversarii mortuorum Officii causa nihil pacisceris, aut tanquam prętium exigis, sed iis eleemosynis contentus es, quae aut probata consuetudine dari solent, aut quas Ordinarius constituerit? (Rit. Rom.)

»Pauperes vero, quibus mortuis nihil aut ita parum superest, ut propriis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur, ac debita lumina suis impensis, si opus fuerit, adhibeant sacerdotes, ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia confraternitas, si fuerit, juxta loci consuetudinem.« (Ibid.)

An audes ecclesiasticam sepulturam dare, quibus per Canones non licet?

(Quinam ipso jure excludantur, vide in Rituali Rom. de exsequiis.)

Ubi vero in hujusmodi casu dubium occurrerit, an Ordinarium consulis, aut, si locus remotior et periculum in mora sit, an ad Decanum recurris?)*

---

*) Ut haeretico, schismatico aut publice excommunicato contra sacrorum Canonum Decreta sepultura ecclesiastica impertiatur, vel pro eo defuncto publica suffragia fiant, non juvat qualiscunque praesumptio, quod in *bona fide* aut cum poenitentiae signis ex vita decesserit, et ideo coram Deo probabiliter absolutus sit. Obstat enim inviolabilis Ecclesiae disciplina. Consulatur Cap. 28. *de sententia excommunic.*, quo expresse vetatur, ne *pro tali a fidelibus* (publice) *oretur*. Nec prodest, quod apud Deum forte culpa solutus sit. Nam *judicium Dei,* ait ibidem Innocentius III., *veritati, quae non fallit nec fallitur, semper innititur: judicium autem ecclesiae* (de personis, non de dogmate aut facto dogmatico) *nonnunquam opinionem sequitur, quam et fallere saepe contingit et falli: propter quod contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud ecclesiam sit solutus: et qui liber est apud Deum, eccle-*

Matrimonium.

An ea, quae a potestate ecclesiastica et civili circa sponsalia et matrimonia legitime ordinata sunt, memoria tenes et accurate observas?

An in re tam gravi litem, si qua orîtur, non temere decidis, sed a competenti judice sive Ordinariatu resolutionem exspectas?

An parochianos prudenter et opportune instruis de sanctitate hujus Sacramenti et de conditionibus illud rite suscipiendi?

»Adolescentes et puellae a parochis graviter et saepe moneantur, suos parentes honorare, ut illis insciis aut invitis Matrimonium inire non praesumant; sed et parentes monendi, ut ne liberos ad certa matrimonia vi quadam vel severitate vel minis adigant.« (Synod. August. an. 1610.)

An matrimonio jungendos suavi et convenienti modo interrogas circa doctrinam christianam, impedimenta etc.; eosque, quantum opus est, pie ac prudenter edoces, quomodo caste et sancte conjugium inire, in eoque christiane degere, se suosque sanctificare debeant?

An nunquam matrimonium eos contrahere sinis, qui fidei rudimenta ignorant?

An sponsos studiose hortaris, ut ante matrimonium confessione generali praeteritae vitae noxas eluant?

Multum id cordi habeat parochus, nihilque ne-

---

siastica sit sententia innodatus. . . . Unde quantacunque poenitentiae signa praecesserint, si tamen quis morte praeventus absolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamvis absolutus apud Deum fuisse credatur, nondum tamen habendus est apud ecclesiam absolutus.

gligat, ut hanc piam consuetudinem introducat: alioquin facile accidet, ut conjuges, peccatis juventutis, quae numquam rite confessi sunt, onusti, infeliciter vivant ac infelicius moriantur.

An etiam curas, ut confessionem non differant in ultimam diem vel horam, qua dispensatio ab occulto fors impedimento nequit amplius ante copulationem obtineri, nec sine offensione et scandalo matrimonium prohiberi potest?

Monesne sponsos, ut ante conjugium in eadem domo non cohabitent, nec etiam simul maneant, nisi aliquibus propinquis vel aliis praesentibus? (Rit. Rom.)

An omni, qua potes ope, laboras, ut ab inito conjugio quamprimum assuescant modo sive ordini alicui pro frequentatione Sacramentorum, pro quotidiana precatione in communi, si fieri potest, pro bene servandis dominicis diebus et festis, pro frequentandis officiis divinis, pro cura domesticorum etc.?

Haec optima sane via est benedictiones etiam temporales promerendi: innumerae contra et omnis generis miseriae praedici possunt, nisi vigeat in familia Dei timor religionisque honos.

An curas, quantum res exigit, ne parentes prolem diversi sexus in eodem lecto cubare patiantur?

In synodo Fulginatensi an. 1722. recensetur inter casus Episcopo reservatos eorum delictum, qui curam gerentes filiorum aut nepotum diversi sexus permittunt, eos simul, mares nimirum et feminas septennio majores, in eodem lecto cubare. Nec vero paupertatis angustaeve habitationis

excusationi locus facile relinquatur, ait S. Carolus Borrom. (Conc. Mediol. 4.) occasione similis prohibitionis, quominus istiusmodi impuritatum occasio omnis praecidatur; cum humi potius atque adeo sub dio jacere satius esset. (Apud Bened. XIV. de Synodo dioec. L. 11. c. 4.)

An proclamationes facis tribus continuis diebus festivis inter Missarum solemnia (Trid. Sess. 24. c. 1. de ref.), *nec ullam unquam propria auctoritate omittis?*

An nuptias benedicis, ut in Rituali vel Missali praescribitur in ecclesia, sub vel post Missam?

An tempore, ab ecclesia prohibito, abstines a nuptiarum benedictione?

An in libro seu registro omnia, quae notari jubentur, accurate et absque mora inscribis?

An nulli parcis curae et labori, ut parochianos tuos avertas a mixtis connubiis, ex quibus tot ac tanta mala in ecclesiae et animarum perniciem dimanant?

An ideo, ut hortatur Gregor. P.P. XVI. (litteris apost. ad Archiep. et Episc. Bavariae) *assumis gladium spiritus, quod est Verbum Dei totisque animorum viribus gliscentem errorem (impium indifferentismum) eradicare contendis?*

Catholicae enim fidei atque unitatis, ad consequendam salutem tenendae, necessitas si fuerit »impressa in cunctis fidelium animis alteque defixa,« ait ibidem summus Pontifex, »haud facile deinceps irrita erunt monita atque

adhortationes, quibus ipsos avertere conabimini a nuptiarum foedere cum haereticis conjungendo.«

Graves sunt hac de re Synodorum ad parochos adhortationes et mandata. Sufficiat hoc Decretum synodi Warmiensis sive Ermelandiae an. 1610: »Parochis nostris ea, qua par est, severitate praecipimus, ut nullum finem ab hoc proposito (ineundi connubia mixta) amovendi populum pro concionibus faciant, ostendantque, quam graviter peccent, quamque crudeliter parentes cum filiis et filiabus suis agant, dum, quos ex propriis visceribus genuerunt, post tot annorum susceptos pro ipsis in educando labores, tandem in aeternae damnationis barathrum miserandum in modum praecipitent, non attendentes, nihil prodesse homini, si totum mundum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur.«

Si mixta illa connubia omnino impedire non potes, an saltem summo curas studio iis praemitti »opportunas cautiones, non modo ut conjux catholicus ab acatholico perverti non possit, quin potius ille teneri se sciat ad hunc pro viribus ab errore retrahendum, sed etiam ut proles utriusque sexus ex eo conjugio procreanda, in catholicae religionis sanctitate omnino educetur? Cum enim non ecclesiastica solum, sed naturalis ac divina prorsus lex impediat, quominus vir mulierve in nuptiis contrahendis se aut futuram sobolem periculo perversionis temere committat: exinde sane exploratum est, omnes eas cautiones idcirco praescribi et adhiberi, ne simul cum canonicis sanctionibus naturalis quoque ac divina lex impio ausu violetur.« Ita Instructio

Romae data ad Archiep. et Episc. Bavariae an. 1832. — Ex quibus verbis patet, memoratas ibidem cautiones adhibendas esse, ne naturalis ac divina lex impio ausu violetur. Videant ergo, qui, iis vel earum aliqua praetermissis, nuptias comprobare vel benedicere audeant, quá ratione sese apud Deum, suae legis severum assertorem ac vindicem, excusent. Nulla certe civilis aut ecclesiastica potestas, nulla boni pollicitatio nec ullius intentatio mali quempiam a naturali et divina lege dispensare potest.

3. Cetera munia parochi et decani.

»Tot tantaeque sunt pastorum obligationes, ait vir eximiae pietatis, Magister Avila, ut qui vel tertiam earum partem reipsa impleret, sanctus ab omnibus aestimaretur, cum tamen eo solo contentus gehennam non sit evasurus.« — Ne ergo tibi satis sit, quod passim zelosus habearis parochus; sed quae tibi implenda sunt universa probe considera, ne quid per desidiam aut inadvertentiam negligas.

An observas residentiae leges ac statuta? (Vide Conc. Trident. Sess. 23. c. 1. et Sess. 6. c. 1. de reform. et Constitutiones tuae dioeceseos).

An absentias non leviter multiplicas?

Annon diutius a parochia abes sine gravi causa vel legitima licentia?

Cum autem justa de causa abes, an alius pastor idoneus vices tuas suppletas?

Vide, ne in te cadat saeva illa exprobratio: O pastor et idolum, derelinquens gregem! (Zachar. 11, 17.)

An etiam aliquoties aut semel saltem quovis anno oviculas tuas ipse visitas?

Commendant id passim synodales aut dioecesanae Constitutiones; neque levior tibi res haec videatur. Paterna enim visitatione devincies tibi parochianorum animos, solaberis moestos, firmabis vacillantes, pacem inter dissidentes compones, patresfamilias monebis de prole bene educanda ac sedulo ad scholam et catechesin mittenda, denique bona et mala de tuo grege comperies. Sin autem visitationem negligis, eris peregrinus inter tuos. Illud ergo apud te constitue: Ecce ego ipse requiram oves meas, et visitabo eas. (Ezech. 34, 11.)

An singulis annis solerter inquiris, utrum omnes parochiani praecepto Communionis paschalis satisfecerint?

An curas etiam tuo gregi extraordinaria salutis subsidia e. g. per Missiones vel Exercitia spiritualia pro viribus procurare?

»Quando in aliqua urbe,« verba sunt S. Alphonsi de Liguorio, (Prax. Confess. c. 10. §. 2.) »cernuntur notabilia inconvenientia, quibus parochus nequit afferre remedium, ipse tenetur omnem curam adhibere ad Missionem obtinendam . . . . Parochus vero ille, qui rejicit Missiones, magnam ingerit suspicionem suae probitatis.«

»Diuturna experientia edocti perspeximus, ad improbos mores corrigendos, qui vel serpere incipiunt, vel nimis jam invalescunt, vel tandem diuturnitate confirmati Dioeceses latius occuparunt, nihil magis conferre, quam alienam opem ac vires implorare,

videlicet sacras Missiones ubique indicere.« (Bened. XIV. Constit. Gravissimum d. d. 8. Sept. 1745.)

»Vanum foret praejudicium inaneque effugium opinantium Missionibus extraordinariis parochi proprii auctoritatem labefactari et in contemptum verti. Experientia enim constat, parochi jurisdictionem iisdem potius fulciri, auctoritatem crescere, operam pastoralem levari et vinculum pastorem inter et gregem arctius constringi in utriusque commodum et salutem.« (Conc. prov. Colon. an. 1860. parte II. tit. 2. cap. 27.

Si per Missiones aliud non efficeretur, quam ut innumerae confessiones sacrilegae emendarentur, nunquam satis commendari possent. Felix ille pastor, in cujus potestate situm est, illud tam grande bonum suo gregi procurare! Securius certe ex hac vita migrabit, si eo in salutem ovium usus sit.

Quomodo curas libros sive codices, quos accurate conscribendos habes: v. gr. librum baptizatorum — confirmatorum — conjugatorum — defunctorum — status animarum? (Consule de his Rituale Rom. aut dioeces.)

Estne tibi etiam, diligenter exaratus, liber fundationum et anniversariorum — liber confraternitatum — liber decretorum, quo omnia decreta sive Episcopi sive Gubernii, quae parocho servanda sunt, inscribuntur, — liber piarum consuetudinum tuae parochiae, ne tuus successor a solo aedituo edoceri debeat?

Cum dicti libri sint plerique documenta publica maximi momenti, summa cura asserventur, et successoribus integri et inviolati relinquantur.

An bonorum ecclesiae tibi commissae, sedulam

curam geris, ne minori studio ac diligentia procures, quae Dei, quam quae tua sunt?

Quomodo ea administras?

An curas omnes tuae ecclesiae possessiones, omnia jura et privilegia serta tecta servare?

An scripturas eo spectantes in archivo diligentissime asservas?

An attendis, ne reditus male dilapidentur, ne ruinosae fiant aedes, ne corrumpantur sacra paramenta, ne quid ad ecclesiam pertinens, fraudulenter surripiatur aut per incuriam depereat?

Multum erras, si putes, ad te nullatenus spectare, quae ab aedituo vel provisoribus curanda sint.

Habesne inventarium supellectilis sacrae, in quo diligenter notas, quae ad ecclesiae ornamentum donantur vel coëmuntur?

An omnes registri, rationes et tabellae sunt bene ordinatae?

Nihil magis ecclesiasticam disciplinam enervat, quam si delicta maneant impunita, nec quidpiam reformidandum habeant. »Impunitas incuriae soboles, insolentiae mater, radix impudentiae, transgressionum nutrix. . . . Impunitas ausum parit, ausus excessum.« (S. Bernard. de consid. l. 3. c. 5. et l. 4. c. 6.) Puniri vero nequeunt, quae latent, quae nemo notat, nemo observat. Necesse est igitur, ut Decani rurales, qui maximae cleri parti invigilare debent, omnes officii sui partes fideliter expleant, secus torpescet vigor disciplinae et languescet regimen animarum.

»Decanorum est, in regionibus curae suae com-

missis cleri et populi moribus formandis et reformandis studiose invigilare, seduloque intendere, ut non tantum abusus et excessus, si qui in vita fidelium exorti fuerint, tempestive detegantur ac salutari remedio sanentur, sed praecipue quoque ut omnes, qui in sortem Domini assumpti et sacerdotalis gloriae participes facti sunt, vitam agant nomini et dignitati consonam, ac praesertim ut parochi in officio divino persolvendo, in Sacramentis administrandis et muniendis aegrotis, in verbo divino praedicando et scholis visitandis ceterisque rebus pastoralibus munere suo rite fungantur. Ad quod quidem opportune exsequendum summopere conducet, ut ipsi imprimis decani doctrina, vitae morumque integritate, zelo et pietate ceteris praecellere, maximeque parochis, quibus auctoritate et honore praesunt, obedientia praeire studeant, atque universe strenuos, sollicitosque ecclesiasticae disciplinae ita sese praebeant excubitores, ut vere dicantur et sint oculi Episcopi ejusque vicarii. . . . Quos vero in officio suo negligentes et inertes vel dignitatis sacerdotalis oblitos bis vel ter admonitos nihilominus exhortationibus suis recalcitrantes invenerint, aeque atque eos, qui graviter in disciplina deliquerint, Episcopo deferant. (Conc. provinc. Colon. a. 1860. p. 2. c. 7.)

Idcirco si grave illud onus ab Episcopo tibi commissum est; rationem serio a te postula, et tecum perpende, num assidua sollicitudine in eo sustinendo desudes.

An cunctis praeluces vitae integritate, zelo animarum, charitate, modestia, observantia totius ecclesiasticae disciplinae?

Quomodo enim in aliis reprehendes, quae ipse facere non vereris? »Decani rurales, quia sunt quodammodo pastores pastorum, et alios exemplo, consilio, verbo et opere juvare tenentur, non nisi viri prudentes, docti, vitae probatae multaeque experientiae esse debent.« (Synod. Constantiens. anno 1609.)

An pro demandato tibi munere, clero tuae regionis solerter invigilas, quae emendanda sunt investigas, paterne arguis, corrigis, et, si res postulat, quantocius ad Reverendissimum Episcopum refers, ut malo tempestive remedium afferri possit? —

Cura ampla et extensa per sacros canones Decanis tribui solet. »Sollicite ac prudenter de pastorum, sacerdotum, custodum, ludimagistrorum, aedituorum seu provisorum ac ministrorum ecclesiae vita ac conversatione inquirant; num scilicet illi in functionibus suis, celebratione Missarum, verbi divini praedicatione, Sacramentorum administratione, catechismi doctrina, Horarum persolutione, decentia morum, victus ac vestitus ratione, studii assiduitate, et alii similiter pro ratione functionis suae officio suo satisfaciant, ac quid ubique locorum desit aut desideretur, accurate considerent, ut ea ad Episcopum referre possint.« (Ita Synod. Osnabrug. anno 1630.) — Ante omnia consule constitutiones tuae Dioeceseos, ut, quae muneris tui sint, ediscas.

An caves in obeundo tuo munere a duplici scopulo, ab ira et molliori affectu?

»Is judicii censuram enervat, illa praecipitat. Turbatus prae ira oculus clementer nil intuetur; suffusus fluxa quadam et muliebri mollitie animus rectum non videt.

Non eris innocens, si aut punias eum, cui forte parcendum esset, aut parcas ei, qui fuerat puniendus.« (S. Bernard. de consid. l. 2. c. 11.)

Vae illis, qui contenti honore, laborem detrectant! »Si enim ii, qui alterius episcopi oculi nomine veniunt, lusci fuerint, et coecorum more cleri suae curae commissi indulserint excessibus, probe meminerint tales officii sui neglectores, in die ultionis ab ipsis reddendam esse rationem supremo Judici de omni jactura, quam ex eorum conniventia vel negligentia passus fuerit ager Domini.« (Constit. dioec. Ratisb.)

Quaedam pro exercitiis spiritualibus.

1. Ordo diurnus.

Prima die. Matutino et Laudibus pro crastina die *privatim* recitatis, vespere hora 4 ½ omnes ad signum campanae convenient in ecclesiam, ubi, exposito SS. Sacramento, recitabitur Hymnus *Veni Creator*, (pag. 183.) dabiturque Benedictio. Tum incipiet *consideratio* de recte peragendis exercitiis. Hora coenae et reliqua erunt ut ceteris diebus. (Vide pag. 172.)

Reliquis diebus.

Hora 5 Surgitur. *Preces matutinae privatim.*

» †5½ *Meditatio* (ad normam infra pag. 174. positam).

» 6½ *Examen meditationis et annotatio fructus*, in cubiculo (cfr. pag. 180).

» 6¾ *Tempus liberum.*

Bene intelligant exercitantes, tempus liberum (i. e. cui nullum exercitium in ordine diurno assignatum est) rebus spiritualibus esse impendendum. Fit v. g. praeparatio ad Confessionem tempore exercitiorum instituendam. Commendatur, ut hoc tempore quivis mente repetat, quae prius in meditatione consideravit, quo altius infigantur, aut etiam scripto notet, quae in meditatione maxime animum ad meliora stimularunt, aut quae statuit in posterum observare. Serio cogitetur de vita et functionibus sacris bene ordinandis; inquirantur media, quibus hoc vel illud vitium exstirpari, haec vel illa virtus acquiri possit. — Commendatur oratio et frequens SS. Sacramenti visitatio. — Pia lectio, si instituatur, cum ea ma-

†) Signum hoc indicat, exercitium peragendum esse in ecclesia (vel sacello).

teria conveniat, quae eadem hora aut die consideranda venit. — Verbo, semper aliquid pie agatur, ut *particula boni doni non te praetereat*; omnia tamen suaviter et absque capitis contentione fiant.

Hora †7 *SS. Missae sacrificium.*
» $7^{1}/_{2}$ *Jentaculum*; dein *tempus liberum.*
» †$8^{1}/_{4}$ *Horae minores.*
» $8^{3}/_{4}$ *Tempus liberum.*
» †9 *Meditatio.*
» 10 *Examen meditationis* et *annotatio fructus.*
» †$10^{1}/_{4}$ *Visitatio Sanctissimi.*
» $10^{1}/_{2}$ *Consideratio status animae* (ex hoc libello) vel *Lectio communis.*
» $11^{3}/_{4}$ *Examen conscientiae generale et particulare,* quod tempore exercitiorum fit ad tollendos defectus et negligentias circa exercitia et additiones (pag. 183).
» 12 *Prandium,* post quod *brevis visitatio SS.* dein *pia animi relaxatio.* — Convenit, ut hoc tempus transigatur totum in silentio et suavi communicatione cum Deo.
» 1 *Lectio ex Imitatione Christi* (privatim).
» $1^{1}/_{2}$ *Tempus liberum.*
» †$1^{3}/_{4}$ *Vesperae* et *Completorium:* dein *tempus liberum.*
» †3 *Conferentia*; dein *tempus liberum.*
» †$4^{1}/_{4}$ *Matutinum* et *Laudes*; dein *tempus liberum.*
» †$5^{1}/_{2}$ *Meditatio.*
» $6^{1}/_{2}$ *Examen meditationis.*
» $6^{3}/_{4}$ *Coena*; dein *relaxatio animi.*
» †$7^{1}/_{2}$ Cantus *Miserere* (pag. 185) et *Benedictio.*
» †$8^{1}/_{2}$ *Puncta meditationis crastinae. Preces vespertinae. Examen conscientiae.*
» 9 *Decubitus.*

Ultima die, completa meditatione cum reflexione, erit SS. Missae Sacrificium, sub quo exercitantes accedent ad S. Communionem. Deinde fiet ultima *Consideratio*, postea recitabitur *Te Deum* et preces ad lucrandam indulgentiam.

†) Signum hoc indicat, exercitium peragendum esse in ecclesia (ve sacello).

plenariam; demum exercitia concludentur Benedictione cum SS. Sacramento.

Notanda. 1⁰ Quivis Exercitia obiturus secum feret *Breviarium* et libellum *de Imitatione Christi.* 2⁰ Silentium religiose tota die servandum est. 3⁰ Curent omnes, ut tempore possint adesse in exercitiis communibus. 4⁰ Non licet scribere sub praeparatione meditationis, neque sub meditatione et conferentia. 5⁰ Non licet deambulare in museo, ne alii turbentur. 6⁰ Officium divinum alternis choris recitatur in ecclesia, die vero, quo instituuntur confessiones, recitatur a singulis *privatim.* 7⁰ Confessio institui potest quacumque hora, excepto tempore Missae, praeparationis ad meditationem, meditationis et conferentiae. Confessarii certi designantur peculiaribus facultatibus muniti. 8⁰ Praeter Missam communitatis nulla celebratur alia ab exercitantibus. Ultima die fit Communio generalis. 9⁰ Si qua exemptio necessaria sit, facultas petitur a praeside exercitiorum, cujus est, sollicite curare, ut omnia ab omnibus ordinate fiant.

Eidem praesidi incumbit aptos constituere officiales, et curare, ut singuli suas partes quam possint accuratissime expleant. Hi sunt:

1⁰ *Cantores*, pro laudibus vespertinis, *Miserere*, *Adoro Te*, etc. 2⁰ *Lectores,* ad mensam, pro lectione spirituali, etc. 3⁰ Qui in Officio cantet vel psalmodiet *Deus in adjutorium, Capitula* et *Orationes.* 4⁰ Qui singulas *Lectiones* Matutini legant. 5⁰ *Qui Martyrologium* legat in Officio, qui *Rosarium* recitet, qui *Litanias vespertinas*, etc. 6⁰ *Qui* statis temporibus, idque fidelissime, ad varia diei exercitia, juxta praescriptum ordinem, *signum det* campana. 7⁰ *Qui* agat *aedituum,* qui pulset *organa* etc.

Monita pro lectoribus. 1⁰ Vitent defectus pronuntiationis, qui auditores distrahere debeant. 2⁰ Alta satis voce ac intelligibili legant. 3⁰ Neque lente nimium, neque nimium cito.

Monita pro cantoribus. 1⁰ Vocem plenam, quantum fieri potest, canoramque habeant, et cantum sufficienter noverint. 2⁰ Lente, pie et cum dignitate cantare et psalmodiare conentur. 3⁰ Praeter cantum solemnem, in exercitiis fieri

solitum, ipsis incumbit psalmodiare in Officio divino, ut sequitur: 1° In Matutino, Laudibus et Vesperis praecinere, seu intonare uniuscujusque Psalmi primum versiculum, usque ad asteriscum sive pausam; item Antiphonam primi Psalmi cujusque Nocturni. 2° In aliis horis eodem modo intonare primum Psalmum et Antiphonam. 3° Praecinere sive praelegere Responsoria et Versiculos.

Monita pro omnibus. Attendant 1° ut accurate in dicendo Officio servent pausam ad asteriscum. 2° Ut una pars chori non incipiat Psalmorum versiculos, antequam altera pars chori absolverit. 3° Ut non cursim, sed cum pietate et gravitate psalmodient.

II. Meditandi methodus.

Teste Climaco meditatio mater est et regina, cibus et fons virtutis, ministra gratiae et profectus omnis auctrix. »Cum videro, inquit S. Chrysostomus (in homil. I. de precatione) quempiam non amantem orandi studium, nec hujus rei fervida vehementique cura teneri, continuo mihi palam est, eum nihil egregiae dotis possidere... Et quisquis non orat Deum, nec divino colloquio cupit assidue frui, is mortuus est et vita carens, expersque sanae mentis; nam hoc ipsum est evidentissimum argumentum amentiae, non intelligere magnitudinem hujus honoris, nec amare deprecandi studium.« Illius rationem subjicit S. Augustinus, dicens: »recte novit vivere, qui recte novit orare.« Nec adeo mirum, esse tantum in meditatione momentum; hac enim destitutus religiosus (idem dicendum de sacerdote), teste S. Thoma, est veluti miles sine armis, cum et lumina ei desint et pii motus ad conservandum spiritum maxime necessarii. — Quum vero ars meditandi pertineat ad scientiam Sanctorum, quae non tam praeceptis ac doctrinis hominum, quam unctione Spiritus sancti ac bonae voluntatis desiderio constat, quicunque vere cupit magno cum fructu meditari, hanc gratiam ardenter et assidue petat dicendo: »Domine, doce me orare, doce meditari.« Ex nostra parte ad hanc gratiam accedat oportet conatus serius, quo ea omnia praestamus et observamus, quae ante

meditationem, in ipsa meditatione et post ipsam sunt praestanda. Quae ante meditationem servanda sunt, continentur sub nomine praeparationis.

Praeparatio duplex est, remota et proxima.

Remota praeparatio consistit in vero et sincero desiderio proficiendi in vita spirituali; nihilque aliud est, quam animi talis comparatio, quae ad recte meditandum disponit, removendo scilicet obstacula et adhibendo adjumenta.

Proxima praeparatio ex doctrina S. Ignatii haec fere complectitur: 1° ut pridie materiam meditationis matutinae attente legamus vel audiamus, observando, quinam fructus pro praesenti animae nostrae statu ex ista meditatione sit decerpendus; 2° ut jam in lecto decumbentes ante somnum breviter eandem materiam recolamus; 3° ut mane expergefacti statim, exclusis omnibus aliis cogitationibus[1]), primam cogitationem de futura meditatione suscipiamus[2]); 4° ut inter induendum, lavandum et eundum ad locum meditationis de eadem cogitemus et sensa futurae meditationi conformia foveamus: 5° ut in visitatione sanctissimi Sacramenti, si haec commode potest institui, ipsam meditationem Domino praesenti commendemus, et B. M. Virginis aliorumque Sanctorum opem imploremus; 6° ut ad ipsam meditationem quieto ac sedato animo accedamus, et immediate antequam eandem incipiamus, per tantillum tempus, quo percurri Oratio Dominica posset, animo sursum elevato, consideremus Deum et Dominum nostrum ut praesentem, et quidnam acturi simus, intime perspicientem, eique humili cum gestu reverentiam exhibeamus.

---

1) Quidquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est, ut orantibus nobis per ingestionem recordationis occurrat; quamobrem quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus praeparare debemus. *(Cassianus in Collat. 9, 3.)*

2) Qui meditationem non summo mane, sed alio diei tempore instituit, observet hoc S. Ignatii monitum: »Statim ut recordabor, adesse horam exercitii (meditationis), antequam vadam, ob oculos mihi ponam, quo vadam et coram quo, et resumens paululum exercitium, quod facturus sum, illud auspicabor;« et illud Directorii III. 6: »Semper aliquanto ante meditationem debet omnia relinquere, et omnino suam cogitationem convertere ad puncta illius exercitii, quod jam instat.«

Ingressus. Deinde viva fide, ac si apertum supra nos videremus coelum, in eoque Deum, qui oculos in nos habeat defixos, ut videat quomodo simus oraturi, intimo cordis affectu, provoluti in genua, nisi aliqua corporis infirmitas impediat, quanta possumus maxima devotione, recitamus consuetam Orationem praeparatoriam, quae praeter actum adorationis etiam dolorem ac deprecationem de peccatis, oblationem nostri nostraeque actionis et petitionem divini auxilii ad bene meditandum continet.

Oratio praeparatoria: Immensa majestas, mi Deus et Domine! ecce ante oculos tuos me indignum peccatorem constituo, teque hic praesentem omni, qua possum, reverentia adoro et supplex oro, ne me despicias ob multitudinem iniquitatum mearum, sed ut inveniam gratiam ac misericordiam in oculis tuis, ut veritates divinas et leges ac virtutes tuas digne meditari valeam, et audiam, quid loquaris in me, Deus, affectuque ardentissimo omnia, quae voluntatis ac beneplaciti tui sunt, cognoscam atque complectar, deinceps vero opere ipso compleam, quaecunque ad meam salutem et perfectionem et nominis tui honorem et gloriam spectare cognovero. Deus in adjutorium meum intende, ut per totum hujus meditationis tempus omnes vires et operationes meae sincere ad tuam gloriam tuumque cultum tendant. Amen.

Porro ad imaginationem aliquantulum juvandam et ad distractiones facilius amovendas fit praeludium primum, i. e. aliqua compositio loci, quae consistit in eo, ut nobis rem ipsam, de qua meditaturi sumus, quasi ob oculos ponamus, non quidem ut depictam in tabula, neque etiam ut jam ante saecula gestam, sed ita, ac si ipsi rem coram nobis agi videremus in praesenti.[1]) Si nihil facile occurrit, non est nimis immorandum, neque ita laborandum, ut caput obtundamus, ideoque ipsam meditationem impediamus, sed tunc hoc primum

---

[1]) Tu, si fructum ex his sumere cupis, ita te praesentem exhibeas his, quae per Dominum Jesum Christum dicta et facta narrantur, ac si tuis auribus audires et oculis ea videres, toto mentis affectu diligenter, delectabiliter et morose, omnibus aliis curis et sollicitudinibus tunc omissis; *(S Bonaventura in prooemio de Vita Christi)*; et quidem ac si gererentur propter te solum. *(Directorium ad lib. Exercit.)*

praeludium consistet in sola recordatione materiae, de qua meditandum est. Ceterum jam in praeparatione punctorum pro hoc primo praeludio imago est quaerenda. Sequitur praeludium secundum, i. e. postulamus gratiam non jam ad bene faciendam meditationem, quia hoc jam factum est in Oratione praeparatoria, sed ad obtinendum illum fructum, quem jam in praeparatione punctorum ex illa meditatione decerpendum nobis proposuimus. Totus hic ingressus non plus temporis occupare debet, quam quatuor, aut ad summum quinque minuta.

Medium seu progressus complectitur ipsum velut corpus meditationis, nempe ipsa puncta, quorum communiter bina vel terna, aut etiam plura parata habere oportet, in quibus perpendendis et ruminandis et in quaerendo ex illis dictum fructum spiritualem proprie consistit ipsa meditatio. In singulis punctis modo provoluti in genua, modo sedentes, aut stantes, aut eo nos componentes situ, quo speramus, fore, ut facilius id consequamur, quod optamus, oculis vel clausis, vel in imaginem Crucifixi, B. M. V. aut alicujus Sancti defixis, neque huc et illuc motis, tres animae facultates, videlicet memoriam, intellectum et voluntatem applicamus. Qua in re bene advertendum est 1° quod si flexis genibus vel alio quovis situ voti compotes fiamus, alium situm non debeamus tentare; 2° quod in puncto, in quo assecuti fuerimus quaesitam devotionem, conquiescere debeamus, sine transcurrendi anxietate, donec nobis satisfecerimus.

Dictae autem potentiae animae ita exercentur, ut memoria recolatur, quidquid in uno puncto (aliis omnibus sepositis) continetur, phantasia eidem subveniente, quo facilius intellectus ad discurrendum sive ratiocinandum, hisque proin discursibus sive ratiocinationibus voluntas ad varios affectus excitari possit. Ita autem memoria applicanda est, ut, si meditationi proposita est sententia, et audiamus eandem nobis dici, et attente nobis proponamus, quisnam ille sit, qui hoc dicat, attenta bene cujuslibet vocis significatione; si vero materia meditationis sit res gesta, partem ejusdem in uno puncto contentam cum omnibus circumstantiis, quae illi insunt, attente debemus considerare nobisque proponere, quae-

stiones faciendo: quis hoc fecit? quid? quibus auxiliis? cur? quomodo? quando? Ubi fieri commode potest, in hac memoriae applicatione eliciatur actus fidei circa veritatem vel historiam propositam. — Postquam res meditanda dicto modo menti proposita est, sequentur actus intellectus, cujus partes sunt, varias reflexiones super veritate vel re gesta, quas memoria proposuit, facere, illas ad nos ipsos, nostrasque necessitates applicare, conclusiones practicas inde deducere, earum motiva ponderare et considerare, quomodo secundum istas veritates hactenus nos gesserimus, et in posterum nos gerere debeamus. Commodissimum est, sibi ipsi has vel similes proponere quaestiones: 1º quid de hoc (quod meditandum proponitur, vel quod modo memoria pertractavi) est considerandum? 2º quae conclusio practica inde est deducenda? 3º quae motiva inducunt ad hanc conclusionem practicam servandam? (quam decens? utile? jucundum? necessarium?) 4º quomodo id hactenus observavi? 5º quid in posterum mihi faciendum? 6º quale impedimentum debeo removere? 7º quale medium debeo adhibere? — Ad excitandum in frigidiori discursu animum faciet, si expendamus 1º quid aliis in malo pertinacibus aut etiam amico hac in re nos consulenti suasuri, quibusque rationibus ad virtutis studium eum inducturi essemus; 2º quid in morte atque ipso aeternitatis aditu velimus fecisse; 3º quam beati nunc viri sancti sint et in aeternum futuri sint, qui exiguo tempore difficultatibus strenue superatis Deo servierunt, quam vero infelices illi, qui voluptatibus brevibus imo momentaneis posthabuerunt coelestem, aeternam; 4º quid Christus Dominus, hujus vitae calamitatibus et miseriis nostri causa ultro subjectus fecerit ac perpessus sit; 5º quot et qualia beneficia a Deo in nos collata saltem gratitudinis nomine a nobis fidele servitium exigant; 6º quam gloriosum sit, Deo amicum esse, eaque facere, quae ipsi placent. — Ubi de una veritate ex materia meditationis deducta sic ratiocinati sumus, ad alteram transimus, et hac similiter absoluta ad tertiam, et sic deinceps, ubique illas quaestiones vel omnes, vel certe aliquas earum agitando. — Voluntatis in meditatione duplex est officium, affectus scilicet pios excitare et proposita formare, quae duo adeo sunt essentialia, ut sine ipsis meditatio non

oratio mentalis, sed merum studium, vel speculatio foret dicenda. Ignis gratiae et amoris divini, qui ardere in cordibus nostris, vel certe adesse necessario debet, in decursu meditationis per varias considerationes variam veluti materiam nactus, in flammas prorumpere pro ratione oblatae materiae solet; unde affectus admirationis, laudis, amoris, gratiarum actionis, timoris, doloris, humiliationis etc. Non est, cur solliciti simus, quibus verbis hos affectus nostros exprimamus, cum etiam solo corde, nullis verbis adhibitis, optime exprimi possint. — Cum finis meditationis sit, non tantum tempus aliquod impendere Deo per orationem, sed meditando et considerando animam purgare a vitiis, exornare virtutibus, vitam omnem emendare et perficere, confirmare se in servitio divino, munire se contra difficultates ac tentationes, actiones suas rite disponere, quo perfectius obeantur, quae omnia nonnisi per proposita rite in meditatione concepta fiunt, maximi momenti est, quae sequentur sibi bene inculcare. Proposita debent esse 1° practica, i. e. talia, quae vere ad perfectionem sint efficacia; 2° particularia et praesenti statui accommodata; statuatur quotidie aliquid eo ipso die exsequendum; 3° bene fundata, i. e. motivis solidis firmata; 4° humillima, i. e. plena diffidentia de nobismetipsis.

Finis sive egressus. Meditationem solent concludere colloquia[1]) quolibet modo et quibuslibet[2]) verbis instituta cum Deo, cum Christo Domino, cum B. M. Virgine, aut aliis Sanctis, prout fert meditationis materia; tum ut gratias agamus pro beneficiis nobis in meditatione collatis; tum ut gratiam impetremus implendi et exsequendi proposita in meditatione concepta; tum ut nos ipsos accusemus de culpa aliqua admissa;

---

1) Colloquia haec non sunt omittenda ob desolationem; facienda sunt semper, sive motus spiritualis occurrat, sive non occurrat; imo in ariditate magis illis insistendum est. Possunt etiam in decursu meditationis institui.

2) Verba illa, „*colloquium postremo subjiciam disquisitis studiose verbis*,“ quae habentur in versione vulgata libelli Exercitiorum S. Ignatii in fine contemplationis „*de incarnatione Domini*,“ prout Adm. R. P. Roothaan observavit, non inveniuntur in authographo Hispano. S. Ignatius ibi agit *de sensu et affectu*, non de *verbis*, vultque, ut cogitemus, *quid* loqui debeamus, non *quomodo*, seu *quibus verbis*.

tum ut res nostras et circumstantias ipsis proponamus et et consilium sive auxilium in iisdem petamus. Ubi bene notandum est monitum, quod S. Ignatius (in 3. annotatione ex 20 et Direct. cap. 15. n. 6. et 7.) tradit, quod, quando voce aut mente cum Deo Domino nostro, vel cum Sanctis ejus loquimur, ex parte nostra major reverentia requiratur, quam dum utimur intellectu; nam in operationibus intellectus, dum ratiocinamur, nobiscum ipsis, cum nostro, ut ita dicam, spiritu colloquimur; in actibus vero voluntatis Deum vel Sanctos veluti praesentes, nobisque proxime adstantes, vel certe intentis oculis nos de coelo spectantes nobis proponimus. Porro haec colloquia, si ad Deum Patrem diriguntur, per Pater noster; si ad Christum Dominum diriguntur (non ut est Deus, sed quatenus est homo, mediator et advocatus noster, ut interpellet pro nobis), per Anima Christi; si ad Deiparam, per Ave Maria concluduntur. Quo vero majori cum devotione haec colloquia instituantur, conveniet, pro ratione materiae meditationis nunc personam rei induere, judicem suum deprecantis, nunc servi dominum exorantis, nunc filii cum patre, sponsae cum sponso, amici cum amico loquentis. (*Lib. Exerc. exercitium I. hebd. 1. in fine et Direct. cap. 15.*)

Finita meditatione per quartam circiter horae partem sedendo vel deambulando fit reflexio vel examen, tum ad videndum, quonam modo meditatio successerit, tum ad recapitulandum, ut ita dicam, totam meditationis materiam. Utrumque has fere complectitur quaestiones: 1° an attente legi vel audivi puncta? 2° an deinde servavi animi recollectionem? 3° an materiam meditationis revocavi in memoriam post cubitum ante somnum? 4° an evigilans de nocte et mane exspergefactus materiam meditationis revocavi in memoriam, exclusis aliis cogitationibus? 5° an affectus meditationi conformes excitavi sub lavando, induendo et eundo ad locum meditationis? 6° an animi quietem praesertim immediate ante meditationem servavi? 7° an puncta sin minus relegi, saltem revocavi in memoriam? 8° an stando paulisper ante ipsum meditationis ingressum cogitavi, quid sim facturus, cum memoria praesentiae divinae? 9° an et qua reverentia, attentione et devotione recitavi Orationem praeparatoriam? 10° an prae-

ludia, praesertim secundum, bene feci? 11° an facultates animae bene applicavi? memoriam? intellectum? voluntatem? 12° an et quaenam proposita feci? 13° an distractiones invadentes strenue superavi, vel certe non admisi? 14° an taedium, quod fors insurgebat, devici, vel saltem contempsi, nec propterea cessavi ab applicando animo? 15° an recurri ad primum praeludium, quo facilius vagam imaginationem figerem? 16° an colloquium feci? 17° an torporem quandoque in fine maxime invadentem excussi? 18° an reverenter meditationem finivi? 19° an ab initio ad finem usque pro viribus curavi, ut responderem gratiae divinae? 20° an debitum situm corporis servavi? 21° an internam et externam reverentiam praesertim in actibus voluntatis adhibui? 22° an non interrupi vel abrupi meditationem sine necessitate?

Si male successerit meditatio, inquirendae sunt causae cum poenitudine et emendationis proposito; si bene successerit, gratiae agendae sunt Deo, idemque modus postea observandus.

Oratio post meditationem. Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam et misericordiam suam a me. Benedictus Deus, qui huic meditationi dedit initium, progressum et finem. Tuae gratiae me illustranti et moventi, o mi Deus, cum profunda adoratione adscribo quidquid boni in ea praestiti, et ob id ipsum magnifico et exalto te, et benedico nomini sancto tuo. Quidquid imperfecti actum est, id meum est, et quia tibi displicuit, poenitet me id fecisse. Dignare tamen, obsecro, omnem deficientiam meam ex infinite dignis actionibus dilectissimi Filii tui, Salvatoris mei, ex meritis sacratissimae Virginis et omnium Sanctorum tuorum misericorditer supplere, hanc devotionem meam assumere in odorem suavitatis et gratiam uberem largiri, ut deinceps imperfectum emendem sancta desideria et pia proposita, quae te dante concepi, fideliter compleam et omnem vitam meam reliquam ad tui nominis gloriam et nutum sancti beneplaciti tui constanter dirigam. Amen.

Synopsis praecedentis methodi.

Praeparatio remota.	*Praeparatio proxima.*
Remove obstacula: spiritum hujus mundi, mentis dissipationem etc.	Praelege meditationem pridie. Expergefactus primo cogita de meditatione facienda.

Adhibe virtutes oppositas, spiritum humilitatis, mortificationis, orationis etc.

Cogitationes conformes fove. Accede animo tranquillo.

Initium.

Deum praesentem cogita — adora — pete gratiam bene orandi.

Praeludia.
1. Mysterium contemplandum ob oculos pone, ac si coram te ageretur.
2. Fructum e meditatione eruendum pete.

Medium.

Memoria materiam meditationis in mentem revocat.
Intellectus perpendit:
1. Quae veritas consideranda?
2. Quae conclusio practica ex veritate deducenda?
3. Quae motiva ad conclusionem practicam servandam inducunt? (Quam decens, utile, jucundum, necessarium?)
4. Quomodo id hactenus observatum?
5. Quid in posterum faciendum?
6. Quale impedimentum removendum?
7. Quale medium eligendum?

Voluntas
1. affectus excitat per totam meditationem corde plus quam ore, ex. gr. laudis, gratiarum actionis, admirationis, confusionis, doloris, deprecationis, amoris etc.
2. proposita format particularia, practica, accommodata praesenti necessitati, fundata in motivis solidis.

Finis.

Colloquium ad B. Virginem — Jesum Christum — Patrem coelestem, uti filii ad patrem — servi ad dominum — amici ad amicum — aegri ad medicum — oviculae ad pastorem etc.

Tessera seligenda ex S. Scriptura vel SS. Patribus, per diem repetenda, ut meditationis fructus servetur.

III. Materiae examinis particularis tempore exercitiorum spiritualium instituendi.

1° An taedium et teporem, si occurrit, strenue excussi?

2° An omnem dissipationem sedulo fugi?

3° An silentium stricte odservavi?

4° An a risu abstinui?

5° An modestiam, praesertim oculorum, observavi?

6° An puncta meditationis attente audivi?

7° An vespere, post cubitum, ante somnum breviter cogitavi de meditatione?

8° An expergefactus, exclusis aliis cogitationibus, de eadem cogitavi, et illa mihi proposui, quae in praeludiis mih proposita erant?

9° An immediate ante meditationem animum paulisper ad Deum elevavi?

10° An in meditatione servavi decentem corporis situm?

11° An totum tempus in meditatione explevi?

12° An serio et constanter animum applicavi?

13° An in colloquiis praesertim reverentiam et fervorem adhibui?

14° An attente feci reflexionem post meditationem?

15° An lumina et proposita breviter notavi?

16° An non legi res ad meditationem non pertinentes?

IV. Nonnullae Orationes.

I. Invocatio s. Spiritus.

1. Ante instructionem praeparatoriam.

1. Veni Creator Spiritus, * Mentes tuorum visita, * Imple superna gratia, * Quae tu creasti pectora.

2. Qui diceris Paraclitus, * Altissimi domum Dei, * Fons vivus, ignis, charitas, * Et spiritalis unctio.

3. Tu septiformis munere, * Digitus paternae dexterae,

1. Veni, sancte Spiritus, * Et emitte coelitus, * Lucis tuae radium.

2. Veni, pater pauperum; * Veni, dator munerum; * Veni, lumen cordium.

3. Consolator optime, * Dulcis hospes animae. * Dulce refrigerium.

4. In labore requies, * In

* Tu rite promissum Patris, * Sermone ditans guttura.

4. Accende lumen sensibus, * Infunde amorem cordibus, * Infirma nostri corporis * Virtute firmans perpeti.

5. Hostem repellas longius, * Pacemque dones protinus, Ductore sic te praevio, * Vitemus omne noxium.

6. Per te sciamus da, Patrem * Noscamus atque Filium: * Teque utriusque Spiritum * Credamus omni tempore.

7. Deo Patri sit gloria, * Ejusque soli Filio, * Cum Spiritu Paraclito * Nunc et per omne saeculum.

Amen.

aestu temperies, * In fletu solatium.

5. O lux beatissima, * Reple cordis intima * Tuorum fidelium.

6. Sine tuo numine * Nihil est in homine * Nihil est innoxium.

7. Lava quod est sordidum, * Riga quod est aridum, * Sana quod est saucium.

8. Flecte quod est rigidum, * Fove quod est frigidum, * Rege quod est devium.

9. Da tuis fidelibus, * In te confidentibus, * Sacrum septenarium.

10. Da virtutis meritum, * Da salutis exitum, * Da perenne gaudium.

Amen.

℣. Emitte Spiritum tuum et creabuntur, (Alleluja)

℟. Et renovabis faciem terrae. (Alleluja)

Oremus. Deus, qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti; da nobis in eodem Spiritu recta sapere et de ejus semper consolatione gaudere. Per Christum Dominum nostrum. Amen . . . . Ave Maria . . .

2. Ante quodvis exercitium commune.

℣. *Veni sancte Spiritus*, reple tuorum corda fidelium et tui amoris in eis ignem accende.

℣. Emitte Spiritum tuum etc. *ut supra.*

3. Post quodvis exercitium commune.

Agimus tibi gratias, omnipotens Deus, pro universis beneficiis tuis, qui vivis et regnas in saecula saeculorum. — ℟. Amen.

Ave Maria . . . . Sancta Maria . . .

℣. Nos cum prole pia, — ℟. Benedicat Virgo Maria.

II. Psalmus 50. Miserere.

Cantores. Miserere mei, Deus, * secundum magnam misericordiam tuam.

Omnes. *Parce*[1]) *Domine, parce populo tuo, quem redemisti pretioso Sanguine tuo.*

Et secundum multitudinem miserationum tuarum * dele iniquitatem meam!

Amplius lava me ab iniquitate mea: * et a peccato meo munda me!

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: * et peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccavi, et malum coram te feci: * ut justificeris in sermonibus tuis: et vincas cum judicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: * et in peccatis concepit me mater mea.

Ecce enim veritatem dilexisti, * incerta et occulta sapientiae tuae manifestati mihi.

Asperges me hyssopo, et mundabor * lavabis me et super nivem dealbabor!

Auditui meo dabis gaudium et laetitiam: * et exsultabunt ossa humiliata!

Averte faciem tuam a peccatis meis; * et omnes iniquitates meas dele!

Cor mundum crea in me Deus: * et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne projicias me a facie tua: * et spiritum sanctum tuum ne auferas a me!

Redde mihi laetitiam salutaris tui: * et spiritu principali confirma me!

Docebo iniquos vias tuas: * et impii ad te convertentur.

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae: * et exsultabit lingua mea justitiam tuam.

Domine, labia mea aperies: * et os meum annuntiabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: * holocaustis non delectaberis.

---

1) Repetitur post unumquemque versum Psalmi.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus: * cor contritum et humiliatum! Deus, non despicies

Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion, * ut aedificentur muri Jerusalem.

Tunc acceptabis sacrificium justitiae, oblationes et holocausta: * tunc imponent super altare tuum vitulos.

Gloria Patri etc. — Sicut erat.

℣. Domine, non secundum peccata nostra facias nobis,

℟. Neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.

Oremus. Deus, qui culpa offenderis, poenitentia placaris, preces populi tui supplicantis propitius respice, et flagella tuae iracundiae, quae pro peccatis nostris meremur, averte. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Tantum ergo . . . Genitori Genitoque.

℣. Panem de coelo praestitisti eis, (Alleluja.)

℟. Omne delectamentum in se habentem. (Alleluja.)

Oremus Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili Passionis tuae memoriam reliquisti; tribue quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

(Benedictio.)

III. Orationes sacerdotis poenitentis.*)

Oratio poenitentis ad Christum.**)

In unione acerbissimi doloris tui, Domine Jesu Christe, confiteor tibi omnia peccata mea, et dies perditos vitae meae, in quibus te offendi, et a te summo Bono cecidi, et proximum in casum traxi. Suscipe ergo, Domine, de mea misera vita residuum annorum meorum: pro his vero, quos male vivendo perdidi, cor contritum et humiliatum, Deus, ne despicias. Dies mei declinaverunt, et perierunt sine fructu. Impossibile est, ut eos revocem; sed placeat tibi, ut recogitem illos in amaritudine animae meae. Domine, abyssus profundissimae miseriae meae abyssum invocat altissimae misericordiae tuae. Ne con-

*) Ex quibus quisque sibi eligat convenientes.

**) Excerpta ex Tom. 3. Operum S. Bernardi.

tineas in ira miserationes tuas, et fontem inexhaustum misericordiae tuae circa me exsiccari ne permittas, qui misereris omnium, et nihil odisti eorum, quae fecisti, dissimulans peccata hominum propter poenitentiam. Tuum est, Domine, remittere peccata: miserere mei, dum tempus est gratiae et miserationis; et dum tempus est emendationis, da mereri gloriam benedictionis, ne in die consummationis me feriat verbum maledictionis.

Rogo te propter temetipsum, et per amorem piissimae Matris tuae, gloriosae Virginis Mariae, et per intercessionem omnium Sanctorum tuorum, ignosce omnibus peccatis, negligentiis et ignorantiis meis, et ne perdas me cum omnibus iniquitatibus meis. Recodare, Domine Jesu, quia tuum non est perdere quidquam eorum, quae Pater tuus dedit tibi; quin tibi proprium est misereri semper et parcere. Ne permittas me deleri de libro vitae: sed conserva me, opus tuae pietatis, ne incassum circa ipsum laboraveris, neve infructuosa sit in me immaculati cruoris tui effusio. Tu, qui es purificationem faciens peccatorum, praesta, ut, emundatis per te peccatorum sordibus, illustrataque mentis facie, cognoscam te, teque agnoscens in dilectione jugiter ad te tendam, ut felici tandem exitu ad te merear pervenire, Jesu Christe, Deus meus et Dominus meus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis etc.

Oratio S. Augustini.

Deus justitiae, te deprecor, Deus misericordiae, Deus invisibilis, Deus incomprehensibilis, Deus inenarrabilis, Deus aeterne, Deus perpetue, Deus benedicte, Deus cujus omnia, Deus in quo omnia, Deus sub quo omnia, Deus per quem omnia sunt. Parce animae meae, parce malis meis, parce peccatis meis, parce criminibus meis. Visita infirmum, cura aegrum, sana languidum. Da cor, quod te timeat, sensum, qui te intelligat, aures, quae vocem tuam audiant, oculos cordis, qui te videant. Da scintillam sapientiae tuae, quae mihi justificationum tuarum iter ostendat, et a faucibus inimici declinare me doceat. Miserere mei, Deus; parce, quia peccavi tibi; indulge, quia peccavi tibi, et propter duritiam cordis mei in ipsa peccatorum meorum morte percurro. Ego

ore, ego corde, ego opere, ego in omnibus vitiis inquinatus, et omnibus sceleribus coopertus sum; veniam peto quia crimina cognosco, scelera mea fateor, quae etsi non confiterer, te tamen latere non poterant. Tu enim scrutator es cordis et renium: tibi abscondita revelantur, et scelera patefiunt. Miserere mei, Deus; Domine, ne me perire patiaris, ne me sinas aeternis tenebris et perpetua morte consumi. Aufer a corde meo alienatum sensum. Cura in me stuporem mentis, exstirpa de visceribus meis consilia iniquitatis, erade a lingua mea detrahendi consuetudinem, mentiendi fallacitatem, scurrilitatem, et omnes actus vanitatis meae arte medicinae tuae sana, et circumcide in me vitia cordis et corporis. Miserere mei, Deus, quia tu nosti facta mea, tu transgressiones meas, qui si in judicio persequi ac punire voluisses, olim me vivum terra absorbuisset: sed quia tanta est clementia tua, ut nullum tibi perire patiaris, sed omnes exspectas ad poenitentiae locum reverti. Qui ergo das spatium poenitendi, da et possibilitatem operandi, ut non sit hoc vacuum indulgentiae tuae tempus, quod nobis largiri pro tua pietate digneris. Miserere mei, Deus; Domine, ne me despicias, neque avertas faciem tuam a me, qui non pro justitia mea peto misericordiam tuam; sed propter magnam clementiam tuam respice in me, Domine, de sancta sede majestatis tuae, et tenebras cordis mei radio splendoris tui illumina. Protege me, Domine, scuto veritatis fidei tuae, ut me diaboli jacula ignita non penetrent: quicquid enim illud est, quod infelicitas mea de te petere aut non accipit, aut non praesumit, aut non sapit, hoc tu per virtutem tuam tribue, et per majestatem et pietatem tuam largire, quod animam salvet a morte; et exeundi mihi de hoc chao tenebrarum manum porrigas et lumen ostendas. Miserere mei, Deus; Domine, reintegra confractum, sana corruptum, emunda vitiatum, et indulge quod feci, et hoc praesta ut amplius non faciam, Salvator mundi, qui cum Patre et cum Spiritu sancto vivis et regnas Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Alia Oratio S. Augustini.

Domine, Deus meus, ne despicias me indignum famulum tuum, sed in numero fidelium servorum tuorum me reputans,

ante conspectum gloriae tuae fac gaudere. Tu enim dixisti: Non veni vocare justos, sed peccatores. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Ego te, Domine, inspirante volo converti, imple desiderium meum in bonum, et da praeteritorum veniam delictorum, futurorum custodiam vitiorum, praesentium emendationem criminum, ut vivam. Gradiens ad te pium et immensae pietatis dulcedinem Dominumque perveniam, qui propter genus hominum ad terras descendere dignatus es, et tuum pretiosum sanguinem fundendo, gentes ad baptismi gratiam vocasti, et de errore gentili liberasti. Ego infelix quod in baptismo pollicitus sum, numquam servavi, poenitet me ergo egisse quod nequiter gessi. Suscipe poenitentis lacrymas, miserere misericors et indulge quod feci, et hoc praesta, ne faciam amplius. Tu conspice, Domine, pericula mea, in quae subsisto, et quibus malis circumdatus sum, quantisque per meum meritum adversitatibus quatiar. Libera me, salva, protege et defende me, ut non rideant de me inimici mei, quia tu es Deus meus. Sola spes mea, in te solum confido, de nullius hominis solatio spero. Guberna me ut pius pater, ut post tantas, talesque procellas saeculi undique saevientes ad portum salutis aeternae, te duce, merear pervenire et cum aliis, quos eripuisti laudare te, Dominum meum, per infinita saecula saeculorum. Amen.

Oratio S. Isidori.

Misericordiam tuam, Domine, deprecor, misericordiam tuam imploro, tuam imploro miserationem, tuam clementiam quaero. Dele peccata mea, ablue facinora mea, peccatorum meorum maculas munda, labem criminum meorum purga, sordes delictorum meorum absterge, sordes iniquitatum mearum ablue, non differas mundationem meam; Deus, totum me tibi sanandum offero. Recipiat salutem anima mea; da vulneri meo salutem. Deus, languoribus meis medelam tribue, per plagas vulnerum redde incolumen. Vulneratus sum, medicum quaero. Languidus sum, medelam posco. Consumpta est caro mea, contabuit species mea, ossa mea exaruerunt, membra mea contabuerunt. Appropinquavi corruptioni, umbra mortis comprehendit me, tenebrae operuerunt me, caligo in-

ferni involvit me, oppressit me tenebrarum horror, doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Tibi honor et gloria, virtus et potestas in saecula saeculorum. Amen.

Oratio S. Ambrosii.

Miserator et misericors, patiens et multum misericors, magne et terribilis Deus, tibi confiteor peccata mea, crimina mea, facinora mea, delicta mea tibi patefacio, vulnera mea, scelera mea. Tu propter ineffabilem bonitatem tuam confer mihi misero medicinam. Tu enim mitissime dignatus es dicere: Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Confiteor, inique egi, perversa est in conspectu tuo via mea. Extincta est iniquitatibus meis anima mea. Superbia, libido, ira, impatientia, malitia, invidia, gula, mendacium, scurrilitas, scultiloquium, ignorantia, negligentia, seu ceterae pestes occiderunt animam meam. Pollutum est cor meum et labia mea, et visus meus et auditus, gustus, odoratus, et tactus; et omnimodis cogitatione, locutione sive actione perditus sum. Quaeso, Domine Deus, cujus miseratio nullum habet finem, attrahe me post te sicut attraxisti mulierem peccatricem, dona mihi compunctionem mentis et corporis, et uberrimos lacrymarum fontes, sicut donasti illi non cessare osculari pedes tuos, rigari lacrymis, et extergere capillis, concede mihi, ut secundum magnitudinem iniquitatum mearum sit magna dilectio mea in te, ut propter immensitatem pietatis tuae omnia dimittas mihi peccata. Largire mihi de praeteritis veniam, de praesentibus malis continentiam, de futuris cautelam. Fac me priusquam moriar consequi plenissime misericordiam tuam et ne dies meos ante finiri sinas, quam peccata dimittas, sed sicut vis et scis miserere mei.

Confessio et oratio S. Augustini.

(Ex libris confessionum ejus.)

O Domine Jesu, qui omnibus te puro corde quaerentibus misereris, quantum spatiatus sum in mea memoria quaerens te; et quia nemo alicubi te invenit, nisi miseratione tua demonstrante in memoria sua. Nam ex quo de puro corde didici, non sum oblitus tui. Ubi enim inveni veritatem, ibi

te inveni Dominum meum. Itaque ex quo te didici, manes in memoria mea, et illic te invenio cum reminiscor tui, et delector in te. Hae sunt enim sanctae deliciae meae, quas dedisti in misericordia tua, respiciens paupertatem meam. Tu enim dedisti hanc dignationem in memoriam meam, ut maneas in ea. Ubi ergo te inveni, ut discerem te, nisi in te etiam supra me, quia es ubique plenus atque perfectus Deus meus. Et quisquis te puro corde quaesierit, misericordia tua inseres te in memor·am quaerentis te, ut ibi inveniat te. Tu enim solus es veritas, et ubique praesides, omnibusque consulentibus te simul respondes omnibus, etiam diversa consulentibus liquide tu respondes: sed non liquide omnes tuam responsionem audiunt. Optimus minister tuus est, qui non magis intuetur hoc a te audire quod ipse carnaliter voluerit: sed potius hoc velle quod a te audierit. Heu mihi misero, quod tam sero amavi, pulchritudo tam antiqua et tam nova. Tu enim sancta gratia tuae me vocasti, et rupisti surditatem meam, illuminasti cor meum, et fugasti caecitatem meam. Dedisti enim mihi sensum purum, ut cognoscerem te; dedisti et amorem, ut diligerem te, dedisti et voluntatem, ut exardescerem in sanctam pacem tuam. Cum enim sancta tibi inhaesero voluntate, nullus mihi nocebit dolor et labor; sed viva erit vita mea tota plena gratia tua, quoniam quem tu imples, sublevas eum; cum enim tui plenus non sum, oneri mihi sum. Contendunt laetitiae meae flendae cum laetandis moeroribus, et ex qua parte stet victoria nescio. Contendunt moerores mei mali cum gaudiis bonis, et ex qua parte stet victoria nescio. Hei mihi, Domine, miserere mei! Hei mihi, ecce vulnera mea non abscondo: medicus enim tu es, ego aeger sum; tu misericors es, ego vero miser. Nam quid nisi tentatio est vita humana super terram? Et tota spes mea non nisi in magna valde misericordia tua? Da, Domine, nobis et velle et posse perficere, quod jubes, et jube, quod vis. Imperas nobis continentiam, sed nemo potest esse continens nisi tuo dono. Et hoc ipsum est sapientia scire, cujus hoc donum est. Per continentiam quippe colligimur in membra corporis tui, et redigimur in unum, a quo in multa defluximus. Minus enim te amat quam debeat, qui tecum aliquid amat.

O amor, qui semper ardes, et nunquam exstingueris! Tu es caritas pura. Deus meus, exstingue in me omnem concupiscentiam malam, et accende in me suavissimam caritatem. Continentiam jubes, tu misericors Deus, da quod jubes. Jubes certe, ut contineam a concupiscentia oculorum, et ambitione saeculi istius: sed adhuc vivunt in memoria mea talium rerum imagines, quas ibi consuetudo mea fixit, et occursantur mihi. Numquid non potest manus tua, Deus omnipotens, sanare omnes languores animae meae, atque abundantiore gratia tua lascivos motus etiam mei operis exstinguere? Auge in me, Domine, auge magis magisque in me munera tua, ut anima mea in me sequatur te, qui cum Patre et Spiritu sancto unus es Dominus, vivens et dominans per omnia et super omnia in saecula saeculorum. Amen.

Alia Oratio.*)

O Fili Dei vivi, Rex gloriae Jesu Christe, miserere mei vilissimi peccatoris. Ego enim etiam vita ipsa indignus sum, qui tibi hactenus tam ingratus fui, et non timui, pro momentanea delectatione explenda, ea committere, quae tu expiare sanguine tuo, ac luere morte tua deberes. Et ad quem, o dulcissime Jesu, ad quem ego innumeris onustus peccatis refugere possum, nisi ad te, misericordia plenum? Itaque omnia mala mea, omnem ingratitudinem, inobedientiam et immortificationem meam in abyssum divinae clementiae tuae cruentaque vulnera tua projicio. Ita, quaeso, haec pretioso sanguine tuo diluere, et meritis acerbissimae passionis tuae expiare digneris, ut nulla eorum apud te memoria perseveret. O amabilis Jesu, et unicum solatium meum! en accedo ad te plenus desiderio te ferventer diligendi, et cuncta, quae me a tuo possint amore abstrahere, evitandi. O quantum me amasti et amas! Ut me redimeres, naturam meam sumsisti, et factus est frater meus; ut ego exhilarer, tristatus es; ut ego sanarer, vulneratus es; ut ego mundarer, purissimum sanguinem tuum fudisti; ut ego viverem, mori non recusasti. Et quomodo, Deus meus, tam corde caecus esse potui, ut aversus

*) **Ex Operibus V. Ludov. Blosii, Abbatis.**

a te, a quo mihi salus omnis et bona cuncta procedunt, ad terrena caducaque me converterem, ex quibus nonnisi perditio et omnis miseria ad me redit? Mirum valde est, quod mihi jam aliud cogitare libeat, quam immensa, quae mihi praestitisti, beneficia; aut in aliqua alia re solatium et animi recreationem quaerere, quam in sacratissima vita ac passione tua, dulcissimisque et vere mellifluis vulneribus tuis. O piissime Jesu! adjuva et conforta me, fragile figmentum tuum. Tu es omnis spes mea. Quantum me perturbant et dejiciunt peccata mea, tantum me exhilarat et erigit immensa bonitas sanctissimaque passio tua. Quidquid enim ego deliqui, morte tua acerbissima abolitum est. Quidquid mihi deest, merita sacratissimae passionis tuae abunde adimplent. Et licet magna atque innumera sint peccata mea, parva tamen sunt, tuae immensae collata misericordiae. Unde et confido de infinita pietate tua, quod me nunquam perire sines, quem ad imaginem et similitudinem tuam creasti, tantoque labore ac tam charo redemisti pretio. Ah, bone Jesu! vulnera, obsecro, cor meum jaculo amoris tui, ut tam ardenter te diligam, quam ardenter ipse a me vis amari. Exure et liquefacito me totum, ut totus in me deficiam, totusque per amorem in te transformer, ac tecum unus spiritus efficiar. Ecce resigno et relinquo me totum tuo beneplacito. Fiat, Domine, fiat in me et de me gratissima voluntas tua nunc et in perpetuum. Amen.

Aliae orationes.

Deus omnipotens et clemens, qui virtutem et misericordiam tuam magnam in peccatorum conversione manifestas; quaesumus, ut illa nos ad te gratia convertat, quae beatum Apostolum Paulum de persecutore vas electionis effecit. Per Dominum etc.

Adesto supplicationibus nostris, omnipotens Deus, et quibus fiduciam sperandae pietatis indulges, intercedente beato Augustino, Confessore tuo atque Pontifice, consuetuae misericordiae tribue benignus effectum. Per Dominum etc.

Orationes ad B. M. V. Mariam.

O felix Maria! tu Mater Dei, tu Mater rei; tu Mater Judicis, tu Mater exulis: cum sis Mater utriusque filii; ne

sinas filium reum damnari per Filium Deum, sed per filium Judicem recipe filium exulem in patriam; o felix Maria!

Memorare, o piissima Virg, non esse auditum a saeculo, quemquam ad tua currentem praesidia, tua implorantem auxilia, tua petentem suffragia, a te esse derelictum. Ego tali animatus confidentia ad te; Virgo virginum, mater curro, ad te venio, coram te gemens peccator assisto; noli mater Verbi verba mea despicere, sed audi propitia et exaudi. Amen.

Monstra te esse matrem * Sumat per te preces * Qui pro nobis natus * Tulit esse tuus.

Virgo singularis * Inter omnes mitis * Nos culpis solutos * Mites fac et castos.

Gemitus et preces sacerdotis, qui vocem Domini audivit in corde suo, et sincere vult frangere vincula, quibus irretitus tenetur.*)

Vides, Domine Jesu, quantae in corde meo commoveantur tempestates; vides, quam multa contra me cupiditates ineant certamina; vides, rubens et horrens dico, quam saepe defecerim et victoriam hostibus dimiserim; vulneraverunt me inimici mei et ad nihilum redegerunt; fecerunt de me, quaecumque voluerunt; percusserunt, nudaverunt, occiderunt me peccato mortifero, quo elongamur a te, *Via, Veritas* et *Vita.* O Jesu! miserere mei et vivifica me. Pie Samaritane, infunde oleum et vinum in vulneribus meis, et sanabor . . .

Forsan sicut Apostolus (Rom. 7. 18.) dicere possum: »velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago. . Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis« et quae, heu invasit cor meum et conscientiam meam maculavit . . .

Ex pluribus annis experior, quod de se ipso fatebatur divus Augustinus, dicens (Confess. lib. 8. cap. 5.): »Suspirabam ligatus, non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, et inde mihi catenam fecerat, et con-

[1]) Ex libro, cui titulus: »Mémorial du clergé« par *Mgr. A. R Devie*, Evêque de Belley, Lyon 1843. pag. 315.

strinxerat me; quippe ex voluntate perversa facta est libido, et dum servitur libidini, facta est consuetudo et dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas,« necessitas, inquam voluntaria et peccaminosa.

Quis ergo me liberabit de corpore mortis hujus? . . Respondit Apostolus et sibi ipsi et Augustino et mihi: »Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.« Laetus igitur et firma spe nixus ad te venio, Redemptor meus, gratiam tuam suppliciter postulans. Intona desuper, quaeso, voce grandi in interiorem aurem cordis mei. Prome vocem illam, quae confringit cedros Libani, quae commovet desertum, quae revelat condensa, quae talia operatur, ut omnes in templo dicant gloriam.

Converte nos, Deus salutaris noster, et averte iram tuam a nobis . . . converte nos et tunc solum vere convertemur . . Peccavi quidem peccatum grande nimis, et multorum mihi conscius sum delictorum . . . Operibus blasphemus fui et persecutor et contumeliosus . . . Abominationem desolationis introduxi in locum sanctum . . . Non sum dignus vocari Apostolus . . . . Supra modum persequebar Ecclesiam Dei et expugnabam illam pravis exemplis . . . Eja, dulcissime Jesu, coram te expando iniquitates meas, quibus laqueatur et afficitur anima mea. Vides, quam *turpis* sim, quam *distortus*, inquiebat Augustinus, et *sordidus*, et *maculosus* et *ulcerosus*.

Sed tu, Domine Jesu, cur de coelo venisti? Quid in mundo isto fecisti? Ad quid te morti dedisti? Nonne ut peccatores salvos faceres, et caecos illuminares, ut captivos redimeres, ut leprosos sanares, ut mortuos suscitares? Ergo, Jesu, fac mihi secundum nomen tuum. Quid est enim Jesus, nisi Salvator? Propter temetipsum miserere mei; esto mihi Jesus et Salvator; miserere peccatricis animae meae, solve vincula ejus, sana vulnera; libera eam, Domine, a jugo servitutis; exonera illam mole peccatorum. Dic mihi sicut leproso: *volo mundare*; et confestim mundabor . . . Dic mihi sicut Lazaro sepulto: *Veni foras*; etsi putrescam, ad vitam revocabor . . . Dic mihi sicut paralytico: *Surge et ambula;* et surgam et ambulabo et tollam grabatum meum. At mihi *pauperi* et pauperrimo *porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio*

tua . . Erige jacentem, sustine et robora nutantem, ne deficiat in via . . . .

Audivi, fateor, vocem tuam, Domine, et nolo obdurare cor meum. Non dicam amplius: cras, cras; ne cras mihi desit. Dixi et dico: *Nunc coepi*; fac ut ista *mutatio Excelsi* sit firma et permanens .. . . Averte oculos meos, ne videant vanitatem. Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam et discam mandata tua. Cor meum indura et corrobora contra inimici jacula. Fac ut a facie colubri fugiam peccatum et occasionem peccati, quaecumque sit . . . Providebo te in conspectu meo semper, sed tu sis a dextris meis, ne commovear. Impedit infausta experientia, ne dicam: *in abundantia mea non movebor in aeternum*; dicam potius: *Non avertas faciem tuam a me, ne illico sim conturbatus* . . . Usque in senectam et senium, Deus, ne derelinquas me . . . Manda virtuti tuae, ut me corroboret, et confirma quod operatus es in nobis. Fiat, fiat.

Gemitus et vota pii sacerdotis pro obtinenda conversione presbyterorum aberrantium a pietate, tempore exercitiorum spiritualium praesertim emittenda.*)

Benignissime Jesu, respice de sanctuario tuo opprobrium Ecclesiae, quam dilexisti et pro qua teipsum tradidisti, ut illam ministerio nostro sanctificares et exhiberes non habentem maculam, aut rugam aut aliquid hujusmodi, sed ut esset sancta et immaculata et gloriosa. Vide lacrymas in maxillis ejus; plorans ploravit, quia exivit ab illa omnis decor ejus propter peccata Prophetarum et iniquitates Sacerdotum. Sunt enim, qui contemnunt legem tuam, polluunt sanctuarium tuum, divitias anhelant, animas ipsas devorant et perdunt. Scoria auri et argenti facti sunt; altari contempto et sacrificiis neglectis implicant se negotiis saecularibus, et festinant participes fieri conviviorum et ludorum et scurrilitatum mundi, nihil habentes dignum sacerdotii: imo non desunt, qui volutant se in volutabro luti cupiditatum turpissimarum.

Quid mirum, si mensa, quam parasti, ut saginaremur carne tua et sanguine tuo, ut ditaremur virtutibus et meritis

1) Ex eodem libello Episcopi *Devie* mox citato pag. 318.

tuis, fiat ipsis in laqueum et in scandalum? Offerunt enim panem coelestem cum manibus pollutis, et ignem alienum et impurum cordis sui accendunt prope altare tuum . . . Mortifera igitur pro illis fieri debet piscina salutaris, in qua alios peccatores abluunt et sanitati restituunt . . . Toties ore proprio judicantur et condemnantur, quoties monita salutis fidelibus dant.

O mi Jesu, quanta malignatus est inimicus in sancto! Quid est, quod ministri et electi tui in domo tua faciant scelera tanta, quod retrahant homines a sacrificio, quod scandalum pluribus dent, quod per eos blasphemetur nomen tuum inter gentes, quod convertant terram tuam desiderabilem in desertum solitudinis? Iniquitas eorum facta est confusio populi tui: propter eos facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio et dirisio impiis, incredulis et haereticis, qui in circuitu nostro sunt.

Domine Jesu, Legifer noster! Domine Jesu, Rex noster! Domine Jesu, Redemptor noster! Domine Jesu, Deus noster omnipotens! in adjutorium nostrum intende; festina liberare Ecclesiam tuam a malignitate sacerdotum iniquorum; leva manus tuas in filios Belial, qui dedecorant te in medio solemnitatis tuae. Imple facies eorum ignominia, si necesse est, ut quaerant nomen tuum. Ingrediatur in eos ignis ille supernus, qui mutavit Apostolos, qui Saulum humi prostravit: ignis ille, qui obcaecat, ut illuminet, qui comburit, ut purificet, qui occidit, ut vivificet. Excoque ad purum scoriam eorum, ut iterum fiant argentum purum et aurum scintillans, ut de lupis oves facti, te, pastorem bonum sequantur, et alias oves ab ipsis perditas ad te reducant. Ubi abundavit delictum, superabundet gratia, et tunc omnes, qui viderant eos, dicent gaudentes: quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus, de quorum ore et manibus fluunt uberes benedictiones. Amen.

Oratio ad renovandam gratiam ordinationis.

Omnipotens Deus, qui non meis meritis, sed unica gratia tua posuisti in me verbum reconciliationis, et pro Christo legatione et sacerdotio ejus fungi tribuisti: resuscita in me (et in omnibus ministris tuis) gratiam presbyterii, quam dedisti nobis cum impositione manuum. Fac me dignum tuis altaribus

ministrum, fidelem et prudentem dispensatorem mysteriorum tuorum, tamque sanctum, irreprehensibilem et placentem tibi mediatorem inter te et populum, ut semper placem te et exaudias me. Combure me zelo gloriae tuae, et meae omniumque hominum salutis (eorum imprimis, quos commisisti mihi). Attendam lectioni, exhortationi et doctrinae; mundum oderim et fugiam, diligam vero solitudinem; duc animam meam in eam, ibi loquere ad cor meum et doce me, quid primus faciam et alios doceam. Utque mihi et illis necessarium gratiae tuae auxilium obtineam, fac me virum desideriorum et orationis continuae. Sacrificia mea consumantur et placeant tibi, Domine, quotidie; jugi mortificatione carnis et spiritus immoler ipse supra sacrificium, gestemque in pectore meo judicium omnium in conspectu tuo semper, ut mihi et illis, quidquid scis opus esse, concedas, per summum Pontificem nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

Oratio sacerdotis renovantis vota clericalia.

O amantissime et amabilissime Deus, quam magna multitudo dulcedinis tuae! Caritate etenim perpetua dilexisti me et attraxisti me ad te miserans mei; nam propter nimiam caritatem, qua dilexisti me, suscitasti a terra inopem et de stercore erexisti me pauperem, ut collocares cum principibus, cum principibus populi tui.

Non ego quidem, sed tu prior elegisti me de mundo, nolens me conformari huic saeculo, ne princeps hujus mundi in me haberet quidquam, et non cum hoc mundo, qui totus in maligno positus est, damnarer; at potius posuisti me in clero tuo, ut irem de virtute in virtutem, ut fructum dignum bonorum operum afferrem, qui in aeternum maneret, quo teipsum mercedem magnam nimis mihi acquirerem ac partem haereditatis meae perditam mihi recuperarem. Quapropter ego quoque elegi te, ut sis Dominus meus et Deus meus, et pars mea in aeternum.

Sed heu! haereditatem meam non satis attendi, substantiam meam dissipavi; retrorsum abii, mundum dilexi, vanitates et insanias falsas non exhorrui, inimicis tuis mnaum

dedi, tunicam innocentiae commaculavi, superflua aut dilex aut quaesivi aut retinui, lucernam boni exempli exstinxi, fidelem cultum tibi et ecclesiae tuae non exhibui, perfectionis studium et media acquirendi non quaesivi, non satis admisi, jugum tuum dulce et onus leve excussi, Spiritui sancto multoties restiti, Spiritum Dei contristavi eumque exstinxi; sed tu, Domine, miserere mei et resuscita me.

Tibi ergo Domino, Deo nostro, justitia, nobis autem confusio faciei nostrae; et hoc solum mihi nunc superest idque unice in votis, ut spiritu principali confirmes me et spiritum rectum innoves in visceribus meis, iterumque vota priora admittas et sic me deinceps vivere concedas, ut qui pars Domini sum et Dominum partem meam iterum eligo, talem me exhibeam, ut ipsum possideam Dominum et a Domino ipse possidear, nec quidquam contra aut extra te Dominum meum cupiam.

Eligant itaque sibi alii partes, quibus fruantur, terrenas et temporales; portio mea Dominus est. Bibant alii mortiferas voluptates; pars calicis mei Dominus est. Quid enim mihi est in coelo, et a te quid volui super terram? Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum. Quid quippe ultra quaeret, cui omnia suus Conditor est? aut quid ei sufficit, cui ipse non sufficit?

Te solo igitur contentus, Deus meus et omnia, agnosco iterum coram coelo et terra, quoniam funes mei ceciderunt mihi in praeclaris, etenim haereditas mea praeclara est mihi; quaestus magnus mihi est pietas cum sufficientia; abjicio itaque denuo omnes mundi pompas, superfluas vanitates et insanias falsas, et eligo abjectus esse in domo tua magis quam habitare in tabernaculis peccatorum, de hoc multum sollicitus, ut tunicam sanctitatis, quam dimisi aut defoedavi, iterum resumam in Sanguine dealbatam nec unquam dimittam.

Haec sunt vota, quae aliquando distinxerunt labia mea; haec sunt sincera cordis mei desideria, quae supplico tibi esse accepta, et per Spiritum sanctum in visceribus meis dignanter innovata, in mundi contemptum et fidelioris ac constantioris cultus tui testimonia denuo reiterata, ut ita suscipias me secundum eloquium tuum et vivam, et non confundas me ab

exspectatione mea. Itaque profiteor, quia tu Dominus pars haereditatis meae et calicis mei, tu es, qui restitues haereditatem meam mihi. Amen.

IV. Preces ad mentem Summi Pontificis pro lucrandis indulgentiis.

1. Oremus pro Ecclesia sancta Dei, ut eam Deus ac Dominus noster pacificare, adunare et custodire dignetur toto orbe terrarum; subjiciens ei principatus et potestates: detque nobis quietam et tranquillam vitam degentibus glorificare Deum Patrem omnipotentem.

℣. Deus virtutum convertere; respice de coelo et vide et visita vineam istam;

℟. Et perfice eam, quam plantavit dextera tua.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui gloriam tuam omnibus in Christo gentibus revelasti: custodi opera misericordiae tuae, ut Ecclesia tua toto orbe terrarum diffusa, stabili fide in confessione tui nominis perseveret.

2. Da pacem, Domine. in diebus nostris, quia non est alius, qui pugnet pro nobis, nisi tu, Deus noster.

℣. Fiat pax in virtute tua,

℟. Et abundantia in turribus tuis.

Oremus. Deus, a quo sancta desideria, recta consilia et justa sunt opera: da servis tuis illam, quam mundus dare non potest pacem: ut et corda nostra mandatis tuis dedita et hostium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla.

3. Oremus pro haereticis et schismaticis, ut Deus et Dominus noster eruat eos ab erroribus universis et ad sanctam Matrem Ecclesiam catholicam revocare dignetur.

℣. Illuminare his, qui in tenebris et in umbra mortis sedent

℟. Adduc eos, ut vocem tuam audiant, et fiat unum ovile et unus pastor.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui salvas omnes et neminem vis perire: respice ad animas diabolica fraude deceptas, ut omni haeretica pravitate deposita, errantium corda resipiscant et ad veritatis tuae redeant unitatem. Per Dominum nostrum etc. Amen.

V. Hymnus Ambrosianus.

Te Deum laudamus, * te Dominum confitemur.
Te aeternum Patrem * omnis terra veneratur.
Tibi omnes Angeli, * tibi coeli et universae potestates.
Tibi Cherubim et Seraphim * incessabili voce proclamant:
Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra * majestatis gloriae tuae.
Te gloriosus * Apostolorum chorus,
Te Prophetarum * laudabilis numerus,
Te Martyrum candidatus * laudat exercitus.
Te per orbem terrarum * sancta confitetur ecclesia.
Patrem * immensae majestatis,
Venerandum tuum verum * et unicum Filium.
Sanctum quoque * Paraclitum Spiritum.
Tu rex gloriae Christe,
Tu Patris * sempiternus es Filius.
Tu, ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum.
Tu devicto mortis aculeo, * aperuisti credentibus regna coelorum.
Tu ad dexteram Dei sedes, * in gloria Patris.
Judex crederis * esse venturus.
Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, * quos pretioso Sanguine redemisti.
Aeterna fac cum Sanctis tuis * in gloria numerari.
Salvum fac populum tuum, Domine, * et benedic hereditati tuae.
Et rege eos, * et extolle illos usque in aeternum.
Per singulos dies * benedicimus te.
Et laudamus nomen tuum in saeculum, * et in saeculum saeculi.
Dignare, Domine, die isto * sine peccato nos custodire.
Miserere nostri, Domine: * miserere nostri.
Fiat misericordia tua, Domine, super nos: * quemadmodum speravimus in te.
In te, Domine, speravi: * non confundar in aeternum.
℣. Benedicamus Patrem et Filium cum sancto Spiritu,
℟. Laudemus et superexaltemus eum in saecula.

℣. Benedictus es, Domine, in firmamento coeli.

℟. Et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in saecula.

Oremus. Deus, cujus misericordiae non est numerus et bonitatis infinitus est thesaurus; piissimae majestati tuae pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes, ut, qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens, ad praemia futura disponas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Cantantur strophae Tantum ergo *et* Genitori Genitoque.

℣. Panem de coelo praestitisti eis, (Alleluja)

℟. Omne delectamentum in se habentem. (Alleluja,)

Deus, qui nobis etc. *ut supra pag. 186.*

(Benedictio.)

V. Monita, annotationes et regulae ex S. Ignatii Libello Exercitiorum*) et ex Directorio in Exercitia.**)

Juvat subtexere ex libro Exercitiorum s. Ignatii et ex Directorio aliquas annotationes et Regulas ad exercitia bene peragenda perutiles.

---

*) Librum Exercitiorum S. Ignatii vocabat s. Carolus Borrom. *bibliothecam peramplam in libelli unius epitome coactam, ex quo plura ipse intelligeret, quam ex ceteris omnibus discere posset.* Paulus III. *omnia et singula*, in eo contenta, *ex certa scientia* approbavit, collaudavit et scripti patrocinio ad perpetuam rei memoriam communivit; eaque enunciavit esse *pietate ac sanctitate plena, et ad aedificationem et spiritualem profectum, fidelium valde utilia et salubria.*

**) Post librum S. Ignatii *Directorium* tradendorum Exercitiorum maxima pollet auctoritate. Fuit illud prius summo studio confectum a quibusdam antiquioribus Patribus Societatis Jesu, dein in omnes Societatis provincias missum, ut ubique locorum peritiores hac in palaestra Patres experientia duce dispicerent, an aliquid addi, aut detrahi, vel etiam commodius dici posse videretur. Tandem in quinta Congregatione Generali a Patribus, hunc in finem deputatis, diligenter atque exacte discussum, iterumque a R. P. Generali Claudio Aquaviva Patribusque assistentibus accurate perpensum, postremo, quale nunc est, typis excusum est, ut iis potissimum, qui Exercitia tradituri sunt, inserviat.

1. Quomodo dispositus esse debeat, qui ad Exercitia facienda accedit.

Ex libro S. Ignatii: Mirum in modum juvatur, qui suscipit Exercitia, si magno animo atque liberali accedens, totum studium et arbitrium suum offerat suo Creatori, ut de se, suisque omnibus id statuat, in quo ipsi potissimum servire possit, juxta ejusdem beneplacitum. (Annotat. 5.)

Quanto se magis reperit anima segregatam ac solitariam, tanto aptiorem se ipsam reddit ad quaerendum, attingendumque Creatorem et Dominum suum: ad quem insuper, quo propius accedit, eo melius ad suscipienda bonitatis divinae dona disponitur. (Annotat. 20.)

Ex Directorio: Qui ad Exercitia agenda aggreditur, primo eniti debet, ut intelligat, quanta sit res, quam aggreditur; nempe, quae non solum ad animam pertineat, sed ita pertineat, ut, si modo ea diligenter praestet, quae debet, jacturus sit fundamenta spiritualis sui profectus, quae deinde tota ejus vita usui futura sint. Ex quo intelligat, quantam alacritatem, et diligentiam et fortitudinem etiam, ad tantum opus, tantumque negotium afferre debeat. Itaque statuat ipse secum viriliter agere, et omnia impedimenta divinae gratiae rejicere, et omnes animi sui vires intendere, ut huic gratiae cooperetur, et se ad eam recipiendam quam poterit optime disponat.

Hanc ob causam ab omnibus aliis negotiis domesticis prius se expediat, vel certe ea aliis interim committat, ac toto tempore omne sibi amicorum ac familiarium, imo etiam nuntiorum aut litterarum commercium interdicat. Haec enim mentem implere solent variis cogitationibus, quae deinde magnopere distrahunt, et conceptum, si quis est, fervorem restinguunt. Imo vero omnem etiam aliam cogitationem de quavis alia re excludere curet, perinde ac si nullum aliud negotium in hoc mundo haberet.

Habeat deinde magnam spem in Domini bonitate et liberalitate, qui, cum etiam errantes requirat, et fugientes sequatur, multo magis, qui ad se bono animo accedunt, recipiet, et complectetur. Quare confidat in illa infinita clementia, quae cum pium illud desiderium dederit, dabit etiam gratiam ac vires exsequendi bene ac fructuose: siquidem ejus voluntas est sanctificatio nostra.

Inter cetera vero, ita etiam animo constitutus esse debet, ut libenter et avide exercitia haec aggrediatur, non tam ut spirituali dulcedine fruatur, quam ut Dei voluntatem de se intelligat: suumque affectum a terrenis omnibus avellat, et eum in suo Creatore collocet. Illud vero maxime necessarium, ut praeter hoc desiderium proficiendi in spiritu, sit etiam bene resignatus in beneplacito Dei, in iis, in quibus adhuc liber est: itaque animo paratus sit, ut quidquid a Deo cognoverit faciendum esse, omnino exsequi decreverit.

Quare non debet quisquam deliberationem aliquam secum afferre, a qua dimoveri nolit. Deinde non debet etiam modum ac terminum ipse ponere Dei donis, ita ut usque ad quosdam limites se illuminari ac juvari velit, non autem amplius. Nam praeterquam quod valde indecens est, ut creatura hoc modo agat cum suo Creatore, valde etiam sibi ipsi nocet: quia se ipsum privat illis majoribus donis, quae Deus fortasse daturus erat: deinde, quia illa ipsa illiberalitas, et restrictio, et ingratitudo in Deum meretur, ut ne ea quidem accipiat, quae vellet accipere. Quare debet potius animi sinum dilatare, ut quam maxime possit, sese cum Deo conjungere, et quam maxime ab eo ditari et locupletari thesauris istis coelestibus desideret.

2. Regulae aliquot ad motus animae, quos diversi excitant spiritus, discernendos, ut boni solum admittantur et pellantur mali.[1])

Prima regula est, quod illis, qui facile peccant lethaliter, et peccatum peccato addunt, fere solet inimicus noster illecebras carnis et sensuum delectationes objicere, ut eos teneat peccatis plenos, ac semper cumulum adaugeat. Spiritus vero bonus e contrario, conscientiam illorum pungit assidue et per synderesis rationisque officium a peccando deterret.

Secunda, quod aliis hominibus, qui se a vitiis et peccatis purgandos curant sollicite, et in obsequii divini studio magis in dies promovent, immittit spiritus malignus molestias, scrupulos, tristitias, rationes falsas, et alias id genus perturbationes, quibus profectum illum impediat. Spiritui autem bono, ex opposito, proprium consuetumque est, recte agentibus ani-

1) **Ex libro Exercitiorum S. Ignatii.**

mum ac vires addere, consolari, devotionis lacrymas ciere, illustrare mentem, et tranquillitatem dare, sublatis obstaculis omnibus, ut expeditius alacriusque per opera bona semper ultra tendant.

Tertia, quod spiritualis proprie consolatio tunc esse noscitur, quando per internam quamdam motionem exardescit anima in amorem Creatoris sui, nec jam creaturam ullam nisi propter ipsum potest diligere. Quando etiam lacrymae funduntur, amorem illum provocantes, sive ex dolore de peccatis profluant, sive ex meditatione Passionis Christi, sive alia ex causa qualibet, in Dei cultum et honorem recte ordinata. Postremo, consolatio quoque dici potest, fidei, spei et charitatis quodlibet augmentum. Item laetitia omnis, quae animam ad coelestium rerum meditationem, ad studium salutis, ad quietem et pacem cum Domino habendam, solet incitare.

Quarta, quod spiritualis e contra desolatio vocari debet, quaevis animae obtenebratio, conturbatio, instigatio ad res infimas, seu terrenas; omnis denique inquietudo et agitatio, sive tentatio trahens in diffidentiam de salute, et spem charitatemque expellens. Unde se anima tristari, tepescere ac torpere sentit, et de ipsius Dei Creatoris sui clementia prope desperare. Sicut enim consolationi opponitur desolatio, ita etiam quae ab utraque oriuntur cogitationes, sunt inter se prorsus oppositae.

Quinta, quod tempore desolationis nihil deliberandum aut innovandum est circa propositum animi, aut vitae statum, sed in eis perseverandum, quae fuerant prius constituta, puta praecedente die, vel hora consolationis. Quemadmodum enim in consolatione bonus spiritus nos magis regit ac dirigit, ita in desolatione malus, cujus instigatione et conciliis nihil rectum decernere possumus.

Sexta, quod tametsi desolatione affectus homo priora sua consilia minime debet immutare: expediet tamen provideri et augeri ea, quae contra desolationis impulsum tendunt: qualia sunt, insistere orationi cum discussione sui, ac poenitentiae aliquid assumere.

Septima, quod quamdiu premimur desolatione, cogitandum est, nos interim relinqui a Domino nobis ipsis, pro-

bationis causa, ut per naturales quoque vires insultibus inimici nostri obsistamus. Id quod possumus haud dubie assistente nobis praesidio divino, quod semper manet, licet tunc nequaquam sentiatur, eo quod fervorem pristinum charitatis Dominus subtraxerit, relicta nihilominus gratia, quae ad bene operandum et ad consequendam salutem satis esse queat.

Octava, quod hominem, tentatione pulsatum, mire juvat patientiae servandae studium, ut quae vexationibus hujusmodi proprie opponitur, et e diametro resistit. Accersenda etiam spes est, et cogitatio adfuturae brevi consolationis: si praesertim per sanctos conatus, in sexta regula signatos, desolationis impetus frangatur.

Nona, quod causae desolationis tres sunt praecipuae: Prima, quia propter nostram in spiritualibus studiis seu exercitiis tepiditatem atque acediam, consolatione divina merito privamur. Secunda, ut probemur, quinam sumus, et quomodo in Dei servitium et honorem, absque praesente quodam consolationum donorumque spiritualium stipendio, nosmet impendimus. Tertia, ut certi plane simus, nostrarum virium non esse, vel acquirere, vel retinere fervorem devotionis, vehementiam amoris, abundantiam lacrymarum, aut aliam quamlibet internam consolationem: sed omnia haec gratuita esse Dei dona, quae si vindicemus nobis ut propria, superbiae et vanae gloriae crimen, non sine salutis gravi periculo, incursuri sumus.

Decima, quod fruenti homini consolatione prospiciendum est, quo se pacto gerere poterit, desolatione deinceps occurrente: ut jam inde acrimoniam et robur animi mature comparet, ad impetum ejus reprimendum.

Undecima, ut ille idem, affluente consolatione, se ipsum deprimat, ac vilifaciat quantum potest, reputando secum, quam imbellis, quamque ignavus esse apparebit, desolatione impugnante, nisi per gratiae et consolationis divinae opem cito sublevetur. Contra vero ille, quem desolatio molestat, aestimare debet cum Dei gratia se posse plurimum, facileque adversarios suos omnes devicturum esse, dummodo in Dei virtute collocet spem suam, et animum suum corroboret.

Duodecima, quod hostis noster, naturam et morem muliebrem refert, quoad imbecillitatem virium et animi per-

vicaciam. Nam sicut femina cum viro rixans, si hunc conspexerit erecto et constanti vultu sibi obsistere, abjicit illico animum ac terga vertit: sin vero timidum fugacemque esse animadverterit, in extremam surgit audaciam, et in illum trociter invadit. Itidem consuevit daemon animo et robore plane destitui, quoties spiritualem athletam corde imperterrito ac fronte ardua tentationibus videt reluctari. Sin autem trepidet ad primos impetus sustinendos, et quasi animum despondeat, nulla est bestia super terram inimico illo tunc efferatior, acrior et pertinacior in hominem, ut cum pernicie nostra malignae obstinataeque mentis suae desiderium adimpleat.

Decima tertia, quod idem inimicus noster morem insequitur nequissimi cujuspiam amatoris, qui puellam honestorum parentum filiam, vel uxorem viri alicujus probi volens seducere, summopere procurat, ut verba et consilia sua occulta sint, nihilque reformidat magis ac aegre fert, quam si puella patri suo, vel uxor marito illa patefaciat, cum sciat, hoc pacto de votis et conatibus suis actum esse. Ad eundem modum obnixe satagit diabolus, ut anima, quam circumvenire cupit ac perdere, fraudulentas suas suggestiones teneat secretas. Indignatur vero maxime et gravissime cruciatur, si cui vel Confessionem audienti, vel spirituali homini molimina sua detegantur, a quibus ita excidere se funditus intelligit.

Decima quarta, quod solet etiam adversarius imitari aliquem belli ducem, qui obsessam arcem expugnare atque depraedari cupiens, explorata prius natura et munitione loci debiliorem partem aggreditur. Sic nimirum et ille circuit animam, et callide inquirit, quarumnam virtutum praesidiis, moralium scilicet, aut theologicarum ipsa vel munita vel destituta sit: eaque potissimum parte machinis omnibus admotis irruit, ac subvertere nos sperat, quam in nobis minus ceteris firmatam custoditamque esse praeviderit.

3. Regulae aliae utiles ad pleniorem spirituum discretionem.*)

Prima est, quod proprium est Dei et Angeli cujusque boni, veram infundere spiritualem laetitiam animae, quam movent, sublata tristitia et perturbatione omni, quam ingessit

*) Ex libro Exercitiorum.

daemon: cum hic e contrario, sophisticis argumentis quibusdam veri speciem prae se ferentibus laetitiam illam in anima repertam oppugnare soleat.

Secunda, solius est Dei, consolari animam nulla praecedente consolationis causa, cum sit hoc proprium Creatoris, suam ingredi creaturam et illam in amorem sui totam convertere, trahere et mutare. Causam vero praecedere nullam tunc dicimus, quando nec sensibus, nec intellectui, neque votuntati nostrae quidquam objectum est, quod ejusmodi consolationem causare ex se possit.

Tertia, quoties processit consolationis causa, auctor ejus potest existere tam malus Angelus quam bonus, sed ad fines tendunt contrarios: bonus quidem, ut anima in boni cognitione et operatione magis proficiat; malus autem, ut male agat illa et pereat.

Quarta, id moris est spiritui maligno, ut in lucis Angelum transfigurans sese, cognitis piis animae votis, primum obsecundet, mox inde ad perversa sua desideria illam alliciat. Simulat etenim ab initio bonas sanctasque hominis cogitationes sequi et fovere; at deinde in occultas fallaciarum suarum pedicas paullatim tractum illaqueat.

Quinta, sedulo et accurate excutiendae sunt cogitationes nostrae, circa principium, medium et finem suum, quae tria si recte se habeant, Angeli boni argumentum est, cogitationes illas suggerentis; sin autem per discursum mentis aliquid offertur, vel sequitur, quod ex se malum sit vel avocet a bono, vel ad minus bonum impellat, quam anima prius quaerendo sequi decrevisset, vel animam ipsam defatiget, angat ac perturbet, sublata, quae prius aderat, quiete, pace et tranquillitate, evidens tunc erit indicium, auctorem esse cogitationis ejusmodi spiritum malignum, utpote utilitati nostrae semper adversantem.

Sexta, quoties contingit, in aliqua suggestione deprehendi hostem ex cauda sua serpentina, id est, fine malo, quem semper nobis insinuare studet; tunc plurimum juvat, revolvere discursum totum, et notare, quid ab initio praetexuerit bonae cogitationis et quomodo praecedentem spiritualis gustus suavitatem, animi serenitatem sensim amovere, ac venenum suum

infundere tentarit: ut per hujusmodi experimentum cognitae illius fraudes facilius deinceps caveantur.

Septima, eorum, qui promovent in bono salutis, animis se insinuat uterque spiritus diverso modo: bonus quidem leviter, placide ac suaviter, sicut aquae stilla in spongiam illabens; malus vero duriter, implacide et vehementer, cum strepitu quodam, sicut imber decidens in petram: illis autem, qui in dies tendunt in deterius, oppositum prorsus usuvenit. Cujus sane diversitatis ratio est, quatenus Angelo utrilibet similis est vel dissimilis animae ipsius dispositio. Si enim contrariam sibi eam alteruter spiritus invenerit, cum strepitu et pulsu, qui facile adverti queat, ei se conjungit; si conformem vero, tamquam in propriam et apertam domum subit cum quiete.

Octava, quoties sine praevia ulla causa consolatio nobis adest, quamvis ei, tamquam divinitus immissae, ut supra dictum est, nihil fallaciae subesse possit; debemus tamen attente ac sollicite distinguere praesens consolationis tempus a proximo sequente, in quo anima fervet adhuc et favoris divini nuper accepti sentit reliquias. Nam posteriore hoc tempore frequenter accidit, ut vel ex habitu, discursu et judicio proprio, vel ex boni aut mali spiritus instinctu aliqua sentiamus vel deliberemus, quae cum ab ipso Deo citra medium non emanent, solerti indigent discussione, priusquam recipiant assensum, vel in opus veniant.

4. Regulae aliquot servandae ut cum orthodoxa Ecclesia sentiamus.*)

Prima, sublato proprio omni judicio, tenendus est semper paratus promptusque animus, ad obediendum verae Christi Sponsae ac sanctae Matri nostrae, quae est orthodoxa, catholica et hierarchica Ecclesia.

Secunda, laudare convenit solitam fieri sacerdoti confessionem peccatorum, et Eucharistiae sacrae sumptionem annuam ut minimum; cum sit laudabile, octavo quoque die, aut semel saltem in mense quolibet, servatis interim conditionibus debitis, Sacramentum ipsum suscipere.

*) Ex libro Exercitiorum S. *Ignatii*

Tertia, commendare Christi fidelibus, ut frequenter ac devote Missae sacrum seu sacrificium audiant: item cantus ecclesiasticos, Psalmos et prolixas preces in templis vel extra templa recitandas: tempora etiam probare determinata officiis divinis et precationibus quibuscumque, ut sunt, quas vocamus Horas canonicas.

Quarta, laudare plurimum religionum status, atque coelibatum seu virginitatem matrimonio praeferre.

Quinta, comprobare vota Religiosorum de servanda castitate, paupertate, obedientiaque perpetua cum aliis perfectionis et supererogationis operibus. Ubi obiter notandum est, quod cum voti ratio ad ea pertineat, quae ad perfectionem ducunt vitae christianae, de aliis, quae ab ipsa perfectione potius avertunt, ut de negotiatione vel matrimonio, votum nunquam emittendum sit.

Sexta, laudare praeterea reliquias, venerationem et invocationem Sanctorum; item stationes, peregrinationesque pias, indulgentias, jubilaea, candelas in templis accendi solitas et reliqua hujusmodi pietatis ac devotionis nostrae adminicula.

Septima, extollere abstinentiae ac jejuniorum usum, ut Quadragesimae, quatuor temporum, vigiliarum, sextae feriae, sabbati, aliorumque pro devotione susceptorum; item spontaneas afflictiones sui, quas poenitentias dicimus, non internas solum, sed etiam externas.

Octava, laudare insuper templorum exstructiones atque ornamenta, necnon imagines, tamquam propter id, quod repraesentant, jure optimo venerandas.

Nona, confirmare maxime omnia Ecclesiae praecepta, nec impugnare ullo modo: sed contra impugnantes quaesitis undique rationibus prompte defendere.

Decima, Patrum etiam, seu Superiorum decreta, mandata, traditiones, ritus et mores studiose probare. Licet autem non reperiatur ubique ea, quae deberet esse, morum integritas; si quis tamen, vel in publica concione, vel in populari commercio ipsis obloquitur, generat potius damna et scandala quam aliquid afferat remedii aut utilitatis: cum nihil aliud sequatur, nisi exasperatio et obtrectatio populi adversus Principes et Pastores suos. Temperandum est igitur ab isto

invectivarum genere. Verumtamen, sicut damnosum est, Primates ipsos absentes apud populum allatrare, atque proscindere; ita rursus privatim admonere eos, qui, si velint, mederi huic malo possunt, operae pretium videtur fore.

Undecima, doctrinam sacram plurimi facere, tum eam, quae positiva dici solet, tum quae scholastica. Sicut enim sanctis Doctoribus antiquis Hieronymo, Augustino, Gregorio et consimilibus scopus fuit, ad amorem et cultum Dei amplectendum animos movere: ita peculiare est B. Thomae, Bonaventurae, Magistro Sententiarum et aliis recentioribus Theologis, dogmata ad salutem necessaria exactius tradere atque definire, prout convenit suis temporibus et posteris, ad errores haeresum confutandos.*) Siquidem Doctores hujusmodi, ut sunt tempore posteriores, non solum Scripturae sacrae intelligentia praediti sunt, et veterum auctorum juvantur scriptis, sed etiam cum influxu divini luminis, Conciliorum sanctionibus, decretis et variis Ecclesiae sanctae constitutionibus ad salutis nostrae subsidium feliciter utuntur.

Duodecima, culpabilis est ac vitanda hominum, qui adhuc in terra vivunt, (quantumvis laudabilium), comparatio cum Sanctis et Beatis, dicendo: iste est doctior Augustino: ille est alter S. Franciscus: aequalis est Paulo sanctitate, aut aliqua virtute non est inferior etc.

Decima tertia, denique ut ipsi Ecclesiae catholicae omnino unanimes, conformesque simus, si quid, quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse definierit, debemus itidem, quod nigrum sit, pronuntiare. Indubitate namque credendum est, eumdem esse Domini nostri Jesu Christi et Ecclesiae orthodoxae, Sponsae ejus, spiritum, per quem gubernamur et dirigimur ad salutem: neque alium esse Deum, qui olim tradidit decalogi praecepta, et qui nunc temporis Ecclesiam hierarchicam instruit atque regit.

Decima quarta, advertendum quoque est, quamquam verissimum sit, nemini contingere salutem nisi praedestinato: circumspecte tamen super hoc loquendum esse, ne forte gra-

*) Les Papes et l'Eglise entière ont toujours regardée la scolastique comme le rempart de l'orthodoxie. (*Analecta Juris Pontif.* a. 1868. Livraison 94. pag. 47.)

tiam seu praedestinationem Dei nimis extendentes, liberi arbitrii vires et operum bonorum merita excludere velle videamur; vel e converso, ne plus aequo hisce tribuentes, illis interim derogemus.

Decima quinta, similem ob causam frequens de praedestinatione sermo habendus non est; sique incidat nonnunquam, ita temperari decet, ut nulla plebi audienti detur occasio erroris, ac dicendi: si de salute mea vel damnatione jam definitum est, sive male, sive bene agam, aliter evenire non potest: unde solent multi opera bona negligere et alia subsidia salutis.

Decima sexta, accidit etiam non raro, ut ex immodica fidei praedicatione et laude, adjecta distinctione aut explicatione nulla, ansam arripiat populus torpescendi circa bona quaelibet opera, quae fidem praeeunt aut sequuntur charitatis nexu efformatam.

Decima septima, neque itidem praedicandae et inculcandae gratiae Dei usque adeo insistendum fuerit, ut serpere inde possit auditorum animis lethalis error, negata liberi arbitrii nostri facultate. De gratia ergo ipsa diffuse quidem loqui fas est, Deo aspirante, sed quatenus in gloriam ejus uberiorem redundat, idque juxta modum convenientem, nostris praesertim temporibus tàm periculosis; ne et liberi arbitrii usus et operum bonorum efficacia tollatur.

Decima octava, quamvis summe laudabile sit atque utile, ex dilectione pura inservire Deo, nihilominus tamen valde commendandus est Majestatis divinae timor. Neque porro is timor solum, quem filialem appellamus, qui pius est ac sanctus maxime: verum etiam alter, servilis dictus. Quippe qui homini utilis est admodum et saepenumero necessarius, ut a mortali peccato, quando incidere contingit, resurgere prompte studeamus: a quo dum erimus immunes atque alieni, facilius patebit ascensus ad timorem illum filialem Deo penitus acceptum, qui nobis cum ipso Deo unionem amoris praestat et conservat.

5. Quae commendanda sunt ei, qui absolvit Exercitia.[1])

Ad conservandam et alendam devotionem jam conceptam piis et spiritualibus exercitationibus, haec potissimum commendari poterunt: 1) Ut conservet usum meditandi quotidie per dimidiatam horam aut etiam integram, si fieri poterit. 2) Ut singulis diebus faciat examen conscientiae per quartam horae partem. 3) Ut octavo quoque die confiteatur et communicet. 4) Eligat aliquem Confessarium stabilem, eumque accipiat ut ducem hujus spiritualis itineris, et cum eo tractet omnia, quae ad suam animam pertinent. 5) Legat saepe pios libros, et habeat bonorum hominum conversationem, malorum autem fugiat summopere. 6) Curet proficere quotidie in virtutibus, praesertim in humilitate, patientia et charitate. Et in summa nitatur ipse quoque ad eam summam perfectionem, quam in suo statu et juxta mensuram divinae gratiae acquirere poterit. Haec autem sunt fere generalia. Alia sunt deinde quae juxta cujusque professionem aut statum aut particularem indigentiam addi poterunt.

6. Materiae examinis particularis circa singulas virtutes.[2])

I. De humilitate.[3]) 1° Nulla verba proferre, quae in laudem aestimationemque mei queant redundare.

2° Non efferri laetitia, quando me quis alius laudat aut bene de me loquitur; sed ex hoc ipso aliquam potius mei humiliandi et confundendi occasionem capere, videndo me non esse talem, qualem aut alii me reputant, aut qualis esse deberem. His addi potest, gaudere, cum alius quis laudatur, aut aliorum sermone celebratur; et cum inde aliquem dolorem, vel invidiae motum in me percipiam, eum ut defectum ac

---

[1]) Ex Directorio in Exercitia spiritualia cap. 40.

[2]) Ex Alph. Rodericii S. J. opere de perfectione christ. Part. I tract. 7. cap. 5.

[3]) Notandum hic est, non oportere, ut examen particulare eo ordine peragatur, quo virtutes a nobis hic proponuntur, aut eo graduum et partium ordine, qui in harum qualibet ponitur. Illud tantum unicuique curandum est, ut eam sibi virtutem seligat, qua magis opus habebit, et ab illa ejus parte et gradu initium faciat, qui ipsi magis erit necessarius: quem ubi decurrerit et perfecerit, ex aliis deligat id, quod magis conveniat, donec tandem, adjuvante Dei gratia, ad illius virtutis perfectionem pertigerit.

peccatum a me repellere; uti, et dum quamdam complacentiam aut vanam laetitiam ex aliorum honorificis de me verbis, in me persentisco.

3° Nihil prorsus ob humanos aliquos respectus agere, nec ut ab hominibus videar, vel aestimer, sed omnia pure propter Deum.

4° Non excusare me; multo minus culpam in alium tam exterius, quam interius derivare.

5° Vanas, elatas, superbasque cogitationes ad honorem et aestimationem mei quomodolibet spectantes, mox cum insurgant, rejicere et praescindere.

6° Omnes quasi me superiores ducere, non speculative tantum, sed etiam practice et reipsa; ea me erga quoslibet humilitate et submissione habendo, ac si mei superiores forent.

7° In bonam partem accipere omnes, quae mihi se offerent, humilitatis occasiones. Atque in hoc me in dies crescere, proficere, et per hos tres gradus ascendere oportet: primo, humiliationes patienter; secundo, prompte ac facile; tertio, alacriter et laete ferendo, nec ante cessare, quam plane gaudeam et exsultem, quod ab alio contemnar et despiciar, ut sic Christo, qui mei causa contemptus, illusus et ludibrio habitus est, assimiler, eumque imiter.

8° De eo quoque particulare examen quis instituere tam in hac materia, quam in alia simili, potest, ut aliquot humilitatis, aut alterius cujusque virtutis (de qua examen particulare faciet) actus exercitiave concipiat, tam interiora, quam exteriora; tot nimirum mane, et tot vespere exercendo; primo pauciora, postea plura, atque ita assidue increscendo, donec quemdam virtutis ejus habitum et consuetudinem induat.

II. De charitate fraterna. 1° De proximo non detrahere, neve ullum ejus peccatum, tametsi levissimum ac publicum, commemorare: ejus gesta et opera, verbis non deterere, neve ullum vilipendii ejus aut despectus, sive illo praesente, sive absente, signum ostendere; sed de omnibus ita loqui, ut eos bonos, honorabiles, et aestimatione dignos esse, quivis ex ore meo verbisque colligere queat.

2° Nunquam dicere alteri: Talis hoc de te dixit; praesertim si ejusmodi res sit, quae ipsum contristare queat, etsi

alioquin minima: hoc enim est discordias et zizania dissensionis inter fratres serere.

3° Nulla scommata dicere, non verba, quae proximum pungant, aut amaricent, non quae impatientiam aliquam spirent. Non contendere obstinatius verbis, alteri non contradicere nec alium quempiam reprehendere, nisi ad hoc e peculiari obligatione tenear.

4° Omnes amice benevoleque complecti; idque reipsa declarare, studendo, prout fas erit, ipsis prospicere, juvare et delectare. Quando vero quis ex officio aliis tenetur providere, tunc in hoc potissimum intendat oportet; et quod opere non poterit praestare, agendi saltem suavitate, bonis responsis, ac verbis lenibus supplere satagat.

5° Quamcumque aversionem cavere, et multo minus eam exterius ostendere; qualis esset, ob aliquam offensiunculam alium alloqui, aut eum quapiam in re nolle (si commode possit) juvare, aut signo quopiam significare, non adeo sibi illo complacere, seque ab eo alieniorem esse.

6° Cavere omnem in conversatione cum proximo singularitatem; declinando scilicet particulares familiaritates et amicitias, quae alios offendunt. Neminem dijudicare, sed potius defectus aliorum, tum apud se, tum apud alios excusare conari, bene laudabiliterque de singulis sentiendo.

III. De mortificatione. 1° In omnibus se offerentibus rebus et occasionibus me mortificare, non tamen eas ultro quaerendo; et sive immediate a Deo proficiscantur, sive a superioribus, sive a proximis nostris et fratribus, vel demum alia quacumque ratione nobis obveniant, aequo animo suscipere, et fructum ex iis aliquem capere studere.

2° In omnibus illis me mortificare, quae me impediunt quominus vel praecepta observem, vel ea, quae quotidie et ordinarie ago, tam spiritualia, quam exteriora et corporalia, rite exequar. Plerique enim defectus, quos in iis committimus, inde ut plurimum ortum habent, quod vel nos in laboris ac difficultatis alicujus susceptione non superemus et mortificemus, vel aliqua delectatione ac voluptatula carere nolimus.

3° Mortificare me in incessu, ut ea incedam gravitate ac

modestia, quae sacerdotem decet; ac praesertim in illis, quae ad oculos et inguam spectant, si quis mihi hac in parte sit defectus.

4° Mortificare me quoque in quibusdam rebus, quas licite alioquin facere possem, cujusmodi est, non egredi domo, nolle videre pulchra et curiosa; non interrogare vel inquirere, quae scire mea non intersit; nolle dicere, quod libenter dicerem; aliaque id genus innumera. — In examine proponam tot mortificationes mane, tot vesperi facere, a minoribus incipiendo, et semper ad majora progrediendo. Harum enim mortificationum voluntariarum, tametsi in rebus parvis, exercitium magnam afferre utilitatem solet.

5° In iis demum rebus me mortificare, quas alioquin ex officio facere teneor. Verbi gratia, dum ad mensam, studia, lectionem, praedicationem, aut aliud quodcunque exercitium, quod delectat, peragendum abeo, appetitum, voluntatem, pronumque in haec opera affectum meum mortificabo, in corde dicendo: Nolo id, Domine, agere, quia mihi placet aut me delectat; sed ideo tantum, quia ita tu fieri jubes.

IV. De abstinentia vel gula. 1° Nec ante, nec post statutam horam, nec extra ipsum refectionis locum, quidquam comedere.

2° Contentum esse iis cibis, qui communiter apponuntur, alios novosque non quaerendo, nec alio novoque modo coctos, vel conditos, nullam quoque singularitatem, extra evidentem necessitatem, admittendo.

3° In communibus illis cibis, quoad quantitatem, temperantiae regulam non excedere.

4° Appositis vesci, nec nimis avide, nec festinanter; sed modeste ac decenter, videndo ne ab appetitu et delectatione gulae extra debitos limites abripiar.

5° Non loqui de rebus ad escam vel potum pertinentibus, multo minus de cibis subministratis conqueri vel murmurare.

6° Omnes de gula cogitationes rescindere ac repellere.

V. De patientia. 1° Nullum exterius impatientiae, sed potius summae pacis, animique compositi, tum in verbis et operibus, tum in ipso vultu signum edere: omnes in contrarium motus et affectus compescendo.

2° Non permittere, ut aliqua in cor perturbatio, malignus sensus indignatio, vel tristitia ingrediatur: multo minus aliqua vindictae, quantumvis levioris, appetentia.

3° Quaelibet adversa, quae mihi obvenient, accipere, velut a Dei manu, ad majus animae bonum, et profectum meum immissa: quomodocunque et undecunque demum, ea eveniant.

4° In horum praxi tribus hisce gradibus me exercere: omnia, quae mihi occurrent, primo, patienter; secundo, prompte et facile; tertio, cum gaudio et hilariter tolerando: quod illa Dei sit voluntas et beneplacitum.

VI. De obedientia. 1° In exteriori obedientia exactissimum esse, relicta etiam littera imperfecta, et ad minimum voluntatis superiorum nutum ac significationem parendo, expressum mandatum non exspectando.

2° Obedire ex voluntate et corde sincero, ut idem velle et voluntatem eandem habeam, quam Superior.

3° Obedire quoque intellectu ac judicio interno, ut idem plane sentiam et censeam, quod Superior, omnibus in contrarium judiciis aut rationibus exclusis.

4° Superioris vocem et campanae signum, pro Dei voce habere; et cuilibet Superiori non secus ac ipsi Christo Domino, subordinatis quoque officialibus ex animo obedire.

5° Exercere obedientiam caecam, idest, non indagare, nec scrutari praecepti rationes, quam scilicet ob causam, et ad quid sic imperetur; sed omnis rationis instar mihi sit, quod id obedientia mandarit, ac Superior injunxerit.

6° Ad ipsos etiam voluntatis actus transire, ut nimirum assuescam cogitare, dum obedio, in eo me facere voluntatem Dei; et hoc, unica mea voluptas, et omne gaudium sit.

VII. De castitate. 1° Oculos caute custodire, eas personas et res non intuendo, quarum aspectu castitas periclitaretur, vel quae tentationis carnalis esse incentivum possent.

2° Nulla loqui, nec audire verba, quae ad hanc materiam attinent, quaeque motus, appetitus et cogitationes inhonestas excitare possint; nec similia e libris legere.

3° Nullis cogitationibus etiam remote huc spectantibus, locum dare, sed eas exorientes statim summa cum diligentia ac celeritate repellere.

4° Nullius personae manus, nedum caput aut vultum, contingere; nec se ab aliis tangi sinere.

5° Magna erga seipsum decentia et honestate uti, proprium corpus non intuendo, nec denudando, nec tangendo, nisi expressa id necessitas requirat.

6° Particulares amicitias non colere, nulla etiam munuscula aut res comestibiles dare, vel accipere; cum iis personis, quae esse possent tentationis occasio, et erga quas peculiariter se quis affici et inclinari senserit, caute circumspecteque se gerere, illorum familiaritatem conversionemque, quoad ejus fieri potest, evitando: quod unicum esse solet in his rebus remedium.

VIII. De operibus ordinariis bene obeundis. 1° Non sinere ullum effluere diem, quo spiritualia exercitia mea complete perfecteque non faciam, tempus omne destinatum, ipsis impendendo; et, si necessaria urgentique occupatione tunc temporis distinebor et impediar, defectum hunc alio tempore supplere et resarcire.

2° Orationem mentalem, et examen conscientiae tam generale, quam particulare, bene riteque peragere; examinis quidem methodum exacte observando, at simul dolorem et confusionem de delictis meis, nec non emendationis propositum concipiendo potius, quam anxie quoties impegerim disquirendo: nam in prioribus illis tota examinis vis et fructus consistit; cujus rei defectu multi ex hoc exercitio parvum fructum capiunt.

3° Reliqua exercitia spiritualia pari accuratione peragere: puta Missam celebrare, spiritualem librum legere, et poenitentias et mortificationes obire, ex horum singulis finem et fructum, ob quem instituta sunt, colligere procurando; non autem e consuetudine, vel dicis causa, vel duntaxat tanquam exteriorem quamdam caerimoniam haec suscipiendo.

4° Officio et ministeriis meis omnibus rite fungi, faciendo quoad potuero, et quantum in me erit, ut ea bene succedant et peragantur, tanquam propter Deum et coram Deo illa exsequerer.

5° Nullum sponte et plena voluntate in iis errorem committere.

6° Etiam parva et tenuia permagni facere.

7° Et quoniam in his operibus ordinariis, quae quotidie agenda occurrunt, bene obeundis, omnis meus profectus et perfectio consistit, quotiescunque advertero, me in hoc deficere et intepescere, sedulo curabo, ut examen meum particulare per aliquot dies ei rei applicem, ut hoc pacto spiritum renovem, meque in illis perfecte exsequendis velut instaurem.

IX. De rebus omnibus pure propter Deum faciendis. 1° Nihil ob respectum aliquem humanum, aut ut ab hominibus videar vel aestimer, vel ob commodum, utilitatem, delectationem aut voluptatem propriam facere.

2° Universa opera mea pure propter Deum agere, assuescendo paullatim, etiam actuali intentione omnia ad Deum referre. Primo quidem mane, simul ac expergiscor: deinde sub operis cujusque initium: tertio, in ipso operis medio, saepenumero cor meum in eo ad Deum sustollendo, ac dicendo: Propter te, Domine, et propter gloriam tuam, et quia tu ita cupis, hoc facio.

3° Examen hoc facere de eo, ut scilicet quae hactenus dicta sunt, tot vicibus mane, et tot vesperi exerceam; incipiendo primo a minoribus et paulatim ad majora ascendendo: donec habitum quemdam et consuetudinem contraxero, cor et intentionem frequentissime ad Deum inter ipsas actiones sustollendi; inque illis aliud non spectem, quam divinae ejus majestati pure complacere.

4° Non ante hoc examen et exercitium intermittendum est, quam eo perveniam, ut sic faciam opera mea, quasi qui Deo servit, et non hominibus; et usque dum ita ea peragam, ut semper actualiter in iis amem Deum, gaudeamque, quod in illis ejus voluntatem faciam, et omnis mea in iis voluptas et delectatio sit isthaec. Sic prorsus, ut, dum opus perago, magis amare videar, quam operari.

5° Haec scilicet esse debet continua Dei praesentia, in qua jugiter stare debeo et ambulare: haec continua oratio, quam habere procurare debeo. Ea namque animae meae perutilis et bona futura est, magnoque adjumento, ut omnia opera mea bene perfecteque peragam.

X. De conformitate voluntatis nostrae cum divina. 1° Omnia, quae occurrent et quaslibet occasiones, seu magnae

sint, seu parvae, quomodocunque illae veniant, accipere, velut de manu Dei, qui eas mihi ex affectu, et visceribus paternis, ad majus bonum et utilitatem meam, utque hoc pacto me cum sanctissima et divina voluntate ipsius conformem, immittit: perinde ac si Christum ipsum coram viderem, mihique audirem dicentem: volo, fili, ut hoc nunc agas vel patiaris.

2° Operam dare, ut in hac mea cum divina voluntate omnibus in rebus conformitate, quotidie proficiam, semperque progrediar, idque per tres hosce gradus: primo, eas cum patientia; secundo, cum promptitudine et facilitate; tertio, cum gaudio et alacritate ferendo, quod nimirum haec Dei sit voluntas et beneplacitum.

3° Hoc in examine et exercitio tamdiu manere et exerceri debeo, donec visceralem quemdam gustum et delcctationem in anima percipiam, quod Domini voluntas, tametsi in eo aliqui labores, despectus et dolores subeundi sint, adimpleatur; quod tota mea voluptas et oblectatio sit, ipsa Dei voluntas et beneplacitum.

4° Nihil omittere eorum, quae cognovero esse Dei voluntatem, et ad majorem ejus gloriam et servitium tendere: imitari in eo conando Redemptorem nostrum Jesum, qui ait; *Ego quae placita sunt ei* (Patri meo aeterno) *facio semper.*

5° Exercitii hujus usus, optima et utilissima ratio erit semper in Dei praesentia, et continua oratione ambulandi.

6° Examen de mortificatione, quod supra posuimus, melius fiet, si per modum conformitatis cum divina voluntate assumatur; omnia scilicet, quae accidunt et ingruunt, velut a Dei manu venientia, uti paulo ante diximus, acceptando. Atque hoc pacto evadet id facilius, sapidius et utilius; erit enim quoddam amoris divini exercitium.

Oratio saçerdotis renovantis proposita in sacris exercitiis concepta.*)

Deus, qui indignum famulum tuum in ultimis sacris exercitiis ad sincerum tui amorem inflammare, atque ad constantiam in virtute ac honestate clericali sanctissimis propositis tua inspiratione praemunire dignatus es, fac, ne fructus tantae miserationis in me pereat: concede, nova confortante gratia, ne summam illam gratiam in vacuum receperim; et confirma quod operatus es in me; ne terra tam saepe venientem super se bibens imbrem, si non nisi spinas ac tribulos proferat, reproba fiat et maledicto proxima. Suscipe proin haec mea proposita**) quae coram throno divinae Majestatis tuae renovo et contrito ac humili corde, Deus meus et omnia, ex motivo veri erga te amoris tibi offero; et ut largitus es ad ea concipienda tibique offerenda, sic etiam ad exsequenda gratiam uberem largiaris.

---

*) Qui in pio secessu sacra Exercitia peregit, magno cum fructu orationem hanc quotidie aut saltem semel quavis hebdomada recitabit. Nihil enim facilius est, quam ut, plurimis iterum curis ac sollicitudinibus distentus, fervorem ac lumen, sacris meditationibus conceptum, brevissimo tempore perdat, nisi studeat sese ipse ad ea, quae Deo promisit, servanda continuo excitare ac stimulare.

**) Hic relege aut mente revolve proposita facta in sacris excercitiis.

Index libelli.

Pagina

IV. Qualis fuisti pastor?

Quaedam pro exercitiis spiritualibus.

In demselben Verlage ist erschienen:

Schneider, Jos., P. S. J., Lectiones quotidianae de Vita, Honestate et Officiis Sacerdotum et Clericorum, ex S. Scriptura, Conciliorum Decretis, Summ. Pontificum Constitutionibus, Episcoporum Epistolis pastoralibus, SS. Patrum et piorum auctorum operibus etc. 1870. 8°. 768 pag.
4 Mark 20 Pfennige.

Der Mainzer „Katholik" spricht sich im November-Heft 1870, S. 640, über dieses Werk folgendermassen aus: „P. Schneider hat seinen vortrefflichen, allgemein verbreiteten Büchern für den Clerus ein neues eminent nützliches hinzugefügt, von dem wir wünschen und hoffen, dass es bald jeder Geistliche in Händen habe. Es enthält den Kern der priesterlichen Ascese und der katholischen Pastoral mit den Worten der ausgezeichnetsten Hirten, Väter und Lehrer der Kirche in zweckmässiger Folge, in kurzen, durchschnittlich zwei Seiten nicht überschreitenden Lesungen. Es bietet also dieses Buch dem Priester das so unumgänglich nothwendige Seelenbrod der täglichen geistlichen Lesung in so praktisch nützlicher, leichter und doch kraft- und gehaltvoller Gestalt, als nur möglich. Nichts, was dem Priester zur eigenen Heiligung und zum segensreichen Wirken zum Heile der Seelen erspriesslich sein kann, ist übergangen; so, dass der Geistliche, der hiernach seine tägliche Lesung macht, im Laufe des Jahres an Alles erinnert, zu Allem ermuntert, in Allem belehrt wird, was zu den Pflichten seines heil. Amtes und Standes gehört — und zwar stets durch die weihe- und autoritätsvollsten Aussprüche.

Der „Prediger und Katechet" 1871., S. V., referirt hierüber:

„Seitdem dieses vortreffliche Buch in meine Hände gekommen ist, gewinne ich es täglich lieber, und aus voller Ueberzeugung muss ich gestehen, dass der Priester und Cleriker nicht leicht ein gediegeneres und nützlicheres Buch zu seiner täglichen geistlichen Lesung finden kann, als das vorliegende, indem es das Wichtigste aus der Ascese und Pastoral in einzelnen Lesestücken für jeden Tag des Jahres und zwar in ganz zweckmässiger systematischer Ordnung enthält" etc. Mr.

Auch der Literarische Handweiser, das Kölner Pastoralblatt, das Nordamerikanische Pastoralblatt und mehrere andere Blätter haben sich bereits äusserst günstig über dieses Buch ausgesprochen.

Schneider, Jos., P. S. J., **Manuale Clericorum** in quo habentur Instructiones asceticae, ac variarum precum formulae, ad usum eorum, qui in Seminariis clericorum ad presbyteratus Ordinem instituuntur. Superioribus approbantibus. 1868. 16°. 782 p. 4 Mark 20 Pfennige.

Im „Theologischen Literaturblatte" 1868. Nr. 17. sagt hierüber Dr. Thalhofer, Director des Georgianum's in München, unter Anderm:

„P. Schneider hat sich in der pastoraltheologischen Literatur bereits einen Namen gemacht durch sein Manuale sacerdotum, welches seit 1862 bereits die 5. Anflage erlebt und allenthalben die günstigste Aufnahme gefunden hat. Was jenes Manuale sacerdotum für Priester ist, das soll das Manuale clericorum für die Candidaten des Priesterthums sein, ein Handbuch für die verschiedenen religiösen und ascetischen Uebungen, welche sie als Clerical-Seminaristen zu machen, ein Handbuch ferner für die liturgischen Funktionen, die sie als Tonsuristen, Minoristen, Subdiaconen und Diaconen im Stadium ihrer Vorbereitung auf den Presbyterat zu verrichten haben etc."

Mit diesem Urtheile stimmen überein die Recensionen in den „Kathol. Literaturblättern der Sion", in der zu Paris erscheinenden Zeitschrift „Etudes religieuses, historiques et littéraires" (Decemb. 1868. Nr. 12.), in der zu London erscheinenden Zeitschrift „The Month" (January 1869.), im „Literar. Handweiser", in der „Wiener Literaturzeitung", im „Augsburger und Kölner Pastoralblatt", im „Katholik" und mehreren anderen Zeitschriften und Pastoralblättern.

Das Buch ist bereits in Rom und in mehreren Seminarien Deutschlands, Frankreichs, Belgiens, Spaniens, Hollands und Nord- und Süd-Amerikas eingeführt.

Libri liturgici etc. in officina F. Pustet,

S. Sedis Apostol. et S. Rituum Congreg. Typographi,
Ratisbonae, impressi et editi:
(1 Mark – 1 Frc. 25 Cts.)

	Mk.	Pf.
ANTIPHONARIUM ROM. Curante S. Rit. Congr. Folio. (sub prælo.)		
BENEDICTIONALE ROM. 18⁰.	1	50
BREVIARIUM ROM. etc. 4 vol. 4⁰.	44	20
,, ,, ,, ,, 18⁰.	10	50
,, ,, (Totum.) 18⁰.	7	20
CARTA GLORIÆ. Editio major.	1	50
,, ,, ,, media.	–	90
,, ,, ,, minore	–	75
DIRECTORIUM CHORI. Curante S. Rituum Congr. 8⁰.	8	–
EPISTOLAE et EVANGELIA etc. Folio	15	–
GRADUALE ROM. Curante S. Rit. Congr. 8⁰.	6	–
,, ,, 2 vol. Fol. max.	80	–
,, ,, Organum. Sectio I.	6	–
HORAE DIURNAE. 18⁰.	2	10
,, ,, 32⁰.	1	80
,, ,, Carmelit. Discalc. 8⁰.	4	50
MISSÆ DEFUNCTORUM. In Folio.	1	60
MISSALE ROM. etc. In Folio.	18	–
,, ,, ,, ,, Quarto	13	50
,, ,, ,, ,, 8⁰.	7	–
OFFICIUM HEBDOMADÆ SANCTÆ. Curante S. Rit. Congr. 8⁰. (sub prælo.)		
,, NATIVITATIS DOMINI. Curante S. Rit. Congr. 8⁰. (sub prælo.)		
ORDINARIUM MISSÆ. Curante S. Rituum Congr. 8⁰.	–	60
,, ,, Fol. max.	9	–
,, ,, Organum	2	40
ORDO EXSEQUIARUM pro Defunctis una cum Officio, Missa et Absolutione Defunctor. 8⁰.	1	20
PONTIFICALE ROM. Folio. Fasc. I.–VII	27	–
PRECES ante et post Missam. 18⁰.	–	50
,, ,, ,, ,, ,, in plano	–	30

	Mk.	Pf.
PROCESSIONALE ROM. 8⁰.	1	20
RITUALE ROM. 8⁰.	4	80
RITUS CONSECRATIONIS Eccles. et Altarium. 8⁰.	—	90
VESPERALE ROMANUM. Curante S. Rit. Congr. 8⁰.	8	—

(In omnibus his libris liturg. supranotatis Rubricae rubeo colore descriptae sunt.)

	Mk.	Pf.
MUSICA DIVINA. Annus I. 6 vol. Partitura et Voces.	109	85
„ „ Ann. II. 10 fascic. Partit. .	14	10

	Mk.	Pf.
BIBLIA SACRA etc. cura Allioli. Cum versione Germanica. Editio VI. 3 vol. 8⁰. .	15	—
CAUSAE SELECTAE in S. Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum propositae etc. 8⁰.	9	60
CYRILLI, S. Patris, Opera omnia. 2 vol. 8⁰.	12	—
DECRETA AUTHENTICA S. Rituum Congregationis etc. 4 vol. 8⁰.	43	20
— — Supplementum. Tom. I. fasc. 1—6. .	14	10
DEHARBE, Examen ad usum Cleri. Ed. IV. 18⁰.	1	80
EPISTOLA ENCYCLICA Ss. D. N. Pii PP. IX. unacum Syllabo et Appendice. 8⁰. . . .	2	70
GEIGER, C., de Ceremoniis sacris Hebdomadæ sanctæ. 8⁰.	1	80
HEISS, M., Episc., de Matrimonio tractatus. 8⁰.	5	60
JUNGMANN, B. Institutiones Theologiae Dogmaticae. 6 vol. 8⁰.	19	20
MACATENI, G., Coeleste Palmetum. 18⁰. . .	2	10
PENNACCHI, J., de Honorii I. causa. 8⁰. .	3	30
PERRONE, J., Praelectiones de Virtute et de Virtutibus. 2 vol. 8⁰.	9	60
PRECES ad usum quotidianum Sacerdotum. 16⁰.	1	20
SCHNEIDER, J., Lectiones quotidianae	4	20
„ „ Manuale Clericorum . . .	4	20
STADLER, Dr. J. B., Ordo divini Officii. 8⁰.	1	80
SUARESII, P. S. J., Opuscula sex inedita. Folio.	4	50
— — Tractatus de Religione. Folio.	9	—

